

Slovansko - italijanska ljudska fronta se edina bori za demokratično izvedbo volitev

Sredi junija bodo, ko so izjavili uradni krogi, upravne volitve za angloameriško področje Tržaškega ozemlja, ki je eno izmed redkih področij na svetu, na katerem še niso bile po končani vojni nikakršne upravne volitve. Vsa javna uprava je še danes v rokah neizvoljenih, torej od zgoraj imenovanih ljudi, ki jih je vojaška uprava imela za toliko reakcionarne in toliko pokorne, da bodo nedvomno izvrševali njeno voljo. Vsa leta življenja te uprave so pokazala, da je bila v resnici vredna zupanja svojih gospodarjev, da je vestno izpolnjevala vse odredbe, ki so ji jih narekovali interesi angloameriškega imperializma in da je v nekaterih primerih storila še več in še temeljiteje kot je bila njena dolžnost. Pri imenovanju sedanje uprave namreč niso odločali samo razredni interesi, pač pa tudi nacionalni. Posebna značilnost tržaških upravnih organov ni samo ta, da so glasnik buržoazije, temveč tudi, da so glasnik italijanstva, bolj italijanske narodnostne neustrpnosti ali šovinizma.

Vsakršne volitve torej, ki bi se vršile v imenu demokracije in bi demokratične tudi hotele biti, bi morale značaj dosedanje uprave temeljito izpremeniti, morale bi v resnici odgovarjati volji volivcev, to je volji ljudstva.

Ničesar novega ne bomo sedaj odkrili, če zapišemo, da se volja prebivalstva Tržaškega ozemlja prav malo ali prav nič ne sklada z voljo onih, ki so se odločili za razpis volitev, niti z voljo onih, ki so danes neomejeni gospodarji v upravnih organih. Upoštevaloč to dejstvo, bi bilo vsekakor naivno misliti, da so se dosedanji gospodarji Tržaškega ozemlja odrekli svoji volji, to je svojim interesom. Logično je, da se niti od daleč niso nikoli predali misli, da bi mogli preko navadnih volitev izgubiti valet iz rok. V trenutku, ko so se odločili za razpis volitev, so tudi že vedeli, kako se jim je pred ljudsko, to je njim nasprotno voljo, varovati. Najbolje so nam to potrdili z volivnimi odredbami in zakoni, predvsem z zakonom št. 345 in odredbo št. 33, še posebno pa z izvajanjem teh odredb in zakonov.

Pri volitvah je važno vprašanje volivne pravice. Se posebej je to vprašanje važno na Tržaškem ozemlju, na katerem kljub jasnim določbam mirovne pogodbe ni urejeno vprašanje državljanstva na demokratičen način in na katerem sploh niso v praksi najosnovnejši demokratični zakoni. Ukaz št. 345 daje volivno pravico desetstičem beguncev in bivših fašistov in s tem rešuje vprašanje tako, da bodo imele od njega reakcionarne stranke kar največ dobička. Neizbežen in važen organ pri volitvah so volivne komisije. Ukaz št. 345 rešuje to vprašanje tako, da izmed 54 članov in namestnikov komisij ni niti enega predstavnika demokratičnih strank in samo trije člani slovenske narodnosti. Najvažnejši pri volitvah so kontrolni organi. Ukaz št. 33 govori o imenovanju skrutinatorjev, ki pa naj jih imenujejo občinski odbori samovoljno, to je praktično oni, ki so sedaj na oblasti proti ljudski volji. Na podlagi te točke so demokratične stranke izločene iz kontrole. Važna je pri volitvah tudi vloga predstavnikov kandidatnih list. Ukaz št. 33 je o tem tako medel, da dovoljuje dosedanja praksa sum, da se tudi pri tem hočejo izigrati demokratične stranke. Posebno poglavje tvori tudi dvojni način štetja glasov, ki je preračunano različno za mesto in deželo in ki favorizira bloke.

Ze samo teh nekaj glavnih značilnosti volivni ukazov dokazuje nedemokratične namene onih, ki so volitve razpisali. Volivna kampanja pa, čeprav je šele v začetni fazi, kaže, kako se razne italijanske reakcionarne stranke pripravljajo v varstvu teh nedemokratičnih odredb na uzakonitev nove potvo-rbe ljudske volje, kar naj bi njim in njihovim angloameriškim gospo. darjem služilo za nadaljnje protidemokratično delovanje. Iz njihove

strani zafo ni slišati protestov proti očito nedemokratičnim točkam volivnih ukazov.

Demokratične sile Tržaškega ozemlja bi se morale ne glede na položaj, v katerem so po uničevalnem delovanju Vidalijeve agenture, zavedati položaja, v katerem so glede na volitve, ker bodo prav te, kljub njih opisanemu značaju, merilo njih borbenosti in interna-

cionalizma: merilo njih zavesne borbenosti proti silam reakcije.

Toda na žalost je dejstvo tako, da se tega zaveda v polni meri le del, v resnici največji del, demokratičnih sil, ki jih predstavlja slovansko italijanska ljudska fronta. Iz njene srede prihajajo pozivi na enoten nastop vseh demokratičnih sil na bodočih volitvah, kar je izraz enodušne volje demokratičnih

množic in dokaz poštenja in predanosti vodstva slovansko italijanske ljudske fronte taboru svetovnih demokratičnih sil. Vidalijevo vodstvo je do sedaj vse pozive na enotnost odbilo kljub temu, da so jim sami volivni ukazi vojaške uprave izbili smešne izgovore, ki so se jih posluževali, ko so odklanjali enoten nastop demokratičnih sil. Nadalnje odklanjanje enotno-

sti pomenj samo še, da dela Vidalijevo vodstvo namerno uslugo domači in mednarodni reakciji, da namerno likvidira tržaško demokratično gibanje. Vsa odgovornost s tem v zvezi bo padla zato na izdajalsko početje Vidalijeve skupine, ki bo prej ali slej morala stopiti na zatožno klopo pred sodni-

(Nadaljevanje na 2. strani)

LJUDSKI TEDNIK

ENA 20 lir, 12 jugolir, 6 din

TRST 11. marca 1949

LETO ČETIRTO - številka 156

MOTIV IZ BOLJUNCA, ZADAJ GLINSCICA

Foto Bubnič

KRONIKA

Poslanec francoske vladne stranke je v senatu prebral resolucijo, v kateri vabi vlado naj stori vse, kar je v njeni moči, da bi prišlo do sestanka med Trumanom in Stalinom v Parizu.

Pripadniki protifalangistične mladine so izvršili v Barceloni atentat na vodilne člane falangistične mladine in ubili vodjo te fašistične organizacije. V zadnjem času je bilo več spopadov med partizani in vladnimi četami v pokrajinah La Coruna, Avila, Leon in Toledo. Radio «Neodvisna Španija» stalno poziva španske rodoljube na borbo proti falangistom.

V New Yorku so aretirali Lombarda Toledana, čim je stopil na ameriška tla. Toledano je predsednik sindikalne zveze Latinske Amerike.

Bolgarski zunanji minister Kolarov je sporočil OZN, da so 22.11. grški monarhofašistični oddelki vdrli na bolgarsko ozemlje.

Truman je odstavil poslednjega Rooseveltovega sodelavca, ministra za obrambo Forrestala. Menijo, da je vzrok odstitve v nesporazumu glede vključitve Norveške v atlantski pakt in glede razdelitve vojaških izdatkov ZDA.

V Rimu se je mudil avstralski zunanji minister Ewart. Obiskal je vladne funkcionarje in papeža.

Gonja proti uglednim komunistom v Franciji se nadaljuje. Vlada je aretirala znanega naprednega znanstvenika za atomsko energijo Pelasa. V zvezi z znanimi izjavami Thoreza, je vlada skušala odvzeti nekaterim komunističnim poslancem poslanski mandat. Pri tem ni uspela popolnoma. Večina v poslanski zbornici je glasovala, da n.p. Chachenu ne smejo odvzeti mandata.

Indonezijski partizani so na otoku Javi prešli in napade večjega obsega. Napadli so bivše glavno mesto Jave Jogjakarto.

Saragat, ki je pred dnevi odstopil, je svoj odstop prekličeal.

Ben Gurion je sestavil prvo izraelsko vlado.

V Berlinu se je mudil angleški ministrski predsednik Attlee. Sestal se je z vojaškimi poveljniki Generalissim Stalin je sprejel delegacijo ljudske republike Koreje.

Ljudsko sodišče v Budimpešti je obsodilo 13 Mindszentjevih sodelavcev na 1-6 let kazni.

Sovjetski poveljnik v Nemčiji general Sokolovski je protestiral pri ameriškem poveljniku Clayu zaradi zavlačevanja izročitve sovjetske lastnine, ki jo je naropala nemška vojska.

Famozni Kravčenkov proces se bliža počasi h koncu. Kot zadnja obremenilna priča proti Spjunku je nastopil francoski atomski znanstvenik Joliot Curie.

Zaradi izdajstva, vohunstva in tajnega trgovanja so bili na procesu v Sofiji obsojeni bivši visoki funkcionarji na dosmrtno ječo.

V Egiptu je izbruhnila epidemija tifusa.

Zasedanje Vrhovnega sovjeta ZSSR se je pričelo v četrtki 10. t.m. Na dnevnem redu je predmet proračuna za leto 1949 in finančno poročilo za lansko leto.

Na meji med Izraelom in Transjordanijo so se spet pričeli spopadi med Izraelci in Arabci.

Minister za osvobodene kraje Holjevac je izjavil, da bo zvezna vlada FLRJ določila za obnovo in povzdig Slovenskega Primorja in Istre milijardo dinarjev.

Na seji namestnikov zunanjih ministrov v Londonu je Bebler izjavil, da se bo FLRJ še nadalje borila za pravično stvar Slovenske Koroške in da Jugoslavija ne bo odgovorna, če bi konferenca doživela neuspeh.

Pol milijona vojakov kitajske demokratične vojske je pripravljenih za prehod čez reko Jangce.

Zunanji minister ZDA Acheson je izjavil, da bodo atlantski pakt podpisali prve dni aprila. K podpisu pakta bodo povabili tudi Italijo.

Zahodne sile podpirajo avstrijske Sovjetska zveza pa vse jugoslovanske zahteve

Poročali smo, da je avstrijski zunanji minister Gruber odklonil jugoslovanski kompromisni predlog glede jugoslovanskih zahtev do Avstrije, posebnoma pa jugoslovanske zahteve glede spremembe meja. Gruber ni hotel priznati koroškim Slovincem njihove nacionalne, demokratične, gospodarske in druge pravice, temveč je samo hinavsko trdil, da uživajo jezikovne manjšine v Avstriji vsa zaščita za katero jamči avstrijska ustava. Gruber je odklonil predlog o avtonomiji dela Slovenske Koroške in zahtevo po reparacijah.

Dr. Bebler, ki je dobil besedo po Gruberjevih izjavah, je namestnikom štirih velesil z argumenti dokazal, da so Gruberjeve navedbe netočne in izmišljene in da bi zmanj v njih iskali dokaze o duhu pomiritve v glavnih spornih vprašanjih, o katerem ve Gruber ob vsaki priloiki toliko povedati. Kako bi bilo trajno prijateljsko sodelovanje mogoče med dvema državama, katerih skupna meja je križnica krivica, ki globoko žali občutke zatiranega naroda? Ko je Bebler ponovno ugotovil, da je bistveno, da se prizna nepravilnost sedanje meje, je pozval namestnike zunanjih ministrov zapadnih dežel k dobri volji pri re-

Slovansko-italijanska ljudska fronta se edina bori za demokratično izvedbo volitve

«Nadaljevanje s 1. strani»

ka, ki bo tržaško demokratično gibanje.

V takih pogojih je slovansko italijanska ljudska fronta edino gibanje na Tržaškem ozemlju, ki vodi borbo za demokratično izvedbo volitev. Pred dnevi je poslalo generalnemu ravnatelju za civilne zadeve Tržaškega ozemlja generalu Gaitherju protestno pismo, v katerem daje predloge glede imenovanja skrutinatorjev ter pravic in dolžnosti zastopnikov kandidatnih list. Posebej zahteva še svobodo volivnih zborovanj in uporabe občinskih prostorov.

Brez dvoma bodo potrebni še veliki napor in še velika borba proti samovoljnemu izkoriščanju volitev za potvarjanje ljudske volje in slovansko italijanska ljudska fronta od nje ne bo odstopila kljub izdajalskemu delovanju Vidalijeve frakcije, kljub historiji šovinističnih italijanskih strank in kljub naglušnim ušesom vojaške uprave.

ševanju, vseh problemov. Na vse te izjave je Gruber odgovoril pisмено, seveda v odklonilnem tonu.

Zarubin podpira jugoslovanski predlog in zahteva od zapada razčiščenja

V nadaljnji debati je sovjetski zastopnik izjavil, da Sovjetska zveza v celoti podpira načela, ki jih vsebujejo jugoslovanski predlogi in vztraja na tem, naj zahodni predstavniki povedo svoje načelno stališče do vprašanja spremembe meje med Avstrijo in Jugoslavijo. Temu pozivu se zapadni zastopniki niso odzvali in si prizadevali iznajti nekašno «praktično podlago» za razpravo, ki naj bi bila po njihovi mnenju v proučevanju etničnega vprašanja na Koroškem. Zahodni predstavniki nasprotujejo tudi ustanovitvi avtonomne pokrajine Koroške ter predlagajo nekakšno «zaščito» kulturnega in ekonomskega razvoja koroških Slovencev. Sovjetski delegat Zarubin je nastopil tudi proti temu izvijanju in stavi za primer avtonomije, ki jih imajo nekatere narodnostne skupine v SZ. Končno zahodni predstavniki niso hoteli sprejeti jugoslovanskih predlogov kot načelno podlago za nadaljnje delo, ter so v razpravi o členu 5 osnutka mirovne pogodbe izjavili, da sta čl. 5. senžermenske pogodbe in čl. 7. osnutka mirovne pogodbe z Avstrijo zadostno jamstvo, da bodo nacionalne in druge pravice koroških Slovencev zajamčene.

Po vsem tem so namestniki zunanjih ministrov na Zarubinov predlog sklenili povabiti še enkrat jugoslovanskega in avstrijskega zastopnika, potem pa so zopet na zahtevo Zarubina uradno sprejeli memorandum, ki so ga predstavniki koroških Slovencev poslali namestnikom zunanjih ministrov.

Jugoslovanska spomenica z nekaterimi podrobnejšimi zahtevami

Na torkovi seji namestnikov je jugoslovanski zastopnik dr. Bebler izročil namestnikom kratko spomenico v kateri so postavljene sledeče zahteve:

1. Naj se Avstriji prepove, da bi dovolila kakršno koli pangermanistično propagando ali kakršno koli delovanje proti OZN.
2. Vsi razseljenci, ki se ne želijo vrniti v svoje domovine, morajo zapustiti Avstrijo v treh mesecih po podpisu pogodbe in bodo lahko dobili avstrijsko državljanstvo samo s pristankom vlade države, kamor spadajo.
3. Povračilo kulturnih dobrin, ki se jih je polastila avstrijska vojska v okupiranih državah.
4. Demilitarizacija avstrijskih obmejnih krajev 20 km globoko od meje.

5. Avstrija se mora odpovedati vsej svoji lastninski pravici v Jugoslaviji.

6. Avstrija mora poplačati vse svoje stare dolgeve.

7. Avstrija ne sme spremeniti režima reki, ki iz Avstrije tečejo v Jugoslavijo, kakor n.p. Drava.

Vse dosedanje potek mirovne konference z Avstrijo je pokazal popolno soglasjanje med Sovjetsko zvezo in Jugoslavijo in tako, namalo, razočaral vse najpogostejše sovražnike nove Jugoslavije, ki mislijo, da v imeu resolucije vse svoje najvišje demokratične dolžnosti, če v primerih, ko gre za Jugoslavijo, vse kar je v resnici belo prikažejo kot črno in obratno. Poleg inozemskega Humanitete in Unitá, so se vrgli na ta zločinski posel tudi tržaški Lavorator in njegov novo izhajajoči slovenski prevod Delo, ki še vedno trdi, da so jugoslovanske zahteve po Koroški nacionalistične, čeprav so si vzdeli naziv glasila OF, katere temeljne točke so osvoboditev in združitve vseh Slovencev. Gre torej za nove sovražnike slovenskega naroda, nič manjše od belogardističnih beguncev, ki trde, da je slovensko ozemlje na STO in pod Italijo edino svoboden del Slovenije.

Višinski novi zunanji minister ZSSR

4. t. je moskovski radio javil, da je bil Višinski imenovan za novega zunanjega ministra Sovjetske zveze. Dosedanji zunanji minister Molotov je bil razrešen funkcije zunanjega ministra, saj ne pa je naprej prvi podpredsednik vlade. Prav tako je bil razrešen funkcije ministra za zunanjo trgovino minister Mikojan in na njegovo mesto imenovan minister Menšikov.

Novi zunanji minister Andrej Višinski se je rodil v Odesi leta 1883. Po poklicu je bil advokat. Kot član socialdemokratske stranke je vstopil v sovjetsko vlado takoj po Oktobrski revoluciji 1917.

Vest o izmenjavi v sovjetskem zunanjem ministrstvu so v zapadnih državah sprejeli s presenečenjem, kar je seveda rodilo neštete komentarje in ugibanja ter seveda tudi prognoze o «bodoci» sovjetski zunanji politiki. Treznejši komentatorji na zapadu pa so kmalu prišli do spoznanja, da sovjetsko zunanjo, kakor tudi notranjo politiko, ne vodijo posamezni ministri, pač pa vsesplošna želja po miru in napredku in ker so to načela sovjetske politike, ni pričakovati v zvezi z izmenjavo zunanjih ministrov nikakih sprememb.

Solidarnost demokratičnih sil sveta s Sovjetsko zvezo proti napadalcem

Po več tednov trajajočih pogajanjih med zastopniki sedmih maršaliziranih držav pod vodstvom ameriškega zunanjega ministra Achesona, so pred dnevi objavili, da so se sporazumeli za dokončno besedilo atlantskega pakta, ki ga je ameriška senatna komisija za zunanje zadeve tudi odobrila. Besedilo pakta bodo objavili šele po podpisu istega, kar bo čez nekaj tednov; zato še ni gotovo ali so vanj sprejeli tudi Italijo in Dansko. Sprejemu Italije se sedaj, ko so Amerikanci umaknili svoje nasprotovanje, upirajo samo še Britanci. Gotovo pa je, da bo v atlantski pakt vključena Norveška, ki je odbila sovjetsko ponudbo za nenapadalni pakt in se izjavila pripravljeno za vetov v atlantski pakt. Ko je moskovski radio komentiral ta korak norveške vlade je dejal, da se je ta kljub protestom norveškega ljudstva uklonila ameriškemu diktatu in krenila na pot, ki je polna nevarnosti za obrambo države. Švedska pa za enkrat še vztraja pri svoji nevtralnosti.

Snovanje vojaškega napadalnega

atlantskega pakta spremlja splošen odpor vseh svetovnih demokratičnih sil, kar prihaja do izraza v izjavah komunističnih partij raznih dežel in v številnih protimperialističnih manifestacijah po vsem svetu. Pred časom smo že pisali o izjavah francoskega in italijanskega komunističnega voditelja, ki sta javno izrekla, da ne samo, da francoski in italijanski narod ne bosta dvignila orožja proti Sovjetski zvezi, ampak da bosta z vsemi silami podprla sovjetsko armado, če bi ta preko njunih ozemelj, preganjala napadalce.

Tem izjavam so se sedaj priključile še neštete druge in predvsem izjava ameriških komunističnih voditeljev. Predsednik in tajnik KP Amerike Foster in Denis sta izjavila: «Če bo uspelo Wall Streetu pognati svet v novo vojno, se bomo mi uprli vojni ker jo smatramo za nepravilno za imperialistično in torej nasprotno interesom ameriškega ljudstva in vsega človeštva. Z vsemi silami pa bomo sodelovali z vsemi onimi, ki iščejo mir, demokracijo in socialni napredek.

Sekretar Enotne nemške socialistične stranke Otto Grewel je dejal: «Smo proti vsakršni antisovjetski kampanji in proti vojni. Vse nemške ljudske demokratične organizacije, združene v Ljudskem svetu zagotavljajo, da se bodo uprle vsakomur, ki bi se drznil dvigniti roko proti deželi, ki nudi nemškemu narodu v nesreči pomoč.

Avstrijska KP je izjavila, da se bo avstrijsko delavstvo borilo na strani Sovjetske zveze proti napadalcem, marokanska KP pa je odločno nastopila proti vključitvi Maroka v atlantski pakt. Danski komunistični voditelj Larsen je dejal, da bi danska komunistična partija v primeru, če bi bila Danska vmešana v vojno, dvignila ljudstvo v borbo proti napadalcu pa naj bo ta posamezna država ali pa celotni atlantski pakt. Podobno je izjavil sekretar KP Finske. Vsem dosedanjim izjavam proti vojni in za zavezništvo s Sovjetsko zvezo so se sedaj pridružil še KP Belgije, Kanade, Zidovske države, Argentine, Kolumbije itd.

Po vsem tem je popolnoma upravičen komentar moskovskega radijskega komentatorja Izakova, ki pravi, da je atlantski pakt obsojen na propad, kajti napadalcji Washington in Londona niso gospodarji svojih dežel, pač pa njih narod, ki se vedno bolj združuje z vsemi silami sveta, ki se bore proti vojni.

Kitajska demokratična vojska je zopet prešla v ofenzivo

Borci narodno osvobodilne armade slayijo zmago

Po sorazmernem zatišju, ki je nekaj časa vladalo na kitajskih bojiščih, so demokratične armade začele znova napadati, kar je vsakakor znak večjih ofenzivnih akcij v bližnji prihodnosti. Po neuspelih pogajanjih za sklenitev mju, ki so se vršila med demokratično vlado in zastopniki Kuomintanga, je pred dnevi odstopil začasni predsednik kuomintangove vlade Sun Fo, ki je ob svojem odstopu pred parlamentom podal poročilo, iz katerega je med drugim razvidno tudi, da znašajo izdatki državnega proračuna sedaj 600 milijonov dolarjev, dohodki pa samo 70 milijonov dolarjev. Prav tako je položaj Kuomintanga obupen kar se tiče vojske, ki je samo v januarju letos izgubila 628 tisoč mož s čimer je narastlo število celotnih izgub v 31 mesecih vojne na 4.959.000 mož.

Napredovanje narodnoosvobodilne vojske je sedaj usmerjeno predvsem proti prestolnici Sinsija Sianu, ki je že pod topniškim ognjem. Nekateri vesti javljajo, da so oddelki demokratične armade prekorčili reko Jangce med Nankingom in Sanghajem.

Nankinska vlada stoji sedaj spet pred izbiro, ali naj se spusti v brezupno borbo proti mnogo močnejšim silam demokratične armade, ali pa da sprejme v celoti Mao Tse Tungove mirovne pogoje.

Diplomat, vohun in črneberzijanec

Pred dnevi je moskovski radio javil naslednjo vest: «M. Bedell Smith, poslanik ZDA v Moskvi, je specialist in dobro poznani organizator vojaške službe. Nekočilo prej je biva družica ameriškega poslanstva v Moskvi. Anna Buckler, objavila knjigo, v kateri popisuje s kakimi spili se je ukvarjal gospod poslanik.

Ime Bedella Smitha je dolgo časa igralo veliko vlogo na prvih straneh velikih ameriških in evropskih listov. Celotno padanje ali rast barometra hladne vojne so spravljali v zvezo z delovanjem in izjavami tega generala, ki je bil več kot dve leti poslanik v Moskvi. Ko je pred nekaj meseci Smith odpotoval v Washington in izjavil, da misli odstopiti, so politični komentatorji delali najrazličnejše prognoze. Bo li konec hladne vojne? Hladna vojna se bo pojačala? Truman bo postal v Moskvo levičarskega poslanika? Rešitev berlinskega vprašanja na vidiku? Bližnja pogajanja med SZ in ZDA? Vsa ta vprašanja so ostala seveda brez odgovora.

Pojavila so se tudi ugibanja o vzrokih odstopa. Ali bo odstopil ali ne? Truman želi, da bi odstopil, toda Smith se upira. Smith se bo vrnil v Moskvo. Smith bo šel v bolnico.

In Bedell Smith je že dva meseca v bolnici. Ni prav za prav v bolnici, marveč v enem izmed onih spodeželskih okrevališč, kjer nadomestujejo mestne urade.

Bedell Smith se je vedno zdel spošten general; človek, ki je delal «figurant», ne brez politične spretnosti in z znatnimi izkušnjami v političnih delikatesah. Med drugim je bil tudi delegat pri sklepanju kapitulacije Italije. Toliko bolj je zatorej zaprepastila vest, da njegov »odstop« nima ničesar opraviti s hladno vojno, temveč da je v zvezi s preprosto zadevo o nekem hrah, z nekimi dolarji in kubansko zlato valuto. Vse to je namreč odkrito v knjigi Anne Buckler, ki je kot uradnica ameriškega poslanstva pred letom zapustila službo zaradi globokih političnih in moralnih nesoglasij s svojimi šefi.

V knjigi, ki nosi naslov «Resnica o ameriških diplomatih», je podrobno opisana črneberzijanska aktivnost Bedella Smitha, ki se je med izvrševanjem svoje diplomatske službe posvečal posredni prodaji perila, ur, dolarjev itd.

Iz svoje sedanje spodeželske klinike je Bedell Smith seveda odločno demantiral zatrjevanja Bucklerjeve. Toda medtem so ameriške agencije že razširile drugo zanimivo vest: Bedell Smith se ne bo vrnil več v Moskvo. Po vsem, kar je sedaj znano, je ta odločitev mnogo bolj v zvezi z urami in vohanstvom kot pa s hladno vojno.

Knjiga se bavi seveda tudi z resnejšimi stvarmi. Obravnava dokaj točno vohunsko delavnost vsega osebja ameriškega poslanstva.

«Vse osebe poslanstva pripadajo perfektni vohunski organizaciji proti Sovjetski zvezi. Pogosto potujejo posamezni funkcionarji poslanstva po državi in zbirajo razne podatke. Pred kratkim je miss Sukke, članica posl-

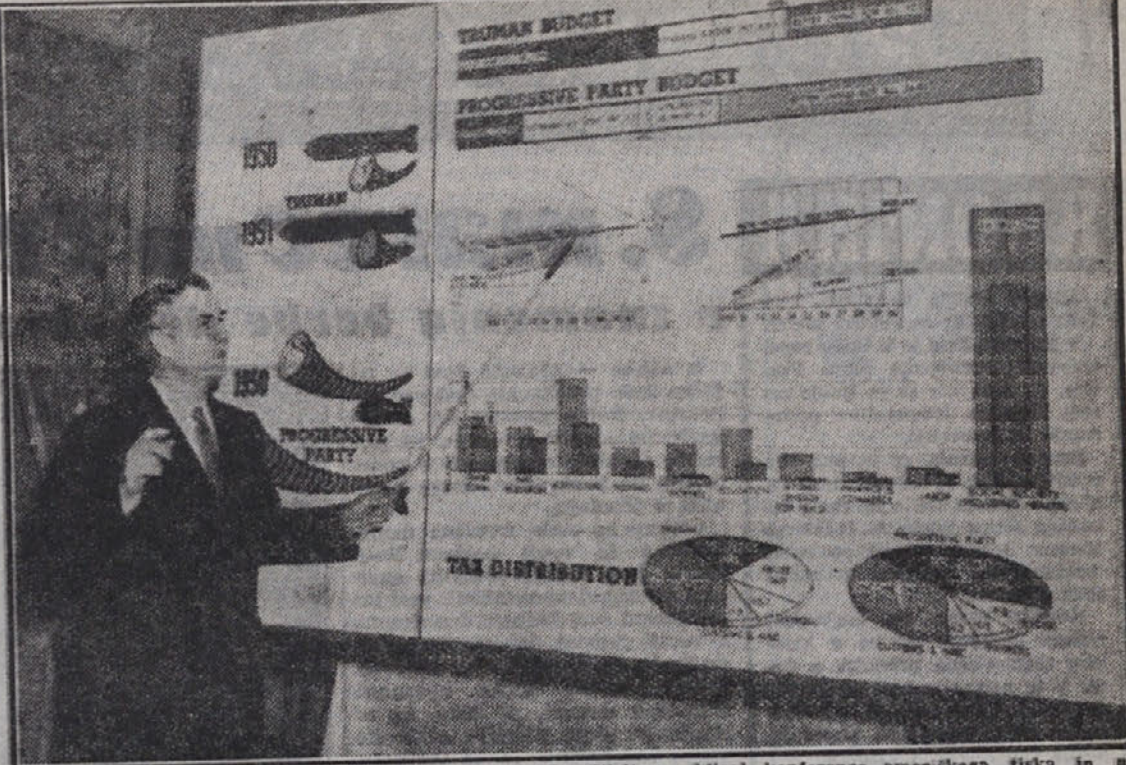
ništva, polovala celo do Vladivostoka, da bi nabrala podatkov o vojaških napravah vzdolž sibirske proge.

Iz vsebine knjige je razvidno, da Bucklerjeva dobro pozna strukturo ameriškega poslanstva in da je prav to poznavanje povzročilo v njej ono globoko krizo, ki jo je pripravila do tega, da je zapustila službo pri Amerikancih.

Iz svojih vsakodnevnih stikov z Smithom in ostalimi funkcionarji je spoznala, kako preveča vso aktivnost poslanstva in samih vodilnih krogov v ZDA odločno protisovjetska orientiranost v odločno napadalnem duhu.

Preden je leta 1946. Bedell Smith odpotoval v Moskvo, je dejal: «Razložil bom Stalinu spremembe, ki so nastale v duhu Amerikancev.»

To, kar je Smith uspej razložiti s svojo privadno in diplomatsko delavnostjo, kaže na res izredne spremembe v duhu ameriških vodilnih krogov.

Pred dnevi je predsednik Progressivne stranke Amerike, Wallace, sklical konferenco ameriškega tiska in na njej proučil bilanco Trumanovega upravljanja ter jo primerjal z bilanco, ki jo predvideva program Progressivne stranke. Če primerjamo na grafikonu izdatke, ki so namenjeni za vzdrževanje hladne vojne in one za izboljšanje življenjskega standarda prebivalstva, spoznamo najbolje napadalno bistvo politike Belce hiše.

Člani falangističnega sodišča

so zehali in si čistili nohte, medtem ko je vojni svet obsodil na smrt 8 patriotov

Angleški advokat James S. Clarke, član laburistične stranke, je skupaj z novinarjem Jackom Fergusonom od lista «Observer» in angleškim konzulom v Barceloni prisostvoval vojnemu svetu, pred katerim so frankisti spravili 8 katalonskih patriotov.

Proces se je končal z osmimi smrtnimi obsodbami. Stiri obsojenci so ustrelili 16. februarja, in sicer Nunena Mestresa, Angela Carrera, Pedra Valera in Joana Pidemunta. Odvetnik James S. Clarke je objavil poročilo o tem, kako so pripravili ta »zakoniti« umor.

Vojni svet se je sestal v Barceloni ob 4. popoldne 13. oktobra in se je končal ob 8. zvečer naslednjega dne. Obtožence so sodili po zakonu no zaščiti javnega reda. Španski tisk ni objavil k obsodbi nobenega komentarija. Sodišču je predsedoval polkovnik, prisodniki so bili trije stotniki. Kot sodnik poročevalec pa je bil dodeljen neki jurist, ki služi v vojski.

Največji del dvorane je bil napolnjen z obtoženci, ki so sedeli na klopih nasproti predsedniku. Celotno stran dvorane je zasedlo 21 oficirjev, ki so imeli vloge zagovornikov, na nasprotni strani pa se je postavila oboježena policija. Obtožence so izpraševali posamezno. Večina jih je priznala, da so pripadali združeni katalonski socialistični stranki, toda vsi so zanikali, da so sploh vedeli za teroristična dejanja, ki so jim jih očitali. Mnogi obtoženci so zanikali, da bi sploh poznali druge obtožence, s katerimi naj bi bili snovali zaroto.

V tem trenutku je javni tožilec izjavil, da se odpoveduje zaslišanju prič, kajti po njegovem mnenju so že sodnijski spisi dovolj pojasnili dejanja. Kljub temu je sodišče pozvalo dve obrambni priči. Ena izmed teh prič Muquel Torres, lastnik avtomobila, ki so mu ga ukradli v Rabassadi, je izjavil, da ga je napadlo troje moč. Obtožnica pa je očitala to dejanje petim obtožencem!

Javnemu tožilcu se je zdel ta »dokaz« zadosten. Zahteval je smrtno kazen za odgovorne voditelje, ki so prejemali ukaze komunistov iz tujine in izvrševali teroristične in propagandne programe partije. Javni tožilec je imel za obremenjavno okolščino dejstvo, da so bili nekateri obtoženci oficirji v vojski ali v letalstvu pod poveljstvom republiške vlade. Javni tožilec je govoril do četrtke popoldne, nato so spregovorili branilci, ki so bili uradno imenovani.

Odvetnik James S. Clarke je takole komentiral govore branilcev: Ti oficirji razen dveh ali treh izjem, so bili mladi, niso imeli nobene izkušnje in so bili v veliki zadržani zaradi naloge, ki jim je bi-

la poverjena. Prebrali so nekaka poročila, ki so jih že izdelali prej in ki so jih nato predložili sodišču. Prav gotovo so zato brali te svoje govore tako, da jih ni bilo mogoče razumeti. Nikakor niso mogli prikriti vtisa, da so bili mnogo bolj zaskrbljeni, da bi se ne zamerili sodišču, kakor pa da bi vplivali nanj v prid obtožencem.

Kazalo je, da se sodišče ni mnogo brigalo za potek razprav. Noben član sodišča si ni ničesar zabeleževal, vsi so zehali in se zabavali s tem, da so si čistili nohte. Javni tožilec sam se je precej časa oddaljil. Vrnil se je proti koncu procesa samo zato, da je zahteval stroge kazni za obtožence.

Večina obtožencev se je zelo dostojno in samozavestno obnašala ter je imela visoko moralo. Mnogi

so dejali, da so jih tepti in mučili, zlasti v prvih mesecih zapora. Zaradi tega je bilo treba 15 mesecev, da se je njihovo zdravstveno stanje popravilo. S tem si lahko razlagamo zamudo, s katero privedejo pred sodišče jetnike. Pred obsodbo so vse obtožence še enkrat poimensko poklicali, nato se je sodišče umaknilo na posvet. Gospod Clarke pravi, da niso bile odločitve sodišča znane, ko je on osem dni kasneje odpotoval iz Barcelone, a med tednom od konca zasedanja vojnega sveta do mojega odhoda sem skušal dobiti dovoljenje, da lahko prešturiram sodnijske spise in da obiščem enega obtoženca. Moje prvo prošnjo so mi odklonili ter mi dejali, da so spiski tajna stvar. Drugo prošnjo sem predložil na nasvet angleškega konzula sodnemu oddelku. Imel sem dolg razgovor z dvema oficirjema, ki stam na široko razlagala, da ni res, da so obtožence mučili, da bi izsilili njihove izpovedi.

Naslednji dan je prišel k meni odgovorni urednik lista «La Prensa» in me silil, da bi se dovoljno izrekel o sojenju. Tega nisem mogel storiti in sem mu izjavil, da sem bil zelo presenečen zaradi pomanjkanja dokazov in zaradi tega, ker so trdili, da mi ne morejo pokazati dokazov, ki so jim bili na razpolago.

Kmalu nato so me obvestili, da je nastala neka komplikacija, ki je

v tem trenutku onemogočala moj obisk v ječi.

Odpotoval sem iz Španije v petek 22. oktobra, v sredo 27. oktobra pa so v Madridu objavili, da so obtožence spoznali za krive ezarotes in da je sodišče odobrilo kazni, ki jih je zahteval javni tožilec. To je bilo prvič, da so v Španiji javno priznali, da je sodišče obsodilo skupino nasprotnikov frankizma.»

Kdo so zaupniki ZDA v Porurju

V Nemčiji so imenovali administrativni odbor za rursko industrijo, 12 članov tega odbora bo moralo izvesti reorganizacijo industrije bogatega rurskega bazena. Zanimivo si je ogledati, kdo so člani tega odbora in kakšna je bila njihova preteklost.

9 izmed 12 članov so bivši nacisti. Guenther Henle je bil 12 let poddirektor metalurgičnih tovarn Kloeckner v Essenu; Albert Verener je bil, ko je Nemčija nastopila vojno imenovan za podšefa metalurgičnih tovarn Mannesmann; Guenther Sohl je v nekaj letih postal direktor «Vereinigte Stahlwerke». Med vojno je vodil obširna podjetja Kruppove industrije; F. Engel je v času vojne vodil jeklarne A. G. Stahlwerke; H. Dinkelbach je bil 30 let administrativni direktor Vereinigte Stahlwerke; Karl Barich je bil eden izmed najvišjih funkcionarjev nacistične organizacije za kontrolo ceh; Mondel je v Zgorajni Šleziji med

Ameriška miroljubnost

Ameriški vojni minister je pompozno objavil vest, da bodo ZDA zmanjšale svoje vojaške sile v svetu. Kljub temu zmanjšanja, ki naj bi se začelo konec tega leta, bodo ameriški »miroljubni« imperialisti imeli: na Daljnem vzhodu 127.000 vojakov, v Evropi 92.000, v Trstu 5.900, na Aljaski 13.200, na Them oceanu 7.000 in na Antilskih otokih 14.000 vojakov.

Na procesu "dvanajstih"

Ze šest tednov traja proces, ki ga je ameriška razredna justica pripravila protivoditeljem Komunistične partije ZDA. Sodniki se ravno počutijo dobro na svojih stoečkih. Branilci namreč na vseh razpravah neizprosno dokazujejo, da se je proces začel po ukazih Wall Streeta.

Predsednik sodišča Medina je priznal, da skuša z vsemi sredstvi preprečiti to dokazovanje obrambe, toda to se mu še ni posrečilo. Zadnji argument, ki se ga je poslužil, je ta: če bo moral še dolgo časa zasliševati prič, ki dokazujejo, da določeni ljudje ne smejo biti sodniki ali porotniki, bi dali Komunistični partiji, (ki je stara že 30 let!) možnost izvesti svoje prevratne načrte! (Po ameriskem sodnem postopku imajo namreč obtoženci pravico ugovarjati imenovanju sodnikov in porotnikov, ki po njihovem mnenju ne bi mogli biti ne-

pristranski. Seveda je treba za to navesti tehtne razloge).

Sodnik Medina vodi razprave tako, da ga mnogo ljudi vedno primerja zloglesnemu sodniku Thayeru, ki je obsodil na smrt Sacco in Vanzettija in katerega fanatično sovražstvo proti temu dvema obtožencema je povzročilo po vsem svetu velik val ogorčenja. Sodnik Medina se je odpovedal tudi oni tanki kritiki nepristranosti, za katero se je nekaj časa skrival. Sedaj vodi razprave tako, kakor da bi opravljal nalogo javnega tožilca.

Ogorčenje proti procesu »dvanajstih« stalno narašča med delavstvom in med vsem ameriškim javnim mnenjem. Delegacija 14 ljudi, v kateri so zastopani binški bojevnik in sindikalisti, je obiskala sodnika ter zahtevala v imenu svojih organizacij, da se neha preganjanje Komunistične partije in njenih voditeljev.

FULTONSKI gromovnik in Bruselčani

V Bruslju je zasedal nekakšen odbor «Gibanja za združeno Evropo» pod predsedstvom fultonskega junaka Churchilla in belgijskega zunanjega ministra Spaaka. Oče zamisli «Združene Evrope» je po Trumanovi volji postal Churchill, rojstvu te zamisli pa so kumovali ameriški imperialisti, ki bi v tej «Združeni Evropi» hoteli oblačiti in vedrili.

Da je mogel Churchill ob tej priložnosti vsaj nekaj vojaških kaskad kosti vreči svetovni reakciji v glodanje, je moral prej intervenirati več kot tisoč policistov in izprazniti s trga več tisoč ljudi, ki so starega vojnega hujskača pozdravili z življenjem. V svojem govoru je Churchill opravičeval snovanje vojaških blokov na zapadu, češ da OZN ne predstavlja več zadovoljivega jamstva za mir. Za letel se je seveda v Sovjetsko zvezo, vendar je moral priznati silovitost napredne ideje, ki se nezadržno širi iz prve socialistične države in neusmiljeno ruši načrte kapitalističnih vojnih strategov, ker je Churchillu sovraina množica pozdravila s petjem antinacionalne.

Nova telefonska številka uredništva

Ljudski Tednik

je 95823

vojno vodil številne jeklarne industrijskega trusta Herman Goering; H. J. Abs je bil takoj po vojni odstavljen zaradi svoje nacistične preteklosti. Imel je visoke odgovornosti v nacističnem aparatu; G. Schoederju so nacistične oblasti med vojno poverile svetovalno vlogo v vladi.

Šel te ditne družbe Hitlerjevih strokovnjakov je Herman Puender, ki je prav tako imel vodilno vlogo v porurski industriji v času Hitlerja in Goeringa. Ta človek bo sedaj z ameriško pomočjo za iste napadalne cilje kot nekoč, upravljaj porursko industrijo.

KRONIKA

Miljska občina je zvišala ceno vode na 2840 lir za kubični meter.

V zadnjem času je v Trstu zopet občutili pomanjkanje plina. Pravijo, da zato, ker se ga ljudje zaradi znižanja temperature poslužujejo za ogrevanje.

Smrtna nesreča se je pripetila v Miljah, kjer je izstrelek ubil 14-letnega Novela Celia in ranil 11-letnega Josipa Robba in 14-letnega Verona Josipa. Otroci so našli izstrelek na smetišču in začeli točiti po njem.

Kraškim vasem na anglo-ameriškem področju TO bo v kratkem zagotovljena preskrba z vodo. V ta namen so zgradili 32 km dolg podzemski cevovod. Doslej so že dobile vodo vasi Mavinje, Medja vas, Slivje in Vižovlje.

Podjetje SICELP, ki je gradilo del ceste Trst-Sesljan, še sedaj ni izplačalo vsem lonjerskim kmetom škode, ki so jo utrpeli pri gradnji te ceste.

Občinski odbor je pred kratkim krestil razne tržaške poloke, ki so jih doslej označevali s številkami. Seveda jim je dal italijanska imena.

V podstrešni sobici se je obesil 70 letni Gerolamo Emilio iz ul. del Pozzo. 30-letna Lidija Cordini pa je napravila samomor s plinom.

4 marca je prispela v tržaško staro luko jugoslovanska potniška ladja «Partizanka», ki je vkrcala skupino Židov za Avstralijo.

Vidali si lasti tudi slovensko narodno knjižnico in ji ni dovolili, da se iz tiskarne v ul. Montecchi preseli v svoje nove prostore. Ne verjamemo, da je to storil iz prevelike ljubezni do slovenskih knjig in ne njegova «zaščita».

Šef imperialskega štaba markal sir William Slim je obiskal angleške enote na TO. Ob tej priliki so imeli na Krasu vojaške vaje in kot po navadi povzročili našim kmetom novo škodo.

Le redki Tržičani so imeli srečo videti, kako je v Trstu pršil 6. marca ponoči sneg, o katerem ni bilo zjutraj več sledu.

Bivša fašistična ustanova «Italia Redentia», ki je nekdanj raznarodovala naše otroke, si hoče sedaj prilastiti prosvetni dom na Proseku, ki je bil med vojno težko poškodovan in ki so ga Prosečani sami obnovili. Prosečani pa se ne bodo vdali.

Izvršilni odbor Zveze partizanov STO je sprejel sklep, da se bodo partizani povsod potegovali za enoten nastop vseh demokratov na bodočih volitvah.

Za 31 novih policajk se je obogatila tržaška civilna policija. Pravijo, da so nekateri zelo brhke.

Nekemu Antonu Prelogu iz Ljubljane, ki je imel v skladiščih pomorske postaje shranjenih več zabojev preprog in porcelana, so tatovi odnesli iz zabojev precej tega blaga. Policija je odkrila, da so pri tem sodelovali paznik skladišča in nekateri angleški vojaki.

Vsi oni, ki nimajo italijanskega državljanstva in se še niso vpisali v policijske sezname, morajo to storiti najkasneje do 31. marca na sedežu CP v ul. XXX Oktobra 2.

Tržaška konopljarina je prodala v Milan stroje oddelka za izdelovanje vrvi, ker so ji primanjkovala naročila. Pač kuse približno Marshallovega plana.

Tržaški kovinarji so imeli preteklo nedeljo svoj 3. kongres, na katerem so izvolili nov odbor.

Stanovanja pri Sv. Ivanu in na Elizijevskih poljanah so dodelili v glavnem ezulom in civilni policiji.

V Turjaku v Furlaniji je umrl znani iredentist Silvio Benico publicist, pisatelj in novinar. Bil je urednik raznih listov in tudi «Piccola».

Združenje industrijev je na prošnjo ES pristalo da delavke na praznik žena prenehajo dve uri prej z delom, da se udeležijo praznikov. Delavska zbornica pa je temu nasprotovala in se je torej pokazala bolj papeško kot papež.

V tržaški bolnici je umrl na posledicah poškodb, ki jih je dobil pri nezgodi, dr. Danilo Kuštrin, ravnatelj kmetijske šole v Skocijanu pri Kopru.

8. marec na Tržaškem ozemlju

v znamenju borbe demokratičnih žena za enotnost in mir

8. marec — praznik žena so tržaške žene praznovale nad vse veličastno. Poleg proslav, ki so jih imele po okoliških vaseh, so priredile osrednjo slovesnost v ponedeljek, na predvečer samega praznika v Skednju.

Ceprav so naše resnično demokratične in svoji borbeni liniji zveste žene hotele ohraniti enotnost ženskih demokratičnih vrst ter praznovati svoj borbeni dan skupno z vsemi ženami delavskega razreda Trsta, da bi ta dan bil imperia- listom ponovni dokaz upornosti delavskih množic, so žene, ki so stopile na stran Vidalijskega odklona vsako sodelovanje in se izolirale. Resnično demokratične, napredne žene pa nikakor nočejo ostopiti od svoje borbene poti in prav večerajšnji večer v Skednju je dokazal vsem in vsakomur, kaj zmoro- jo naše žene — borke.

Ze davno pred napovedano uro se je dvorana Ljudskega doma začela polniti. Ob 8 uri zvečer je bilo žena že toliko, da niso mogle več vanjo. Vsa Vidalijska klika, ki se je zbrala pred dvorano, da bi preprečila našim ženam praznova- nje 8. marca, ni mogla kljub grož- njam, psovkom, pljuvanju in pre- tepanju zavednih žena ničesar o- praviti. Osramoženi in besni so mo- rali kloniti pred odločnostjo žena, ki se niso dale zastrašiti pred me- todami, na katere so bile navajene za časa najhujšega fašističnega te- rorja.

Tovarišica Alma Reschitz je

odprla proslavo z govorom v itali- janščini, za njo pa je nastopila tov. Spela, ki je nagovorila vse prisot- ne žene v slovenščini. Umetniški del programa pa so izpolnili pionirji, mladina ter člani in članice Slovenskega narodnega gledališča s posebno posreženimi točkami: Prizor v gozdu, pri katerem so so- delovali pionirji in pionirke slo- venske in italijanske narodnosti, dalje Izlet v gozdu, v katerem je vse poslušalce navdušila pesem «Moskva», sliki po recitaciji Mate- ja Bora «Zrtve» in Otona Zupan- čiča «Pomlad v oktobru», recitaci- je, solopetje, plesi, še posebej pa

posamezni prizori iz opere «Pro- dana nevesta» povezani v celoto.

Velika zasluga za uspeh proslave 8. marca gre našim ženam, ki so to uspelo prireditelj pripravile; nič manjši delež na uspehu pa imajo članice in člani Slovenskega na- rodnega gledališča, ki so požrtvo- valno sodelovali in dali prireditvi umetniško višino.

Naše žene so na svoji slovesnos- ti dokazale, da niso le borke za zmago nad imperializmom temveč da so tudi sposobne dvigati in gra- diti svojo kulturno rayen. In ravo- no to nam je porok, da bodo v svoji borbi uspeli.

Enotnost za vsako ceno onemogoča borbenost in zmage delavstva

Stavka kovinarjev v podjetjih CRDA se je končala in delavci so šli zopet na delo. Ze prve dni ja- nuarja so delavci zahtevali mini- malno povišanje mezd za 15 odst., da bi bili njihovi prejemki enaki onim, ki jih dobivajo delavci v Italiji. Delodajalci hiso hoteli povi- šati mezd, nasprotno, zagrozili so z začasnim odpustom 250 delavcev iz ladjedelnice Sv. Marka. Tedaj so vsi delavci in uradniki stopili v stavko, ki je trajala šest dni.

Kakšni so rezultati te stavke, ki bi morala spriči odločnosti in e- notnosti vseh delavcev pač vsekakor imeti velik uspeh. Na žalost mora- mo ugotoviti, da so ti rezultati na- ravnost porazni. Povišanja mezd delavci niso dosegli, odpustili pa bodo kljub stavki vseh 250 delav- cev. Podpisani sporazum sicer pravi, da se to število nanaša na vsa podjetja CRDA, medtem ko so ho- telj prej samo v ladjedelnici Sv. Marka ustiliti toliko delavcev.

Kakor vse kaže, pa niso imeli niti namena odpustiti delavcev drugod.

Sporazum govori o poleg že o- menjenem maksimalnem številu 250 delavcev, ki jih bodo začasno odpustili, tudi o posebnem fondu, s katerim bodo dopolnili prejemke, ki jih že dobivajo odpušteni delav- ci od posebne blagajne. V ta fond bodo prispevali poleg delodajalcev polovico tudi delavci. Glede zahtev kovinarjev po zvišanju mezd bodo ustanovili poseben paritetni od- bor, ki bo «proučeval podatke», ki sta jih predložili obe stranki.

Ravnateljstvo CRDA bo izplačalo svojim uslužbencem predajem na račun morebitnega povišanja mezd in plač. Ta predajem pa bodo mo- rali delavci vrniti, če se do 31. oktobra mezde ne zvišajo. To je v glavnem vsebina sporazuma.

Besedilo sporazuma jasno kaže, da gre za neuspeh. Radich v svo- jem uvodniku v «Lavoratorius» sam ugotavlja, da ni mogoče govoriti o pravem uspehu in celo «Voce Libe- ra» priznava, da sporazum, ni po- polna zmaga. Vse Radicheve lepe besede ne morejo prikriti tega stvarnega dejstva. «Lavoratore» pi- še, v 6 kolonskem naslovu da je stavka prisilila delodajalce, da se morajo pogajati s sindikati, kakor da bi bila to novost in se ne bi

doslej nikoli pogajali. Med uspehe šteje dejstvo, da so delodajalci priznali sindikatom pravico posegati v vprašanje začasnih odpustov in po- zabi, da govori o tem že člen 3 spo- razuma o odborih v podjetjih. Da- lje naj bi bil uspeh novi posebni fond za dopolnitev prejemkov o- dpuščenih delavcev, čeprav morajo v ta fond prispevati polovico de- lavci sami. Doslej nismo še nikoli čuli, da bi moral zaposleni delavci prispevati za prejemke odpuščenih delavcev. To pomeni pravo izdaj- stvo delavskih interesov, pomeni, da morajo delavci sodelovati s svojim delodajalci, kar nas pač pre- več spominja na čase pokojnega režima. Ta klavzula v sporazumu pomeni odstop od razredne borbe, kakor je v načrtih «tretje sile». Kot tretji uspeh navajajo predajem de- lavcem na morebitno povišanje mezd. Ni pa to nikakr pravi pre- dajem, saj pravi sporazum sam, da ga bodo morali vrniti, če ne bo do konca oktobra nobenih sprememb. To naj bi raje imenovali posojilo, ki ga delodajalci dajo morda na Geppijev nasvet delavcem, ker ni- so pretekli teden prejeli plače.

Vse Radicheve lepe besede ne morejo prikriti dejstva, da so Enot- ni sindikati kljub celotedenski stav- ki kovinarjev sprejeli načelo odpu- stov z dela, zaradi katerega je stav- ka pravzaprav nastala. Delodajalci so zagrozili z odpusti, da bi se po- zornost delavstva odvrnila od zvi- šanja mezd, kar se jim je pač posrečilo. Enotni sindikati so šli na led in Delavska zbornica je zajela prvotno odločnost in borbenost de- lavstva ter jo usmerila v kompro- mise. Vsakemu je namreč jasno, da je imela iniciativo popolnoma v rokah, saj pravi Radich v svojem članku, «da nista obe sindikalni organizaciji izkoristili energije in odločnosti Enotnih sindikatov (mi bi raje rekli delavcev), kakor bi bilo morda potrebno».

Ali so morda Enotni sindikati že pozabili na svoje zahteve pred petimi meseci, ko so z raznimi članki o potrebi popolne prilagodit- ve mezd in plač dejanskim življe- nskim potrebam tolačili voljo delavstva? Sedaj ze zadovoljujejo z drobtinami z gospodarjeve mize. Spričo enotnosti in borbenosti vse- ga delavstva je bil sedaj najbolj ugoden čas, da se te zahteve po do- končni ureditvi mezd uresničijo. Namesto tega so nasledili manevrom dolodajalcev in sprejeli sporazum, ki je prava kapitulacija. Da bo to

(Nadaljevanje na str. 5.)

Novi fašistični

Goriška
KRONIKA

Po večkratnih brezuspešnih prošnjah so goriške krajevne oblasti končno dovolile goriškim Slovincem enkratno uporabo dvorane v Ljudskem domu, da bi v njej dostojno proslavili jubilej- no obletnico svojega pesnika Franceta Prešerna. Po vseh ziz- kih sodeč so se odločile oblasti za to «koncesijo» zato, ker je po- seben političen položaj nareko- val tako postopanje v zvezi s trgovskimi pogajanjmi, ki pote- kajo v Beogradu in Rimu med obema državama.

Italijanski šovinisti v Gorici od «Movimenta istriano revisionista» pa do AGI-ja, med katerimi so pravi Goričani v velikih manjšini, so uprizorili znan napad na Slo- vence in preprečili kulturno pri- reditev, s katero so Slovinci «iz- zivali in žalili» njihov «visoko kulturni» čut italijanstva.

Ta napad je bil nekaj poskusni balon, ki naj bi jim pokazal, kakš- no bi bilo v bodoče zadržanje oblasti in vlade pri podobnih «kulturnih akcijah». Poskus je po- kazal dobro, ker ne samo da obla- sti niso razgnale napadalec in niso niti negna aretirale, kaj še- le kaznovale, ampak se je posta- vila na njihovo stališče in jih za- govarjala celo rimska vlada, ozi- roma njeni predstavniki. To nam najlepše pokaže odgovor na pro- testno noto FLRJ, v katerem pra-

RADIO TRST II.

Slovenski po jeziku
protislovenski po duhu

Ob razsulu nacifašistične voj- ske, je obmolnila tudi vsa jav- na propaganda za nacizem, ki jo je širilo časopisje in radio po de- želah, ki so se osvobodile izpod okupatorja. Radio je postal tako tudi v naših krajih vsaj za nekaj časa res glasilo ljudskega mislje- nja, njegovega dela in pobornik njegove kulture.

Ko so Angloameričani prevzeli v Trstu upravo, je prišel pod njihovo kontrolo tudi radio. V katerem so se vrstile slovenske in italijanske oddaje. Zato je začela nastavljati belogardi- stične begunce, ki so prej blag- čevali Hitlerju in jim zdaj ni bilo težko v slovenske radijske odda- je vnesti novega suženjskega du- ha.

Junija 1946. je bila otvorjena celotna radijska slovenska od- dajna postaja; toda v njej so imeli po zaslugi angloameriške vojaške uprave odločilno besedo belogardisti, tistim, ki so sodelo- vali pri radiooddajah od 1945. le- ta pa se je uprava radija postop- ooma «zahvaljevala» za sodelova- nje. V svoje roke so vzeli mladins- ko, nato pionirsko uro, zdravni- ška in kulturna predavanja, ker so pač hoteli preprečiti, da bi ra- dio posredoval primorskemu ljud- stvu besedo polno resnice o stan- ju v svetu, da bi najmlajše in mladino vzgajal v naprednem duhu, da bi ljudstvo črpalo iz predavanj res pravo slovensko kulturo in miselnost danasnega naprednega sveta. Jasno je, da so pri tem svojem postopanju imeli belogardisti vso podporo vojaške uprave, ker je v njenem interesu, da postane radio propa- gandno sredstvo za njeno «za- padno demokracijo», obenem pa, da pomaga širiti vse lažne vesti o stanju v deželah vzhoda in tako omajati ljudsko vero v te države.

Zaradi tega so onemogočili so- delovanje SHPZ v radijskih od- dajah, ter preprečili celo, da bi ta naša najvišja kulturna ustano- va priredila v radio Prešernovo proslavo, pač pa so jo priredili ljudje, ki z ljudstvom nimajo ničesar več skupnega, ker so izdali njegovo borbo v najtežjih dneh.

V rokah teh ljudi postaja po- staja Radio Trst II Primorcem le po slovenski besedi še slovenska, po miselnosti pa je daleč od slo- venskega primorskega ljudstva, tako daleč, kakor so vsi in vse, kar hoče rušiti pridobitve narod- noosvobodilne vojne.

Po logičnem zaključku, ki ga pri tem napravi pameten človek, bi sledilo, da niso napadli ita- lijanski šovinisti Slovencev, ampak da se je zgodilo narobe. Boljšega zagovornika si pač no- vi škvadrasti niso mogli želeti. K temu so se pridružili še praktič- ni primeri rimske justice, ki je spoznala za nedolžne in spustila na svobodo take univerzalne zlo- čince, kot sta gen. Roatta in pa Borghese.

Ohrabreni spričo tako visoke in vsesplošne zaščite, so novi «kul- turniki» nekaj dni potem vrgli bombo proti članom SPD, ki so bili na predpustni zabavi, ki je bila seveda tudi «izzivanje».

Med "mandrjarji" na Kolonkovcu

Od vseh tržaških predmestij oziroma najbližje tržaške okolice je pri Sv. Mariji Magdaleni Zgornji in Spodnji pač največ vrtnarjev, ali po domače mandrjarjev; središče vsega tega vrtnarstva pa je Kolonkovec. Če greš po ulici Costalunga, ki ne nosi zaman tega imena, saj je ni nikoli konec, se razprostirajo na levi strani daleč gor po pobočju Katinarskega hriba vrtovi in vinogradi. Sredi teh vrtov vidiš zidane kadi (vasche), v katere se steka voda od glavne vodovodne cevi. Povsod vidiš zelene prte radiča, ki ga že režejo in nosijo na trg, česen, čebulo, špinačo. Največ je radiča, pa je zelo majhen, ker je te dni pritisnil mraz.

Kolonkovec ima več predelov. Najprej prideš v Kačun, potem se po bregu vzpenjaš v središče Kolonkovca; na desno v dolini je Pod. kolonkovec z naselji Kvarite in Kopeč, če zaviješ iz Kolonkovca navkreber na levo, pa prideš v Route, kamor vozi sedaj nov avtobus po drugi dolgi cesti Via Campanelle. Čeprav je nedelja, vidiš v vrtovih

ali skoraj bolj rečeno manjših njivah, žene in dekleta, ki režejo radič, tu pa tam kak moški koplje zemljo, drugje se v zavetju kakega zidu možakarji razgovarjajo. Pri Kvaritih se hiše nehajo tik ob kolovozu, ki pelje v Katinaro. Na nekem zidu je zapisano: zasebno, pre. povedan vstop! čeprav človek na ve zakaj. Na dvorišču je kopa sena, okoli kope pa se igra cela tro-pa otrok, ki ti lepo slovensko odgovarjajo, če jih kaj vprašaš. Drobna suha deklica ti pove, da hodijo kake pol ure daleč v slovensko solo

K. Sv. Ani. Na levi strani kolovoza je vse preorano in stara žena ti skoraj jezno pove, da delajo tam vinograd za akamun.

Voda je predraga

V Kolonkovcu so bili pred dobri mi 25 leti skoraj sami domačini, sedaj pa je prišlo tja precej tujcev. Mnogo je Istranov, nekaj je tudi Italijanov. Približno polovico ljudi živi od vrtnarstva, druga polovica jih dela v tovarnah in drugod v mestu. Marsikaj delavec ima pred hišo krpo zemlje, kjer dela, ko se vrne iz tovarne. Vsakdo, ki ga povprašaš, kako mu kaj gre, ti pove, da so težkoče z vodo, ker je vodo predraga. Ko je poleti suša, gre več tisočakov za zalivanje. V Kačunu, Rovitah, Kolonkovcu je vode dovolj, v spodnjem delu v Kvaritah in Kopcu pa je ob suši primanjkuje, ker so vodovodne cevi pretanke.

Posredniki višajo cene

Druga težava je prevelika konkurenca iz Italije. Sedaj se gre, toda od maja meseca naprej morajo vrtnarji prodajati zelenjavo zelo poceni, čeprav je na trgu draga. Prodajajo jo na debelo na trgu pri Sv. Andreju raznim posredovalcem, ki potem navijajo cene. Zgodi se, da kmet proda kake vrste zelenjavo po 50 lir za kg, na trgu pa jo kupi gospodinja po 200 lir. Zato se je malo proda, vrtnarji morajo na trgu še bolj znižati cene, če ne, zelenjave ne prodajo. Mnogi pravijo, da bi bilo dobro ustanoviti zadruško, ki bi prodajala zelenjavo naravnost branjevkam, pa bi zanje

več dobili, branjevke bi jo ceneje prodajale na trgu, kot je bilo še pod Avstrijo. To ne bi posebno oškodovalo branjevke, saj so tudi tedaj prodajale zelenjavo večjih vrtnarjev, ki niso hoteli izgubljati časa na trgu. Poleg tega pa bi branjevke itak prodajale sadje itd. Vsekakor je to vprašanje zelo važno za vrtnarje.

Gnojila in davki

Težkoče so tudi z gnojili. Večina vrtnarjev uporablja umetna gnojila, ker gnoja nimajo. Zivine je zelo malo, ker ni pašnikov in travnikov. V prejšnjih časih jih je bilo vseeno nedaj več, člasti v spodnjih predelih Kolonkovca, kjer so kmetje imeli večje travnike proti Ricmanjam in Zavljam. Umetna gnojila so zelo draga. Radiču je treba na primer gnojiti kar trikrat na leto, grah in krompir nista tako zahtevna. Gnojila kupujejo v kmetijski zadrugi in pri konzorciju.

Tudi davki so precejšnji in jih vrtnarji le težko plačujejo. Vrtnarji namreč nimajo vse leto dohodkov. Letos, ko je bila mila zima, so res nekateri kmetje lahko vso zimo prodajali manjše količine radiča, ki rase v prisojnih atresah, to je v bregu. Radiča ne pulijo, temveč pravijo, da ga žanjejo. Neko nam je povedal, da so ga recimo v Ospu kar kosili. Na leto se radič lahko "žanje" do 24 krat, to je vsakih 8 dni; seveda, če mu dobro gnojijo in zalivajo... Novi radič sejejo aprilmeseca, sedajrežejo še lanskega. Med vinogradi je pognal že prvi grah, ki so ga sadili januarja meseca.

Domače vino in domače krčme

Poleg zelenjave prodajajo vino. Star kmet nam pokaže svoj vinograd, ki pa pravi, da mu malo nese, ker ima že 40 let stare trte. Kopanje novih vinogradov se ne spleča, ker je zelo drago in je potrebno zato mnogo denarja, na pridelek pa je treba dolgo čakati. Oblast res da neko nagrado, toda to je vse premalo. Najboljše vinograde imajo v spodnjem delu Kolonkovca. Vino prodajo v glavnem domačim gostilničarjem kar v Kolonkovcu, saj tod krčem ne manjka.

Le zadruga oblika prodaje pridelkov lahko ustavi propadanje mandrjarjev

Mož nam pove, da je prvi dve leti po vojni še nekam šlo, saj se je dala zelenjava prodati, ker ni bilo toliko konkurence iz Italije, sedaj pa je vedno slabše. Najhuje je bilo zadnja leta pred vojno. Marsikaj najemnik je vzel zemljo v zakup, ker pa se je zelenjava slabo prodajala, je po letu ali dveh zapravil kakih 15 tisoč lir in popolnoma obubožal.

"Takrat sem imel v najemu pri Sv. Ani vrt, pa nisem mogel plačati 1200 lir najemnine na leto in sem moral vse opustiti", nam pravi.

Velikih vrtnarjev je malo, ti najemajo delavce in jih seveda izkoriščajo. Nekateri so si nabrali denarja med vojno. Od starih večjih posestev so se le redka ohranila. Tik ob vrtu, kjer stojimo, je hiša,

ki je bila nekaj precej premožna. V hlevu so imeli do osem repov goveje živine in konja. Stari je umrl, sinovi so si zemljo razdelili, pa je šlo vse po zlu, ker se ni nikomur ljubilo delati. Kadar zemljo delijo, po nabadi vse propade. Večina mandrjarjev so mali lastniki, drugi imajo zemljo v zakupu. Veleposesnikov, kot je na primer Pucalovich v Miljskih hribih, tu ni.

Zelenjavo vozijo v mesto voznički, ki jih je tu precej. Nekateri večji vrtnarji imajo svoj tovorni motocikel.

Mož konča svoje pripovedanje: "Nekdaj smo obdelovali pri nas doma le malo krpo zemlje okoli vodnjaka, pa smo živeli, čeprav nas je bilo sedem otrok. Sedaj delam in garam na velikem kosu zemlje, pa mi vendar trda prede, čeprav je zelenjava razmeroma draga. Ze to mi kaže, da marsikaj ni v redu in da se bomo morali kmetje združiti ter se skupno boriti za izboljšanje naših razmer in kmetijstva na splošno. Glavno vprašanje je za nas to, da ni svoj pridelek draže in v večjih količinah prodamo, da pa dobe delavci zelenjavo kljub temu bolj poceni kot doslej. Za to pa moramo odstraniti nepotrebne posrednike, ki na račun naših žuljev služijo lepe denarce."

Vodstvo ES razbija enotnost kmetijske strokovne zveze

Prefekto nedeljo bi moral biti kongres kmetijske strokovne zveze, toda tajništvo te zveze je javilo, da so ga odložili zaradi tehničnih ovir na nedeljo 13.1.m. V ponedeljek je izdal izvršilni odbor Enotnih sindikatov STO poročilo, ki pojasnjuje, kakšne so bile te ovire. Poročilo sta podpisala gospoda Radich in Slavec. V glavnem pravi poročilo, da se kmečki delegati iz Istre ne smejo udeležiti kongresa, češ da v coni B ni sindikalne svobode. Izvršilni odbor je bil baje obveščen, da so dobro znani bivši voditelji izločeni iz sindikatov zaradi izdajstva, mobilizirali tako imenovane delegate kmečkih delavcev cone B z nalogo, da se udeleže kongresa in preprečijo njegov redni potek. Poročilo govori tudi o zločin-skih naklepih izdajalcev delavskega razreda, ki jih bo izvršilni odbor preprečil.

Vse to je seveda v liniji razbijaške politike tukajšnjih voditeljev Enotnih sindikatov. Le zato, ker Enotni sindikati v Istrskem okrožju ne podpirajo te politike, so njih voditelji za Radicha in Slaveca izdajalci. Gospodje se boje, da ne bi prišli na kongres istrski delegati ter da bi razkrinkali njih politiko. To njihovo poročilo najbolje kaže, kdo razbija kmetijski sindikat in kdo pravzaprav izdaja interese vsega delovnega ljudstva na STO. Vidaljevci se seveda raje družijo z voditelji Delavske zbornice, kakor pa z ljudmi, ki gradijo v pogojih ljudske oblasti boljše življenjske pogoje za vse. Kakšne uspehe dosejajo vidaljevci pri tem, pač najbolje kažejo rezultati zadnje stavke v podjetjih CRDA.

CVETKE iz tržaških listov

Vsi domači Slovenci (pa naj "Primorski" dokaže nasprotno, če more), razen Titovih plačancev, gojijo samo eno željo: POVRNITI SE K ITALIJI, zopet postati italijanski državljani, ki govorijo slovenski, ki pa jih tudi kljub temu spoštujemo kot vse ostale državljane.

Ali sta vam Bidoli (ex Bidovec) in Agneletto to zaupno sporočila? Pa kaj ste pozabili, da na žalost še nismo zgubili italijanskega državljanstva, in kako v Gorici ravnate s slovensko govorečimi italijanskimi državljani?

Istj list: 20 tisoč meščanov, ki so zbežali iz Pulja...

Se lani ste pisali, da jih je bilo 32.000. Kaj so vsi ostali pomrli od lakote v Italiji?

DELO

Osmi marec bomo na našem ozemlju proslavljali združene z ženami vsega sveta v edini želji po miru in bratstvu med narodi.

No, zato ste odklonili sodelovanje z najbližjimi.

LAVORATORE

V Gropadi so kmetje zelo ogorčeni, ker dobe dovoljenje za prehod na svoja polja v coni B, le če jim tamošnja učiteljica Trošt Klavdija da izkaznico Babičeve fantastične OF.

Se vidi, da so laž skovali v uređ. ništvu, kjer niti ne vedo; da imajo gropanjski kmetje svoja polja v Jugoslaviji ne pa v coni B.

"Il Lavoratore" je prisiljen izhajati popoldna zaradi spletke, klike, ki misli, da bo z denarjem in goljufijo nadomestila ljudske množice, s katerimi nima in ni imela nikoli nič skupnega.

V istem članku: Samo "Il Lavoratore" ima premalo osebja, da bi izhajal in ima tisoč težkoč.

Kaj mislijo o tem članku, so vam povedali že vaši tiskarji sami. Pa če bo Gasparinija bolelo kurje oko, bo tudi "klik" kriva, kaj ne? Spadarček?

DEMOKRACIJA

Prijateljsko iztegujemo roko in si želimo sodelovanja z vsemi poštenimi tržaškimi Italijani...

Seveda predvsem s Santinom, ki mora biti po silj "pošten", saj vendar vsak dan mašuje.

SDZ se je kot predstavnica demokratičnih Slovencev na STO izjavila o vseh teh vprašanjih in je s tem izpolnila ne samo svoje dolžnosti do svojega naroda marveč je s tem bistveno pripomogla k jasnejši osvetlitvi postavljenih vprašanj.

"Borcem" okrog "Demokracije" se že dovolj same izjave, bor "svoj naroda" seveda prepuščajo rajši drugim. Pač stara Agnelettova taktika!

zdravnika dr. Karla Ruttarja, ki je kriv, da je bil 1945 gorški župan in se je pred kratkim vrnil iz Jugoslavije domov. Ta napad so pripravili nekaj dni prej s posebno časopisno polemiko, v kateri je načeloval glj Giornale di Trieste.

Slučajno je šel tam mimo trgovca Adalfr Klavora. Tudi njega so napadli in ga začeli loviti po ulicah, dokler ga niso dohiteli v

(Nadaljevanje na 6. strani)

podvig v Gorici

za njihovo tenkočutno skvadristično vest.

Zelezo pa je treba kovati dokler je razbeljeno. Vsem je gotovo še prav dobro v spominu gonja, ki jo je upzorilo reakcionarno časopisje v začetku tekočega leta zaradi izmenjave jetnikov med Jugoslavijo in Italijo. Jasen in nedvoumen jugoslovanski komuniké, ki je s prstom pokazal, kdo je pravi krivec tega zavlačevanja in poznejša izmenjava jetnikov, sta tem gobezdalom za nekaj časa zaprla sapo.

Prefekti tedaj pa so smatrali za umestno, da zopet razburijo žuhove s tem vprašanjem in zato so v četrtek sklicali v kinu «Odeon» v Gorici zborovanje sorodnikov gorških deportirancev. Pri tem jim je dobro služila tudi znana interpelacija, ki jo je poslal v Rim gorški občinski svet

na predlog občinskega svetnika, ki je član SDZ.

Zborovanje je otvoril odv. Rodenigo, ki jo je poslal v Rim gorški občinski svet na predlog občinskega svetnika, ki je član SDZ.

Zborovanje je otvoril odv. Rodenigo, ki je pogumno izjavil, da so bili ljudje deportirani "samo zato, ker so bili Italijani". Možu sicer ne smemo zameriti te laži, ker če sta Roatta in Borghese nedolžna, potem so drugi njihuni padjasi in sodelavci tudi.

Po tej uradni ugotovitvi je neka gospa privlekla na dan že lepo pripravljeno posebno noto, ki so jo nameravali poslati rimski vladi in v kateri se pritožujejo nad zločinom nad civilizacijo, ki so ga baje zakrivilj Jugoslovani, ker so pri izmenjavi jetnikov vrnili 40 italijanskih državljanov,

ki baje nimajo nič skupnega z deportiranci iz leta 1945.

Nota tudi ne pozablja omenjati tega, kar je sporočil zastopnik SDZ pri seji občinskega sveta glede deportirancev v ljubljanskih zaporih, ter ugotavlja, da je za usodo teh ljudi odgovorna jugoslovanska vlada ne pa oni sami in fašistični zločinci, ki so toliko desetletij preganjali slovensko ljudstvo in s katerimi so bili ti ljudje več ali manj povezani.

Ko so se tako lepo oprali, nota zaključuje z grožnjo, da Gorica ne more več mirno čakati in bo sama podvela bolj prepričevalne ukrepe proti tistim, ki jih smatrajo oni za krive. Ta zaključek je podkrepila še članica odbora gospa Rizzalto, ki se je ponudila na zborovanju zbranim ženskam, da jih bo vodila pri bodo-

čih akcijah. Gospa je pri tem gotovo mislila na znane kazenske ekspedicije proti Slovincem, po katerih se mnogim tako toži.

Ko so bili na ta način duhovi dovolj preparirani in razburjeni, je odnesla posebna deputacija noto na prefekturo, da bi jo od tam poslali v Rim. Toda to ni bil pravi cilj in namen tistih, ki so te stvari zdaj organizirali in ki so hoteli izrabiti to priliko za nove teroristične podvige proti mirnim gorškim Slovincem, kakor da morajo oni nositi posledice vseh zločinov, ki so jih fašisti nad 25 let nekažnovano vršili nad ljudstvom.

Na ulici so se ženskam pridružile skupine tistih, ki so se tudi pri razbitju Prešernove proslave odlikovali s svojim "junakstvom" proti otrokom in starim ženicam, ter skupaj z njimi priredili lov na slovenske ljudi po ulicah in stanovanjih. Pri tem naj navedemo samo nekaj primerov:

Na Travniku je neka taka tolpa skušala vdreti v stanovanje

KRONIKA Zadrugništvo - temeljni kamen socializma na vasi

Po vsej Jugoslaviji so žene slovesno praznovale 3. marec. Na svečani akademiji v Beogradu je govorila predsednica AFZ Jugoslavije Vida Tomašič, ki je svoj govor zaključila z besedami, da kakor se žene Jugoslavije niso nikoli odmakale borbi svojega naroda, prav tako bodo zdaj v prvih vrstah borbe za izgradnjo socializma v državi.

Posadka parnika «Durmitor» na Reki si je priborila prehodno zastavo kot najboljši kolektiv pomorske plovbe. Kolektiv je nagradilo ministrstvo za mornarico ter tudi podjetje.

Na akademiji o priliki osmega marca so bile nagrajene najboljše organizacije AFZ in tudi pojedine članice, ki so se posebno odlikovale.

Sodišče v Ajdovščini je obsodilo Marijo Kobal zaradi njenega izdajstva med narodnoosvobodilno vojno na smrt z ustrelitvijo. Poleg nje so bili obsodeni Franc Plesnar, Danica Uršič in Franciška Božič na večletno prisilno delo.

V Vojvodini je bil pridelek žitaric v letu 1948 za 18,5 odst. višji kot v letu 1947.

Ljudska mladina Jugoslavije je poslala pozdravno brzojavko kitajski mladini ob priliki njihovega kongresa z željo, da bo tudi kongres korak k zmagi v borbi za neodvisnost in svobodo Kitajske.

Na klevete budimpeštanske radio postaje odgovarjajo delavci, kmetje in delovna inteligenca s pozivi, naj vendar prenehajo te države s krivično gonjo. Poudarjajo, da niti najnesramnejše laži ne bodo mogle zavreti delavnega poleta jugoslovanskih narodov za izpolnitev petletke.

V Beogradu bodo zgradili v letošnjem letu 9700 novih stanovanj. Na gradiliščih bo delalo okrog 40.000 mladincev in 25.000 stalnih delavcev. Za gradnje bodo porabili preko 3 milijone ton materiala.

V Pančevu pri Beogradu je pričela obratovati prva tovarna neutro-stekla v Jugoslaviji. Tako bo Jugoslavija izdelovala doma za medicinsko potrebne ampule, stekleničice in podobno.

Pionirski otok se imenuje danes mali Otok sv. Katarine 200 metrov od Rovinja. Na tem otoku, polnem cipres in borov preživljajo danes dneve daleč od svojih staršev grški otroci, ki uživajo gostoljubje Jugoslavije.

Proslave osmega marca v Ljubljani se je udeležil tudi znani književnik iz Amerike naš rojak Louis Adamič.

V Srednji vasi pri Bohinju so ustanovili kmetje prvo kmetijsko obdelovalno zadrugo v jeseniškem okraju.

Mestni odbor Skoplja, glavnega mesta Makedonije, je poslal dragoceno makedonsko narodno nošo in makedonsko narodno zastavo pokrajinskemu odboru AFZ Slovensko Primorje.

V rudniku Raši v Istri so bili odlikovani najboljši delavci: 52 udarnikov, novatorjev in racionalizatorjev.

S setvijo so začeli v Slavoniji in Baranji. Pregledali in popravili so vse poljsko orodje, tako da so zdaj pripravljeni na pomladno obdelovanje zemlje.

Zveza organizacij pravoslavnih duhovnih FLRJ je bila ustanovljena. V pozdravu maršalu Titu so pravoslavni duhovniki obljubili, da bodo posvetili vse svoje sile izpolnitvi petletnega gospodarskega načrta.

Pri gradnji proge Kumanovo-Sv. Nikola v Makedoniji so prebili dva največja predora dva meseca pred določenim rokom.

Postojnsko gozdno gospodarstvo je dobilo diplomo in 150.000 dinarjev nagrade, ker je poleg gozdnega gospodarstva v Sarajevu, najboljše v Jugoslaviji.

Ljudsko prosvetni aktivni vodijo danes v Sloveniji 460 izobraževalnih tečajev, katere obiskuje 11.000 tečajnikov.

28. februarja in 1. marca je bila v Beogradu prva zvezna konferenca kmetov-zadrušnikov, ki je pokazala vse dejanske možnosti razvoja socializma v kmetijstvu s kmetijskimi obdelovalnimi zadrugami.

V primeri z industrijo je kmetijstvo v Jugoslaviji premalo napredovalo, to pa zato, ker žive kmetje na majhnih osamljenih posestvih, v mnogih primerih daleč drug od drugega; obdelujejo svoja posestva z zaostalimi sredstvi in na zastareli način. Proizvodnja na kmetih pa se bo lahko povečala le z uvedbo sodobne tehnike, traktorjev, sejalnic, z uvajanjem znanstvenih metod obdelovanja zemlje itd., česar se ne more posluževati kmet na majhnem posestvu. Zato je treba ustanovljati velika socialistična gospodarstva na deželi. Taka velika socialistična gospodarstva so lahko državna posestva in kmetijske obdelovalne zadruge. Graditi socializem na vasi torej pomeni, združevati mala posestva v kmetijske obdelovalne zadruge, jih oskrbovati s stroji, nuditi pomoč s strokovnjaki itd. Na ta način bodo ustvarjeni vsi pogoji za bogato in kulturno življenje malih kmetov, izginili bodo izkoriščevalci na vasi.

Kmečke obdelovalne zadruge nastajajo na podlagi prostovoljne vključitve posameznikov. Najvišji tip take zadruga - to je prava zadruga socialističnega tipa je popolnoma brez kapitalističnih ostankov ter temelji na skupnem delu. Člani zadruga se nagradujejo izključno po vloženem delu, presežek dela pa gre v zadržno akumulacijo in druge družbene fondne (kulturne, socialne). Torej v njej ni nobenega izkoriščanja, zagotovljena

socializma na vasi

pa je gospodarska krepitev zadruga in dvig materialnih in kulturnih pogojev življenja zadrugnikov.

Ta tip zadruga je najvišji, a se mu približujejo zadruga nižjega tipa. Tudi v teh so proizvodna sredstva zadruga last, delo je tudi skupno, vendar zadrugnikov ne nagradujejo samo po delu, temveč tudi po vloženih proizvodnih sredstvih.

To je tisti ostanek kapitalističnih elementov v obdelovalnih zadrugah nižjega tipa. Pogoj med jugoslovanskimi kmeti pa so taki, da bi bilo kvarno organizirati le obdelovalne zadruga višjega tipa. Delo in uspehi socialističnih zadrug pa zadrugnike

Volitve v Ljudsko fronto, še ena zmaga jugoslovanskih delovnih ljudi

Pred jugoslovanskimi narodi je III. kongres Ljudske fronte. Nanj se vsi frontovci vestno pripravljajo, ker cenijo pomen ljudske fronte za izgradnjo socializma v državi.

6. marca so pripadniki Ljudske fronte po vsej Jugoslaviji volili svoje delegate za okrajne konference, na katerih bodo nato izvoljeni delegati za III. kongres Ljudske fronte. Mnogična odredba na volitvah je potrdila zavest jugoslovanskih narodov, obenem pa je pokazala, da ljudstvo popolnoma odobrava politiko svojega vodstva in linijo partije ter Ljudske fronte.

Druge volitve bodo ob koncu meseca marca. To so volitve v osnovne terenske, krajevne, rajonske, okrajne in mestne forume. To pomeni, da se bodo volilne vrste frontovcev izpolnile, da bodo člani izločili iz njih vse one, ki niso odgovarjali potrebam dela v organizaciji, ki niso dosegli izvajali programa po smernicah, ki jih je nakazal kongres Komunistične partije Jugoslavije.

Pripadniki Ljudske fronte bodo v svoja vodstva izvolili najboljše aktiviste, ljudi predane socializmu, ki bodo krajevne organizacije najboljše vodili k izpolnitvi konkretnih naloge-petletke.

***

Največja kmetijska obdelovalna zadruga «Njegoš» v Bački ima večletnih 930 kmetijskih gospodarstev. Delo so organizirali v okviru 4 rajonov, odgovoren pa je v vsakem rajonu poseben član upravnega odbora.

Vzglede zadruga

Iz skromne nabavno-prodajne zadruga so kmetje ustanovili prvo kmečko obdelovalno zadrugo v Makedoniji «Bistara», v kateri se je vrednost delovnega dne dvignila na 210 dinarjev, poleg tega dobe zadrugniki še delež v siru in mleku. Življenjski standard zadrugnikov je danes še enkrat večji, kakor je bil pred vojno.

Vojvodinski Slovaki imajo svojo kmetijsko obdelovalno zadrugo, v kateri je večletnih 140 posestev. Zadruga je zgradila svinjak za 300 svinj, sktadišča za 10 vagonov pridelkov, klet za 300.000 hl vina, poseben hlev za 53 glav goveje živine, velik hlev za preko 160 konj. Zadruga ima 1315 oralov zemlje, in 32 oralov vinogradov.

Zadruga «Milica Križana» v osješkem okraju je ustanovilo 17 siromašnih družin. Danes jih šteje 165, ki obdelujejo 1000 oralov zemlje. Lani je presegla proizvodni plan za 13 vagonov žita, tovarni je dala 69 vagonov sladkorne pese, laneni industriji pa 24 vagonov konoplje. Njen uspeh je pripomogel, da je danes v osješkem okraju 32 obdelovalnih zadrug.

Hydrocentrala na Neretvi veliko delo petletke

Globoko v gorah ob Neretvi, kjer so hoteli združeni sovražniki v veliki IV. ofenzivi uničiti jugoslovanske partizane, grade danes zmagovalci hidrocentralo Jablanico. Sirok predor do 10 km veže Jablanico z drugo centralo ob obali reke Rame. Ti dve hidrocentrali skupaj bosta največji napravi te vrste na Balkanu in bosta dajali jugoslovanski industriji polovico toliko energije, kolikor jo daje Dnjeprostroj. Ta hidrokombinat bo dajal energijo vsej industriji Bosne in Hercegovine, razsvetljava mestom in vsem ter energijo za elektrificiran promet.

Cudovita je vera jugoslovanskih narodov v moč in zmago. Na Neretvi je bila 1943. leta ta moč preizkušena. Z vero v življenje so se partizanski borci, potem ko so presneli preko lesenega mostiča 25.000

ranjenih tovarišev, prebili iz jeklenege sovražnega obroča. Danes se ta njihova moč preizkuša znova. Tam, kjer so bili v času IV. ofenzive borbe, so danes velika gradilišča, postavljena so nova delavska naselja, široke ceste, mostiči preko rek in potokov: ob Neretvi raste novo življenje.

Mnogi kmetje, ki so z nerazumevanjem gledali priprave neštetih strokovnjakov, so danes med delavci, ki grade valedelo petletke.

Včasih nemogoče - danes postaja stvarnost: vrtajo predore z ogromnimi notranjimi prostori, v katerih bi stala desetnadstropna hiša, kopljejo pod površino reke v najtrem kamenju 26 km predorov, betonirajo te predore, medtem ko vanje vdira voda, nato speljujejo skozi nje reke in jih tako prisilijo, da gonijo turbine. Vse to je težka

naloga, toda vsi, ki tam delajo od inženirja, ki je napravil ta edinstveni načrt vse do delavcev, ki dvigajo iz korita Neretve velikanske betonske podpornike, so trdno prepričani, da bodo prisilili reko Neretvo, ki ni na svojih valovih hoteli nositi niti čolna, a je rušila leto za leto obalo in mostove, da jim bo pokorna.

Poleg hidrocentrale bodo zgradili Jablaniško jezero, ki bo v poletnih mesecih, ko primanjkuje vode, dajalo vodno silo za pogon turbin.

Vsa ta velika dela so načrti petletke. Od njih bo imela koristi vsa Bosna in Hercegovina - zapostavljeni in zanemarjeni kraji v bosanskih in hercegovskih gorah bodo zaživeli novo življenje - to je socializem in zanj se jugoslovanski narodi stvarno tudi bore.

ul. delle Monache, začeli metati nanj kamenje in ga tepsti. Prišla je policija, ki je nekaj časa mirno gledala to vandalsko početje in končno odpeljala Klavero na zasiljanje, napadalce pa pustila lepo pri miru.

Na Pevmskem mostu so napadli slovenskega profesorja R ga zmerjali z ginfobatorej, «ščavos» itd. in mu grozili, da ga bodo stekli. Na cesti so napadli tudi Vero Rojčevc in jo začeli lasati, dokler ni bila policija prisiljena iztrgati jo iz krempljev razjarjenih furij. Približno v istem času so druge «škvadre» hotele vdreti v neko goriško kavarno in v dve slovenski trgovini v ul. Carducci. Omenimo naj še, da so prisilili in zahtevali, da se zapro vsi javni lokali v znak protesta od 16 do 17 ure.

Novi fašistični podvigi v Gorici

(Nadaljevanje s 5. strani)

Naslednji dan, v petek, so bili

keдонiji vzhodni Slavoniji, Baranji itd. Te številke so nam pa tudi dokaz, da kmetje popolnoma zaupajo partiji in ljudski oblasti ter njihovega vodstvu, ki jim ustvarja socializem.

Kmečkih obdelovalnih gospodarstev pa nikakor ni mogoče pravilno voditi brez plana, kajti one so sestavni del socialističnega sektorja in jih je zato tudi treba graditi kakor socialistična podjetja. Zato jih tudi država podpira s krediti in materialom iz splošnega državnega plana.

Načrti dela posameznih zadrug pa morajo biti v skladu z zveznim načrtom, investicijski kredit za kmetijske obdelovalne zadruga obsega 3 milijarde dinarjev, poleg tega pa še razno gradivo v velikih količinah za gradnjo zadrugnih gospodarskih poslopij.

Ker delajo zadrugniki neposredno na socialističnem sektorju in direktno grade socializem, so oskrbovani oni in njihove družine z vsem potrebnim blagom (tekstilje, obutvijo, pohištvo). Cim več bodo zadrugniki pri zadrugnem delu sodelovali, tem več bodo dobili industrijskega in drugega blaga.

Poleg glavnega fonda, ki ga ima vsaka kmečko obdelovalna zadruga (zadržno premoženje, t.j. poslopja, stroji, živine itd), morajo organizirati obdelovalne zadruga še posebne fondne za primere slabih letin in podobnih nesreč, dalje socialne fondne za invalide, starce, ki se bodo v bodoče razvili v pokojninski fond ter kulturne fondne.

Zivljenje malih in srednjih kmetov se je prav v vaseh, kjer so se ti združili v kmečke obdelovalne zadruga, visoko dvignilo gospodarsko in kulturno. To spoznavajo tudi kmetje sami in ustanovljajo ter utrjujejo zadruga kot najvišje oblike kmetijskega socialističnega življenja.

zu Ljudskega doma na Korzu napadi in opsovali slovenskega delavca Karla Veluščka in tudi tokrat policije ni bilo blizu, kakor ni bila na splošno pri teh terorističnih akcijah izvedena nobena aretacija, ampak je stala Scelbova policija oboli ob strani morada zato, da bi ne žalila italijanskega četa napadalcev.

Jasno je, da vsi ti sovinstični izbruhi niso delo kakšne neodgovorne manjšine, kakor bi radi prikazali te in podobne izpade tisti časopisi, ki pri tem nosijo nemajhno krivdo, ampak nosijo zanje odgovornost tudi stranke večine in pa vlada, ki jim daje potuho in moralno podporo.

Toda s takimi dejanji prav gotovo ne bodo koristili tistim, ki čakajo na povratek svojcev iz Jugoslavije. Jasno je, da to tudi ni njihov namen, ampak da hočejo vzporediti nove nemire, da bi preprečili mirno sožitje in pomirjenje med Slovenci in Italijani v Gorici in okolici. Njim ne gre v račun prijateljsko in mirno sožitje obeh narodov na enokopravni podlagi, ampak je treba še nadalje in brezobzorno zatirati Slovence in njihovo kulturo po starem, v zadnjih 30 letih tolikokrat preizkušenem receptu. In to kljub vsem obveznostim, ki jih je sprejela Italija na mednarodnem polju glede narodnih manjšin in še posebej glede Slovencev, ki so ostali pod njenim jarmom.

Tako početje prav tako ne bo prispevalo k zblizanju med Jugoslavijo in Italijo in ne bo blagodejno vplivalo na sklenitev trgovske pogodbe in obmejne blagovne izmenjave, ki jo goriško bankrotno gospodarstvo tako kravo potrebuje. Slovencev končno tudi tako vandalsko početje ne bo strlo. Laniški Slovenci se pravice, ki jim jih Italija dolguje zavedajo in se bodo zanje borili kljub besnenju fašizma.

Goriški Slovenci pa so tudi prepričani, da bodo ti novi fašisti doživeli prav tak konec, kot so ga doživeli tisti, ki so se pred njimi posluževali podobnih metod.

KAKO GRADE MESTA V SOVJETSKI ZVEZI

Pri gradnji novih stavb v Sovjetski zvezi upoštevajo predvsem udobnost prebivalstva in umetniški značaj arhitekture mest na splošno. V tem se izraža skrb, da se zadošči kulturnim in stvarnim zahtevam ljudstva ter skrb za vzgojo estetskega čutila. Gradbena načela so: načrtovanje glavnih mestnih ulic za promet in hkrati upoštevati estetičnost, olepšati mesta z obilnim zelenjem in drevjem, ločiti stanovanjske hiše od industrijskih podjetij, organsko povezati arhitekturo z bližnjo naravo, razdeliti mesta v področja, v katerih imajo hiše enako število nadstropij itd.

Metode gradnje v sovjetskih mestih ne poznajo starih socialnih pojavov, ki so jih nudila mesta bivše Rusije: ozke ulice, ki niso bile pripravne za promet, stanovanjske hiše blizu tovarn, uničevanje zelenih predelov za čim večje izkoriščenost zemljišča, na kup stajene zgradbe, kjer je podnevi primanjkovalo svetlobe, ozka dvorišča, podobna pravim vodnjakom, brez svetlobe in predmestja s svojimi brlogi.

Osnove graditve mest so postavili že v prvih dneh Oktobrske revolucije, ko so delavci zapustili predmestne brloge in se naselili v mestnih središčih in v vilah plemenitašev. V letih, ki so sledila, so podirli brloge, na njihovem mestu so zrasli bloki novih stanovanjskih stavb. Industrijska po-

djetja so prestavili daleč stran od stanovanjskih predelov in stara mesta, znana zaradi slabih in vlažnih stanovanj, so prenovili.

Osnove in poglede sovjetskih graditeljev na sobodno gradnjo mest vidimo prav posebno v Moskvi. To velikansko mesto, ki je zrastle v stoletjih in ki ima več milijonov prebivalcev je bilo v 14. letih — od 1928 do 1941 — popolnoma prenovljeno.

Takoj po končani revoluciji so pričeli graditi v Moskvi stanovanjske hiše kot na tekočem traku. Takoj je izgnilo staro nasprotje med predmestji in središčem mesta. V delavskih predelih niso gradili samo lepih in velikih stanovanjskih stavb, temveč tudi socialne in kulturne institucije. Lahko rečemo, da se je vsak predel pretvoril v mesto zase.

Samo središče mesta je postalo umetniško lepo, razširili so ulice, na katerih so odpadli ovinki, ob njih je zraslo na stotine lepih hiš v več nadstropjih.

Največji arhitektonski graditvi v Moskvi sta podzemeljska železnica, ki je bila odprta prometno leta 1935 in kanal «Moskva», ki so ga odprli leta 1937. Ta kanal združuje reko Moskovo s pritoki Volge in prekaša s svojo dolžino in tehniko gradnje znanj Panamski prekop. Reki Moskva in Jauza imata novo dno v granitu in cementu.

V kratkem bodo zgradili v Moskvi cele predele novih hiš s 16, 25 in 32 nadstropji. Ta poslopja, polna luči, bodo dala Moskvi nov pečat arhitektonske lepote.

V celoti se je spremenil zunanji videz tudi drugih starih mest. Majhno sibirsko mesto Barnaul je postalo veliko industrijsko in kulturno središče v Altajskem predelu. Vas Dšiambe se je spremenilo v prestolnico Takistana in Stalinabada. Jusovja, slabo zidano rudarsko naselje je postalo lepo mesto Stalin, prestolnica Donbasa in polno zelenja. V tem letu prenavljajo v Sovjetski zvezi 1280 mest.

Povsod so zrasla nova mesta. V Sibiriji, Uralu in v puščavah srednje Azije. Tako je v tajgi, prav na daljnem Vzhodu, kamor do pred kratkim človek sploh ni položil svoje noge ob reki Amurju zraslo veliko industrijsko mesto Komsomolsk. Prav tako v nenaseljeni stepi Kazakstana Karaganda in na polarnem predelu na polotoku Koli mesto Kirovsk. Potem še Magnitogorsk v Uralu, Bolšoje Zaporozje na Dnjepru, Kuzneck v zahodni Sibiriji in Stalinogorsk v moskovskem premogovnem revirju. V zadnjih 15 letih so zgradili v Sovjetski zvezi vsega skupaj 90 popolnoma novih mest.

Po vojni so postavili na novo Stalinograd, Novgorod, Kalinina, Kijev in Sebastopol; vsako izmed njih po arhitektonskih tradicijah, industrijski važnosti, ozemeljskih posebnostih in naravnih pogojih.

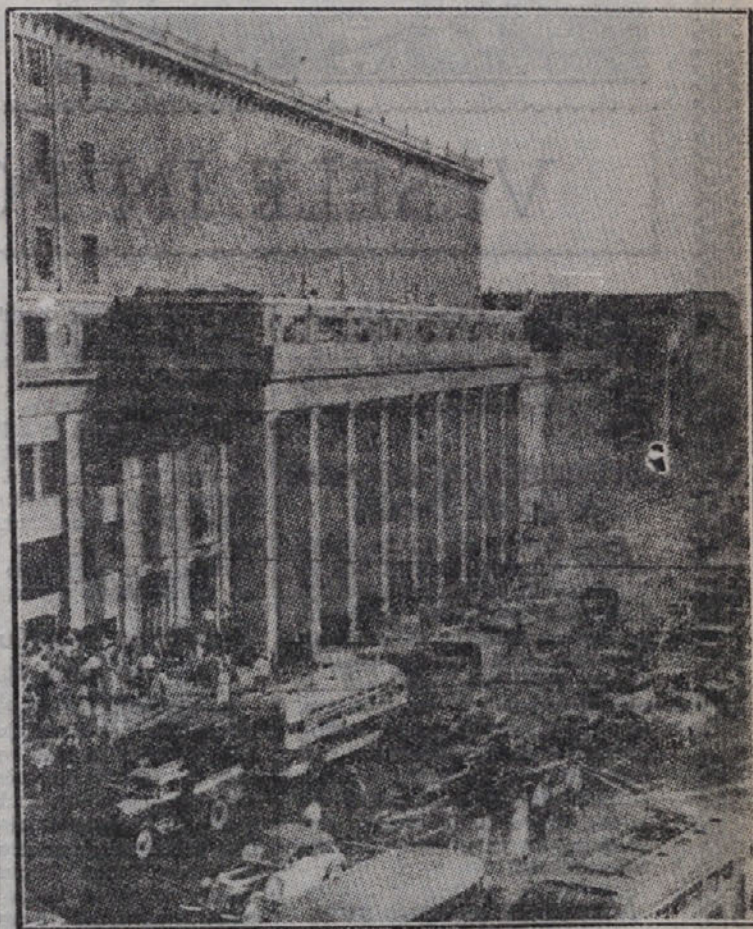
Sovjetski način gradnje mest je relativno mlad, toda sledi pravo pot. Velika izkušnost sovjetskih arhitektov, ki so jo dobili v masovnih graditvah mest, pri obnavljanju in njihovo ogromno delo po vojni so poročstvo za nadaljnje uspehe.

***

Traktorske postaje pred pomladansko setvijo

Letošnja zmogljivost strojno-traktorskega parka je dosti večja, kot lani, in traktorske postaje gre do pomladni setvi nasproti z veliko boljšo opremo in organizacijo. Število traktorjev so v primeru z lanskim povečali za 17 odst., plugov za 11 odst. in sejalnih strojev za 20 odst. Postaje so dobile tudi celo vrsto novih tipov sejalnih strojev.

Letos bo v Sovjetski zvezi v nekaj tednih pričelo delati 18.000 novih traktorjev, 29.000 plugov in 16.000 sejalnih strojev. V šolah se pripravljajo 174.000 novih traktoristov in 4000 voditeljev traktorskih brigad.

Kulturni dom «Cajkovski» v Moskvi

Trojne cene

uhinjene na Čehoslovashkem

Čehoslovashka je imela dalj časa v veljavi trojne cene za posamezne proizvode široke potrošnje. S temi cenami je hotela čehoslovashka vlada pomagati manjšim in srednjim kmetom, ki so slabše opremljeni z gospodarskimi stroji, da predmete, ki jih oni rabijo ceneje kupijo in svoje pridelke tudi dražje prodajo. Kmečka posestva so razdelili v ta namen v tri skupine: v prvi so bili kmetje z 20 ha zemlje in so svoje pridelke dražje prodali, v drugi skupini kmetje z 20 do 50 zemlje, z nižjimi odkupnimi cenami in v tretji veleposesniki z nad 50 ha zemlje z najnižjimi odkupnimi cenami. Na ta način so vsaj delno izravnali razliko, ki je nastala zaradi boljše tehnične opreme kmetij in kmečkih posestev druge in tretje skupine.

Ta politika trojnih cen se je pričela pri odkupu pšenice in se dosledno uresničevala pri vseh ukrepih v poljedelstvu. Finančna sredstva, ki so pritekala od odbitkov za kmečke proizvode veleposesnikov so uporabili v korist vsega čehoslovashkega poljedelstva. Na ta način so lahko že v maju 1946 porabili za dvig poljedelstva 493 milijonov KCS ter oktobra 1946 zopet novih 210 milijonov KCS. Porabili so denar za ureditev vodovodov, elektrifikacijo podeželja, nakup poljedelskih strojev ita. Poljedelstvu je pomagala s svojimi prispevki tudi čehoslovashka vlada, ki je nakupila plemenita semena in prispevala za zgraditev kulturnih domov na vaseh.

Trojne cene so s temi ukrepi pomagale izravnati razlike med posameznimi kmečkimi gospodarstvi. Sedaj je pa sistem trojnih cen ukinjen, ker je narodna skupščina sprejela zakon o kmečkem davku, ki povsem oprošča kmete, ki imajo do 20 ha zemlje, da bi plačevali kakršne koli davke, če izpolnijo vse proizvodne in nakupne naloge. Sedaj bodo te davčne olajšave nadomestile sistem trojnih cen in nadalje izravnale razlike med posameznimi kmečkimi gospodarstvi.

Čehoslovashka je podpisala trgovinski sporazum s FLRJ za dobo od 1. marca 1949 do 1. marca 1959. Po njem bo blagovna izmenjava med obema državama po obsegu in strukturi približno enaka redni blagovni izmenjavi iz leta 1948.

Spomladanski mednarodni velesejem v Pragi, ki bo od 12. do 20. marca, bo dal pregled današnje moči nacionalizirane čehoslovashke industrije. Na njem bodo razstavljali tudi Poljska, Jugoslavija, Madžarska, Albanija, Italija, Svica, Sovjetski del Nemčije, Belgija, Bolgarija, Danska, Francija, Avstrija in Švedska. Pričakujejo, da ga bo obiskalo nad en milijon oseb.

IZGRADNJA LJUDSKE OBLASTI V ROMUNIJU

Romunska skupščina je na svojem zadnjem zasedanju izglasovala zakon o ljudskih svetih, novih krajevnih organih državne oblasti. a odločba predstavlja v Romuniji novo etapo pri razvoju ljudske demokracije s tem, da omogoča delovnemu ljudstvu neposredno sodelovanje pri državni upravi.

Ta novi zakon je zlasti važen zaradi tega, ker po zlomu fašistične diktature v državi 23 avgusta 1944, in po prevzemu oblasti s strani delavskega razreda ni bil istočasno zrušen tudi stari državni aparat. Glavne pozicije v državnem aparatu so sicer prišle v roke delovnega razreda, toda prav v državnem aparatu je ostalo še veliko ljudi, ki so se upirali ukrepom vlade za utrditev ljudske demokracije. Ta odpor je v veliki meri oteževal gospodarsko obnovo države, saj pa mogel vplivati na

razvoj ljudske oblasti. Romunsko ljudstvo je v štirih letih po vojni uspelo očistiti svojo oblast in ustvariti potrebne pogoje za graditev socializma.

Zakon o ljudskih svetih je proglasil mestne krajevne in vaške ljudske svete za edine upravne organe na svojem ozemlju. Oni bodo vodili celokupno gospodarsko, socialno in kulturno delo; čuvali bodo ustavo in zakon ter vodili izvrševanje plana. Zakon nadalje predvideva podreitev nižjih organov ljudskih svetov višjim na čisto demokratični osnovi. S tem novim zakonom je Romunija, ki je pričela z načrtnim gospodarstvom in izgradnjo socializma, ustvarila take organe ljudske oblasti, ki bodo omogočili, da bodo najširše ljudske mase, ki grade socializem, same sodelovale pri državnem vodstvu.

NOVI USPEHI demokracije Kitajske

V Pekingu je bila konferenca demokratičnih prvakov, katere so se udeležili predstavniki revolucionarnega odbora Kuomintanga, predstavniki kitajske demokratične lige ter predstavniki drugih demokratičnih in množičnih organizacij.

Na fronti sile narodno osvobodilne vojske stalno nepredujejo in kakor poročajo glavni stan narodno osvobodilne vojske Kitajske, so Kuomintangove čete v preteklem mesecu izgubile 628.000 ljudi. Skupne izgube Kuomintanga znašajo sedaj v dveh letih in sedmih mesecih borbe 4.950.000 ljudi.

Velik uspeh narodno osvobodilne vojske v tem mesecu predstavljata tudi prehod Kuomintangove križarke «Cungkinga» na stran narodno osvobodilne armade. Križarka ima 5300 ton in jo je dobil Čang-kajšek lanskega maja od Velike Britanije.

Poljski rudarji v Šleziji prihajajo iz rova

Dvig poljske industrije

Celotna vrednost industrijske proizvodnje na Poljskem je letos zrasla za 16 odst. v primeru z letom 1948. Letošnja industrijska proizvodnja bo presegla proizvodnjo iz leta 1938 za 25 odst.; premoška bodo pridobili dvakrat več, lokomotiv bodo izdelali osemkrat več, vagonov pa 46 krat več, kot v predvojni Poljski. Prav tako bodo izdelali 60 odst. več poljedelskih stojev, 30 odst. več bombaževine in 23 odst. več sladkorja kot pred vojno. Tudi bodo na Poljskem sedaj izdelovali motorje, sintetični kavčuk, penicilin itd., česar pred vojno niso. Za te uspehe ima predvsem zaslug delavski razred, ki po vodstvom delavske stranke dokazuje, da je boljši gospodar, kot je bila poljska šlahta in boržoazija. Naloga triletnega plana je, da zgradi gospodarstvo, naloga šestletke pa da položi temelje socializmu.

Industrijska proizvodnja bo v letu 1955 za 85 do 90 odst. višja kot letos, proti predvojni dobi pa trikrat večja.

Glavni cilj šestletke je, da poveča kovinsko in kemično industrijo, in da zviša vire za pridobivanje energije.

Tudi poljedelska proizvodnja se

bo v šestletki zvišala za 35 do 40 odst. Imeli bodo od 50 do 60.000 traktorjev in življenjski nivo delavcev bo presegal nivo iz leta 1949 za 55 do 60 odst.

***

410.000 parov čevljev izdelajo podjetja podružnične madžarske industrije obutve, medtem, ko so pred podružničenjem izdelovali samo 100.000 parov na mesec. Sedaj krije njihova proizvodnja že 53 odstotkov potreb države. Privatne tovarne obutve krijejo 25 odstotkov, ostanek pa odpade na obrtnike. Cena obutve se je zaradi povečanega delovnega učinka znatno zmanjšala.

***

Osvobodeno področje Kitajske bo letos povečalo svoj pridelok žita na 700.000 ton. Poleg tega bodo pridelali še 60.000 ton bombaža in 420.000 ton ameriških lešnikov za industrijsko proizvodnjo.

***

Ciščenje bolgarskih univerz fašistov, gestapovcev, sodelavcev Nemcev in fašistične policije je bilo pred kratkim zaključeno. Kukor poroča bolgarski tisk je bilo z univerz izključenih 12 odstotkov studentov, med njimi največ pravnikov, medicincev in tehnikov.

MANDELJNI cvetijo

VESELE IN POUČNE ZGODBE OB PRVEM CVETJU

Vseposod vidimo cvetoče mandeljine. Konec je zime, spet bo prišla prelepa pomlad s svojim soncem in novim življenjem. Kdo bi ne bil vesel in se ne veselil življenja.

Prvi mandeljni so cveteli v gorah Perzije

Prve srečne oči, ki so vidle cvetoči mandelj, so neki bile že v pradavnih časih tam v Perziji. Tam med perzijskimi pečinami, po divjem skalovju, so oznanjali prvi mandeljni veselo pomlad. Človek četudi prav preprost, je občutil to lepoto in si je ta grm, ki je prvi cvetel po dolgi zimi, presadil v dolino, v bližino svojega bivališča. Pa ne samo prelepi pomladanski cvet, jeseni mu je isto drevo nudilo okusen sad. In zakaj bi bila samo Perzija tako srečna?

Mandelj osvaja svet

Ze v davni, davni preteklosti so drevo prenesli in presadili v sosednje dežele. Tako zgodaj je to bilo, da celo sveto pismo ve o mandeljnih in to že v tistih časih, ko je še živel oče velike domovine Jakob in njegov sin Jožef. Tudi veliki vodja Mojzes, v svojih pripovedovanjih in postayah ne more mimo tega srečnega mandeljnovega drevesa.

Kje je se bil Rim, ko je mandelj, po karavanskih potovih čez puščave in gore s Perzijskih gor v daljno Kitajsko, kjer se je udomčil in se mu je dežela rumenih ljudi priljubila.

Od nas Evropejcev so ga najbrže najprej spoznali Grki. K njim je prišel menda iz Male Azije.

Dve vrsti mandeljnov

Mandelj je čuden plod. Dve štoto enaki drevesi, enaki vrsti, enakoga cvetja, enakih plodov; pa ugrizneta, en plod je dober sladek, poskušaš plod sosednjega drevesa — grenak. Poznamo torej dve vrsti mandeljnov, sladke in grenke.

Bridki mandelj je zrastle iz žalostnega srca

V Mali Aziji, odkoder so jih dobili Grki so si razlagali, odkod bridki mandelj. Kdo ne pozna bujeslovnega kralja Mida, Bogat je bil, da ni vedel kam z bogastvom. Imel je prelepo hčer, imela je snubačev, kot vse bogate hčere, lepe in grde, toda ta je bila lepa, saj je bila kraljeva hči. Toda njene oči so našle le enega, iskale je enega, njeno srce je sanjalo le o enem. Toda on, kot je običajno na tem svetu, ni hotel vedeti o njej. In hči kralja Mide, bila je že takrat mrderna, je iz nesrečne ljubizni napravila samomor. In kot je bajala pravljica, je iz njenega žalostnega, zagrenjenega srca, zrastle bridki mandelj.

Njega ni b'lo, ko bi on vedel, kak' men' je hudo

Pa ker smo že pri pravljicah, poslušajmo še eno iz starih časov. Tudi trški kralj je imel hčer, tudi ta je imela fanta in lepo ji je bilo. Toda tudi njh sreča je bila opoteka. On je moral na dolgo pot. Objubil ji je in se zaklinjal, da se vrne kmalu in njune sreče ne bo nikoli konec. Čakala ga je in čakala, njega ni bilo, njej pa je hudo, tako hudo,

da ji ni bilo več živeti. Obesila se je na mandeljnovo drevo. Bogovi so vedeli za njeno nesrečo in bolešino, spremenili so ubogo obupanko v mandelj. Toda ta nesrečni mandelj je žalostno steval v zrak gole veje; to drevo ni ne cvetelo, ne zelenelo. Nekega dne se vrne on, povedo mu kaj je v njo. Steče k mandeljnovemu drevesu in ga objame; v hipu je cvetelo in zelenelo zapuščeno mandeljnovo drevo.

Pravljice hranijo v sebi modrost

So ljudje, ki razlagajo sanje, so ljudje, ki napovedujejo bodočnost, toda ti so lažnjivi, so pa tudi vse časti vredni učenjaki, ki razlagajo pravljice. Tudi to lepo pravljico so razložili učenjaki. Ona je mandeljnovo drevo, on je pa sonce. Drevo je pozimi golo čakalo sonca in ko je prišlo toplo pomladansko sonce ter obloje goli mandelj, s svojimi žarki, je nenadoma cvetelo in zelenelo. Pravljice govori o mandeljnu pač zato, ker to drevo prvo vzcvete nato zeleneli in vsi v eni sami noči ozeleni celo drevo.

Mandelj je prišel v Rim

Rimljani so se dokaj pozno seznanili z mandeljnom. Prinesli so ga jim Grki, zato so jim od početka pravili grški orehi. Eno stoletje pred našim štetjem pa je bilo to drevo na apeninskem polotoku kar domače, da so tudi njega imeli za italijanissimos. Iz teh starih časov niso našli nobenega plodu, pač pa so našli slike mandeljnov, tako recimo v izkopanih Pompejih. Potem so našli posebne priprave, s katerimi so trije mandeljne. Pa tudi stare knjige, grške in rimske, pišejo o njih: kako jih cepimo, kako jih gojimo, kako jih vzgajamo, vemo, kakšne slaščice so delali iz njih, predvsem pa zdravila.

Za pijačo se je treba pripraviti, da te ne vrže pod mizo

Ce danes človek ve, da bo moral piti vino, se preje dobro podloži, da ima božja gajlica kam leči in da ne gre v glavo. V Starem Rimu so bili tiši, kar se vina in pitja tiče.

Mi se danes podložimo s kako mastno klobaso ali s pečenko; ki plava v masti; v Starem Rimu so se pa radi podložili z mandeljni. Druzus, sin cesarja Tiberija, se je rad izkazal, da je med obilno pijačo, najdalje časa obsedel za mizo. Kot nam zaupa njegov zdravnik, je bila njegova moč v tem, da se je pred kromkom najedel mandeljnov in vztrajal sedjo za mizo in ne pod mizo. Mi samo mastne stvari, nekateri pijejo celo olje, on je pa mandeljne jedel — morajo že mandeljni imeti v sebi ali maščobo ali pa kako drugo snov, ki drži v strahu vinske duhove.

Kaj vse vsebuje mandeljnovo jedrce

Olja ima mandeljnov plod mnogo. Mandelj ina plod kot breskev ali marelica v trdi lupini; notri je jedrce in iz jederca iziskajo znano mandeljnovo olje, ki ga mora imeti vsaka lekarna za razna zdravila; potem pa se uporabljajo to olje za izdelovanje

raznih dišav in lepotečnih sredstev za nežne ženske obrazke in pa tovarne mila.

Strupena pruska kislina

Mandeljni imajo poseben duh in značilen okus. Tega jim dajejo razne sestavine. Vsebujejo strupeno prusko kislino, posebno bridki mandeljni imajo tega dokaj v sebi. Gotovo ste čuli že o

kom, ki je popil ciankali, ko se je naveličal ali zbal življenja. Ciankali mu je priklical na pomoč smrt, da ga je rešila nadežna življenja. Pruska kislina je najbližja sorodnica ciankali in strupena kot njen sorodnik. To imajo predvsem bridki mandeljni. Ta kislina vpliva na onj del možgan, ki jim je poverjeno urejanje dihanja. Preveliko už-

vanje teh jederc lahko škodi, posebno otrokom in živalim, znani so tudi zelo toksični primeri. Pa ni treba, da bi človek jedel le jedrca bridkih mandeljnov tudi jedrca breskev, marelic, sliv imajo v sebi to nevarno sestavino. Saj ste že poskušali jedrca teh plodov in poznate njih vonj in nekoliko bridki okus. Človeka peče, zelo se slini, vrti se mu, bruha, tesnoba se ga loteva, žila močneje bije, obliha ga mrzel pot, težko diha, bliža se bridka smrt — pruska kislina je napravila svoje. Vse to se odigra v času pol dne ure. Treba je izpraviti žolodec z raztopino rdečesa permanganata treba je uživati kavo, alkohol, železno galico, dihanje je treba pospešiti z umetnim dihanjem. Niso to mačeje solze.

Lupina in v njej jedrce

Jedrce so v trdi lupini. Pri nas se verveca gosti z orehovim jedrcem ali pa lesnikovim, tam kjer rastejo mandeljni, pa si bruske dolgočepka svoje zobe ob trdi mandeljnovi lupini. Že od nekdaj je znano, kako znajo brez klavida ali pa pripravljene opice mojstrsko izluščiti jedrce. Toda nimajo vsi mandeljni trdi lupin, ena vrsta ima tenke lupine, da jih kar stisnemo s prsti in lupina poči. Tam kjer rastejo mandeljni, pa si bruske dolgočepka svoje zobe ob trdi mandeljnovi lupini. Že od nekdaj je znano, kako znajo brez klavida ali pa pripravljene opice mojstrsko izluščiti jedrce. Toda nimajo vsi mandeljni trdi lupin, ena vrsta ima tenke lupine, da jih kar stisnemo s prsti in lupina poči. Tam kjer rastejo mandeljni, pa si bruske dolgočepka svoje zobe ob trdi mandeljnovi lupini. Že od nekdaj je znano, kako znajo brez klavida ali pa pripravljene opice mojstrsko izluščiti jedrce. Toda nimajo vsi mandeljni trdi lupin, ena vrsta ima tenke lupine, da jih kar stisnemo s prsti in lupina poči. Tam kjer rastejo mandeljni, pa si bruske dolgočepka svoje zobe ob trdi mandeljnovi lupini. Že od nekdaj je znano, kako znajo brez klavida ali pa pripravljene opice mojstrsko izluščiti jedrce. Toda nimajo vsi mandeljni trdi lupin, ena vrsta ima tenke lupine, da jih kar stisnemo s prsti in lupina poči. Tam kjer rastejo mandeljni, pa si bruske dolgočepka svoje zobe ob trdi mandeljnovi lupini. Že od nekdaj je znano, kako znajo brez klavida ali pa pripravljene opice mojstrsko izluščiti jedrce. Toda nimajo vsi mandeljni trdi lupin, ena vrsta ima tenke lupine, da jih kar stisnemo s prsti in lupina poči. Tam kjer rastejo mandeljni, pa si bruske dolgočepka svoje zobe ob trdi mandeljnovi lupini. Že od nekdaj je znano, kako znajo brez klavida ali pa pripravljene opice mojstrsko izluščiti jedrce. Toda nimajo vsi mandeljni trdi lupin, ena vrsta ima tenke lupine, da jih kar stisnemo s prsti in lupina poči. Tam kjer rastejo mandeljni, pa si bruske dolgočepka svoje zobe ob trdi mandeljnovi lupini. Že od nekdaj je znano, kako znajo brez klavida ali pa pripravljene opice mojstrsko izluščiti jedrce. Toda nimajo vsi mandeljni trdi lupin, ena vrsta ima tenke lupine, da jih kar stisnemo s prsti in lupina poči. Tam kjer rastejo mandeljni, pa si bruske dolgočepka svoje zobe ob trdi mandeljnovi lupini. Že od nekdaj je znano, kako znajo brez klavida ali pa pripravljene opice mojstrsko izluščiti jedrce. Toda nimajo vsi mandeljni trdi lupin, ena vrsta ima tenke lupine, da jih kar stisnemo s prsti in lupina poči. Tam kjer rastejo mandeljni, pa si bruske dolgočepka svoje zobe ob trdi mandeljnovi lupini. Že od nekdaj je znano, kako znajo brez klavida ali pa pripravljene opice mojstrsko izluščiti jedrce. Toda nimajo vsi mandeljni trdi lupin, ena vrsta ima tenke lupine, da jih kar stisnemo s prsti in lupina poči. Tam kjer rastejo mandeljni, pa si bruske dolgočepka svoje zobe ob trdi mandeljnovi lupini. Že od nekdaj je znano, kako znajo brez klavida ali pa pripravljene opice mojstrsko izluščiti jedrce. Toda nimajo vsi mandeljni trdi lupin, ena vrsta ima tenke lupine, da jih kar stisnemo s prsti in lupina poči. Tam kjer rastejo mandeljni, pa si bruske dolgočepka svoje zobe ob trdi mandeljnovi lupini. Že od nekdaj je znano, kako znajo brez klavida ali pa pripravljene opice mojstrsko izluščiti jedrce. Toda nimajo vsi mandeljni trdi lupin, ena vrsta ima tenke lupine, da jih kar stisnemo s prsti in lupina poči. Tam kjer rastejo mandeljni, pa si bruske dolgočepka svoje zobe ob trdi mandeljnovi lupini. Že od nekdaj je znano, kako znajo brez klavida ali pa pripravljene opice mojstrsko izluščiti jedrce. Toda nimajo vsi mandeljni trdi lupin, ena vrsta ima tenke lupine, da jih kar stisnemo s prsti in lupina poči. Tam kjer rastejo mandeljni, pa si bruske dolgočepka svoje zobe ob trdi mandeljnovi lupini. Že od nekdaj je znano, kako znajo brez klavida ali pa pripravljene opice mojstrsko izluščiti jedrce. Toda nimajo vsi mandeljni trdi lupin, ena vrsta ima tenke lupine, da jih kar stisnemo s prsti in lupina poči. Tam kjer rastejo mandeljni, pa si bruske dolgočepka svoje zobe ob trdi mandeljnovi lupini. Že od nekdaj je znano, kako znajo brez klavida ali pa pripravljene opice mojstrsko izluščiti jedrce. Toda nimajo vsi mandeljni trdi lupin, ena vrsta ima tenke lupine, da jih kar stisnemo s prsti in lupina poči. Tam kjer rastejo mandeljni, pa si bruske dolgočepka svoje zobe ob trdi mandeljnovi lupini. Že od nekdaj je znano, kako znajo brez klavida ali pa pripravljene opice mojstrsko izluščiti jedrce. Toda nimajo vsi mandeljni trdi lupin, ena vrsta ima tenke lupine, da jih kar stisnemo s prsti in lupina poči. Tam kjer rastejo mandeljni, pa si bruske dolgočepka svoje zobe ob trdi mandeljnovi lupini. Že od nekdaj je znano, kako znajo brez klavida ali pa pripravljene opice mojstrsko izluščiti jedrce. Toda nimajo vsi mandeljni trdi lupin, ena vrsta ima tenke lupine, da jih kar stisnemo s prsti in lupina poči. Tam kjer rastejo mandeljni, pa si bruske dolgočepka svoje zobe ob trdi mandeljnovi lupini. Že od nekdaj je znano, kako znajo brez klavida ali pa pripravljene opice mojstrsko izluščiti jedrce. Toda nimajo vsi mandeljni trdi lupin, ena vrsta ima tenke lupine, da jih kar stisnemo s prsti in lupina poči. Tam kjer rastejo mandeljni, pa si bruske dolgočepka svoje zobe ob trdi mandeljnovi lupini. Že od nekdaj je znano, kako znajo brez klavida ali pa pripravljene opice mojstrsko izluščiti jedrce. Toda nimajo vsi mandeljni trdi lupin, ena vrsta ima tenke lupine, da jih kar stisnemo s prsti in lupina poči. Tam kjer rastejo mandeljni, pa si bruske dolgočepka svoje zobe ob trdi mandeljnovi lupini. Že od nekdaj je znano, kako znajo brez klavida ali pa pripravljene opice mojstrsko izluščiti jedrce. Toda nimajo vsi mandeljni trdi lupin, ena vrsta ima tenke lupine, da jih kar stisnemo s prsti in lupina poči. Tam kjer rastejo mandeljni, pa si bruske dolgočepka svoje zobe ob trdi mandeljnovi lupini. Že od nekdaj je znano, kako znajo brez klavida ali pa pripravljene opice mojstrsko izluščiti jedrce. Toda nimajo vsi mandeljni trdi lupin, ena vrsta ima tenke lupine, da jih kar stisnemo s prsti in lupina poči. Tam kjer rastejo mandeljni, pa si bruske dolgočepka svoje zobe ob trdi mandeljnovi lupini. Že od nekdaj je znano, kako znajo brez klavida ali pa pripravljene opice mojstrsko izluščiti jedrce. Toda nimajo vsi mandeljni trdi lupin, ena vrsta ima tenke lupine, da jih kar stisnemo s prsti in lupina poči. Tam kjer rastejo mandeljni, pa si bruske dolgočepka svoje zobe ob trdi mandeljnovi lupini. Že od nekdaj je znano, kako znajo brez klavida ali pa pripravljene opice mojstrsko izluščiti jedrce. Toda nimajo vsi mandeljni trdi lupin, ena vrsta ima tenke lupine, da jih kar stisnemo s prsti in lupina poči. Tam kjer rastejo mandeljni, pa si bruske dolgočepka svoje zobe ob trdi mandeljnovi lupini. Že od nekdaj je znano, kako znajo brez klavida ali pa pripravljene opice mojstrsko izluščiti jedrce. Toda nimajo vsi mandeljni trdi lupin, ena vrsta ima tenke lupine, da jih kar stisnemo s prsti in lupina poči. Tam kjer rastejo mandeljni, pa si bruske dolgočepka svoje zobe ob trdi mandeljnovi lupini. Že od nekdaj je znano, kako znajo brez klavida ali pa pripravljene opice mojstrsko izluščiti jedrce. Toda nimajo vsi mandeljni trdi lupin, ena vrsta ima tenke lupine, da jih kar stisnemo s prsti in lupina poči. Tam kjer rastejo mandeljni, pa si bruske dolgočepka svoje zobe ob trdi mandeljnovi lupini. Že od nekdaj je znano, kako znajo brez klavida ali pa pripravljene opice mojstrsko izluščiti jedrce. Toda nimajo vsi mandeljni trdi lupin, ena vrsta ima tenke lupine, da jih kar stisnemo s prsti in lupina poči. Tam kjer rastejo mandeljni, pa si bruske dolgočepka svoje zobe ob trdi mandeljnovi lupini. Že od nekdaj je znano, kako znajo brez klavida ali pa pripravljene opice mojstrsko izluščiti jedrce. Toda nimajo vsi mandeljni trdi lupin, ena vrsta ima tenke lupine, da jih kar stisnemo s prsti in lupina poči. Tam kjer rastejo mandeljni, pa si bruske dolgočepka svoje zobe ob trdi mandeljnovi lupini. Že od nekdaj je znano, kako znajo brez klavida ali pa pripravljene opice mojstrsko izluščiti jedrce. Toda nimajo vsi mandeljni trdi lupin, ena vrsta ima tenke lupine, da jih kar stisnemo s prsti in lupina poči. Tam kjer rastejo mandeljni, pa si bruske dolgočepka svoje zobe ob trdi mandeljnovi lupini. Že od nekdaj je znano, kako znajo brez klavida ali pa pripravljene opice mojstrsko izluščiti jedrce. Toda nimajo vsi mandeljni trdi lupin, ena vrsta ima tenke lupine, da jih kar stisnemo s prsti in lupina poči. Tam kjer rastejo mandeljni, pa si bruske dolgočepka svoje zobe ob trdi mandeljnovi lupini. Že od nekdaj je znano, kako znajo brez klavida ali pa pripravljene opice mojstrsko izluščiti jedrce. Toda nimajo vsi mandeljni trdi lupin, ena vrsta ima tenke lupine, da jih kar stisnemo s prsti in lupina poči. Tam kjer rastejo mandeljni, pa si bruske dolgočepka svoje zobe ob trdi mandeljnovi lupini. Že od nekdaj je znano, kako znajo brez klavida ali pa pripravljene opice mojstrsko izluščiti jedrce. Toda nimajo vsi mandeljni trdi lupin, ena vrsta ima tenke lupine, da jih kar stisnemo s prsti in lupina poči. Tam kjer rastejo mandeljni, pa si bruske dolgočepka svoje zobe ob trdi mandeljnovi lupini. Že od nekdaj je znano, kako znajo brez klavida ali pa pripravljene opice mojstrsko izluščiti jedrce. Toda nimajo vsi mandeljni trdi lupin, ena vrsta ima tenke lupine, da jih kar stisnemo s prsti in lupina poči. Tam kjer rastejo mandeljni, pa si bruske dolgočepka svoje zobe ob trdi mandeljnovi lupini. Že od nekdaj je znano, kako znajo brez klavida ali pa pripravljene opice mojstrsko izluščiti jedrce. Toda nimajo vsi mandeljni trdi lupin, ena vrsta ima tenke lupine, da jih kar stisnemo s prsti in lupina poči. Tam kjer rastejo mandeljni, pa si bruske dolgočepka svoje zobe ob trdi mandeljnovi lupini. Že od nekdaj je znano, kako znajo brez klavida ali pa pripravljene opice mojstrsko izluščiti jedrce. Toda nimajo vsi mandeljni trdi lupin, ena vrsta ima tenke lupine, da jih kar stisnemo s prsti in lupina poči. Tam kjer rastejo mandeljni, pa si bruske dolgočepka svoje zobe ob trdi mandeljnovi lupini. Že od nekdaj je znano, kako znajo brez klavida ali pa pripravljene opice mojstrsko izluščiti jedrce. Toda nimajo vsi mandeljni trdi lupin, ena vrsta ima tenke lupine, da jih kar stisnemo s prsti in lupina poči. Tam kjer rastejo mandeljni, pa si bruske dolgočepka svoje zobe ob trdi mandeljnovi lupini. Že od nekdaj je znano, kako znajo brez klavida ali pa pripravljene opice mojstrsko izluščiti jedrce. Toda nimajo vsi mandeljni trdi lupin, ena vrsta ima tenke lupine, da jih kar stisnemo s prsti in lupina poči. Tam kjer rastejo mandeljni, pa si bruske dolgočepka svoje zobe ob trdi mandeljnovi lupini. Že od nekdaj je znano, kako znajo brez klavida ali pa pripravljene opice mojstrsko izluščiti jedrce. Toda nimajo vsi mandeljni trdi lupin, ena vrsta ima tenke lupine, da jih kar stisnemo s prsti in lupina poči. Tam kjer rastejo mandeljni, pa si bruske dolgočepka svoje zobe ob trdi mandeljnovi lupini. Že od nekdaj je znano, kako znajo brez klavida ali pa pripravljene opice mojstrsko izluščiti jedrce. Toda nimajo vsi mandeljni trdi lupin, ena vrsta ima tenke lupine, da jih kar stisnemo s prsti in lupina poči. Tam kjer rastejo mandeljni, pa si bruske dolgočepka svoje zobe ob trdi mandeljnovi lupini. Že od nekdaj je znano, kako znajo brez klavida ali pa pripravljene opice mojstrsko izluščiti jedrce. Toda nimajo vsi mandeljni trdi lupin, ena vrsta ima tenke lupine, da jih kar stisnemo s prsti in lupina poči. Tam kjer rastejo mandeljni, pa si bruske dolgočepka svoje zobe ob trdi mandeljnovi lupini. Že od nekdaj je znano, kako znajo brez klavida ali pa pripravljene opice mojstrsko izluščiti jedrce. Toda nimajo vsi mandeljni trdi lupin, ena vrsta ima tenke lupine, da jih kar stisnemo s prsti in lupina poči. Tam kjer rastejo mandeljni, pa si bruske dolgočepka svoje zobe ob trdi mandeljnovi lupini. Že od nekdaj je znano, kako znajo brez klavida ali pa pripravljene opice mojstrsko izluščiti jedrce. Toda nimajo vsi mandeljni trdi lupin, ena vrsta ima tenke lupine, da jih kar stisnemo s prsti in lupina poči. Tam kjer rastejo mandeljni, pa si bruske dolgočepka svoje zobe ob trdi mandeljnovi lupini. Že od nekdaj je znano, kako znajo brez klavida ali pa pripravljene opice mojstrsko izluščiti jedrce. Toda nimajo vsi mandeljni trdi lupin, ena vrsta ima tenke lupine, da jih kar stisnemo s prsti in lupina poči. Tam kjer rastejo mandeljni, pa si bruske dolgočepka svoje zobe ob trdi mandeljnovi lupini. Že od nekdaj je znano, kako znajo brez klavida ali pa pripravljene opice mojstrsko izluščiti jedrce. Toda nimajo vsi mandeljni trdi lupin, ena vrsta ima tenke lupine, da jih kar stisnemo s prsti in lupina poči. Tam kjer rastejo mandeljni, pa si bruske dolgočepka svoje zobe ob trdi mandeljnovi lupini. Že od nekdaj je znano, kako znajo brez klavida ali pa pripravljene opice mojstrsko izluščiti jedrce. Toda nimajo vsi mandeljni trdi lupin, ena vrsta ima tenke lupine, da jih kar stisnemo s prsti in lupina poči. Tam kjer rastejo mandeljni, pa si bruske dolgočepka svoje zobe ob trdi mandeljnovi lupini. Že od nekdaj je znano, kako znajo brez klavida ali pa pripravljene opice mojstrsko izluščiti jedrce. Toda nimajo vsi mandeljni trdi lupin, ena vrsta ima tenke lupine, da jih kar stisnemo s prsti in lupina poči. Tam kjer rastejo mandeljni, pa si bruske dolgočepka svoje zobe ob trdi mandeljnovi lupini. Že od nekdaj je znano, kako znajo brez klavida ali pa pripravljene opice mojstrsko izluščiti jedrce. Toda nimajo vsi mandeljni trdi lupin, ena vrsta ima tenke lupine, da jih kar stisnemo s prsti in lupina poči. Tam kjer rastejo mandeljni, pa si bruske dolgočepka svoje zobe ob trdi mandeljnovi lupini. Že od nekdaj je znano, kako znajo brez klavida ali pa pripravljene opice mojstrsko izluščiti jedrce. Toda nimajo vsi mandeljni trdi lupin, ena vrsta ima tenke lupine, da jih kar stisnemo s prsti in lupina poči. Tam kjer rastejo mandeljni, pa si bruske dolgočepka svoje zobe ob trdi mandeljnovi lupini. Že od nekdaj je znano, kako znajo brez klavida ali pa pripravljene opice mojstrsko izluščiti jedrce. Toda nimajo vsi mandeljni trdi lupin, ena vrsta ima tenke lupine, da jih kar stisnemo s prsti in lupina poči. Tam kjer rastejo mandeljni, pa si bruske dolgočepka svoje zobe ob trdi mandeljnovi lupini. Že od nekdaj je znano, kako znajo brez klavida ali pa pripravljene opice mojstrsko izluščiti jedrce. Toda nimajo vsi mandeljni trdi lupin, ena vrsta ima tenke lupine, da jih kar stisnemo s prsti in lupina poči. Tam kjer rastejo mandeljni, pa si bruske dolgočepka svoje zobe ob trdi mandeljnovi lupini. Že od nekdaj je znano, kako znajo brez klavida ali pa pripravljene opice mojstrsko izluščiti jedrce. Toda nimajo vsi mandeljni trdi lupin, ena vrsta ima tenke lupine, da jih kar stisnemo s prsti in lupina poči. Tam kjer rastejo mandeljni, pa si bruske dolgočepka svoje zobe ob trdi mandeljnovi lupini. Že od nekdaj je znano, kako znajo brez klavida ali pa pripravljene opice mojstrsko izluščiti jedrce. Toda nimajo vsi mandeljni trdi lupin, ena vrsta ima tenke lupine, da jih kar stisnemo s prsti in lupina poči. Tam kjer rastejo mandeljni, pa si bruske dolgočepka svoje zobe ob trdi mandeljnovi lupini. Že od nekdaj je znano, kako znajo brez klavida ali pa pripravljene opice mojstrsko izluščiti jedrce. Toda nimajo vsi mandeljni trdi lupin, ena vrsta ima tenke lupine, da jih kar stisnemo s prsti in lupina poči. Tam kjer rastejo mandeljni, pa si bruske dolgočepka svoje zobe ob trdi mandeljnovi lupini. Že od nekdaj je znano, kako znajo brez klavida ali pa pripravljene opice mojstrsko izluščiti jedrce. Toda nimajo vsi mandeljni trdi lupin, ena vrsta ima tenke lupine, da jih kar stisnemo s prsti in lupina poči. Tam kjer rastejo mandeljni, pa si bruske dolgočepka svoje zobe ob trdi mandeljnovi lupini. Že od nekdaj je znano, kako znajo brez klavida ali pa pripravljene opice mojstrsko izluščiti jedrce. Toda nimajo vsi mandeljni trdi lupin, ena vrsta ima tenke lupine, da jih kar stisnemo s prsti in lupina poči. Tam kjer rastejo mandeljni, pa si bruske dolgočepka svoje zobe ob trdi mandeljnovi lupini. Že od nekdaj je znano, kako znajo brez klavida ali pa pripravljene opice mojstrsko izluščiti jedrce. Toda nimajo vsi mandeljni trdi lupin, ena vrsta ima tenke lupine, da jih kar stisnemo s prsti in lupina poči. Tam kjer rastejo mandeljni, pa si bruske dolgočepka svoje zobe ob trdi mandeljnovi lupini. Že od nekdaj je znano, kako znajo brez klavida ali pa pripravljene opice mojstrsko izluščiti jedrce. Toda nimajo vsi mandeljni trdi lupin, ena vrsta ima tenke lupine, da jih kar stisnemo s prsti in lupina poči. Tam kjer rastejo mandeljni, pa si bruske dolgočepka svoje zobe ob trdi mandeljnovi lupini. Že od nekdaj je znano, kako znajo brez klavida ali pa pripravljene opice mojstrsko izluščiti jedrce. Toda nimajo vsi mandeljni trdi lupin, ena vrsta ima tenke lupine, da jih kar stisnemo s prsti in lupina poči. Tam kjer rastejo mandeljni, pa si bruske dolgočepka svoje zobe ob trdi mandeljnovi lupini. Že od nekdaj je znano, kako znajo brez klavida ali pa pripravljene opice mojstrsko izluščiti jedrce. Toda nimajo vsi mandeljni trdi lupin, ena vrsta ima tenke lupine, da jih kar stisnemo s prsti in lupina poči. Tam kjer rastejo mandeljni, pa si bruske dolgočepka svoje zobe ob trdi mandeljnovi lupini. Že od nekdaj je znano, kako znajo brez klavida ali pa pripravljene opice mojstrsko izluščiti jedrce. Toda nimajo vsi mandeljni trdi lupin, ena vrsta ima tenke lupine, da jih kar stisnemo s prsti in lupina poči. Tam kjer rastejo mandeljni, pa si bruske dolgočepka svoje zobe ob trdi mandeljnovi lupini. Že od nekdaj je znano, kako znajo brez klavida ali pa pripravljene opice mojstrsko izluščiti jedrce. Toda nimajo vsi mandeljni trdi lupin, ena vrsta ima tenke lupine, da jih kar stisnemo s prsti in lupina poči. Tam kjer rastejo mandeljni, pa si bruske dolgočepka svoje zobe ob trdi mandeljnovi lupini. Že od nekdaj je znano, kako znajo brez klavida ali pa pripravljene opice mojstrsko izluščiti jedrce. Toda nimajo vsi mandeljni trdi lupin, ena vrsta ima tenke lupine, da jih kar stisnemo s prsti in lupina poči. Tam kjer rastejo mandeljni, pa si bruske dolgočepka svoje zobe ob trdi mandeljnovi lupini. Že od nekdaj je znano, kako znajo brez klavida ali pa pripravljene opice mojstrsko izluščiti jedrce. Toda nimajo vsi mandeljni trdi lupin, ena vrsta ima tenke lupine, da jih kar stisnemo s prsti in lupina poči. Tam kjer rastejo mandeljni, pa si bruske dolgočepka svoje zobe ob trdi mandeljnovi lupini. Že od nekdaj je znano, kako znajo brez klavida ali pa pripravljene opice mojstrsko izluščiti jedrce. Toda nimajo vsi mandeljni trdi lupin, ena vrsta ima tenke lupine, da jih kar stisnemo s prsti in lupina poči. Tam kjer rastejo mandeljni, pa si bruske dolgočepka svoje zobe ob trdi mandeljnovi lupini. Že od nekdaj je znano, kako znajo brez klavida ali pa pripravljene opice mojstrsko izluščiti jedrce. Toda nimajo vsi mandeljni trdi lupin, ena vrsta ima tenke lupine, da jih kar stisnemo s prsti in lupina poči. Tam kjer rastejo mandeljni, pa si bruske dolgočepka svoje zobe ob trdi mandeljnovi lupini. Že od nekdaj je znano, kako znajo brez klavida ali pa pripravljene opice mojstrsko izluščiti jedrce. Toda nimajo vsi mandeljni trdi lupin, ena vrsta ima tenke lupine, da jih kar stisnemo s prsti in lupina poči. Tam kjer rastejo mandeljni, pa si bruske dolgočepka svoje zobe ob trdi mandeljnovi lupini. Že od nekdaj je znano, kako znajo brez klavida ali pa pripravljene opice mojstrsko izluščiti jedrce. Toda nimajo vsi mandeljni trdi lupin, ena vrsta ima tenke lupine, da jih kar stisnemo s prsti in lupina poči. Tam kjer rastejo mandeljni, pa si bruske dolgočepka svoje zobe ob trdi mandeljnovi lupini. Že od nekdaj je znano, kako znajo brez klavida ali pa pripravljene opice mojstrsko izluščiti jedrce. Toda nimajo vsi mandeljni trdi lupin, ena vrsta ima tenke lupine, da jih kar stisnemo s prsti in lupina poči. Tam kjer rastejo mandeljni, pa si bruske dolgočepka svoje zobe ob trdi mandeljnovi lupini. Že od nekdaj je znano, kako znajo brez klavida ali pa pripravljene opice mojstrsko izluščiti jedrce. Toda nimajo vsi mandeljni trdi lupin, ena vrsta ima tenke lupine, da jih kar stisnemo s prsti in lupina poči. Tam kjer rastejo mandeljni, pa si bruske dolgočepka svoje zobe ob trdi mandeljnovi lupini. Že od nekdaj je znano, kako znajo brez klavida ali pa pripravljene opice mojstrsko izluščiti jedrce. Toda nimajo vsi mandeljni trdi lupin, ena vrsta ima tenke lupine, da jih kar stisnemo s prsti in lupina poči. Tam kjer rastejo mandeljni, pa si bruske dolgočepka svoje zobe ob trdi mandeljnovi lupini. Že od nekdaj je znano, kako znajo brez klavida ali pa pripravljene opice mojstrsko izluščiti jedrce. Toda nimajo vsi mandeljni trdi lupin, ena vrsta ima tenke lupine, da jih kar stisnemo s prsti in lupina poči. Tam kjer rastejo mandeljni, pa si bruske dolgočepka svoje zobe ob trdi mandeljnovi lupini. Že od nekdaj je znano, kako znajo brez klavida ali pa pripravljene opice mojstrsko izluščiti jedrce. Toda nimajo vsi mandeljni trdi lupin, ena vrsta ima tenke lupine, da jih kar stisnemo s prsti in lupina poči. Tam kjer rastejo mandeljni, pa si bruske dolgočepka svoje zobe ob trdi mandeljnovi lupini. Že od nekdaj je znano, kako znajo brez klavida ali pa pripravljene opice mojstrsko izluščiti jedrce. Toda nimajo vsi mandeljni trdi lupin, ena vrsta ima tenke lupine, da jih kar stisnemo s prsti in lupina poči. Tam kjer rastejo mandeljni, pa si bruske dolgočepka svoje zobe ob trdi mandeljnovi lupini. Že od nekdaj je znano, kako znajo brez klavida ali pa pripravljene opice mojstrsko izluščiti jedrce. Toda nimajo vsi mandeljni trdi lupin, ena vrsta ima tenke lupine, da jih kar stisnemo s prsti in lupina poči. Tam kjer rastejo mandeljni, pa si bruske dolgočepka svoje zobe ob trdi mandeljnovi lupini. Že od nekdaj je znano, kako znajo brez klavida ali pa pripravljene opice mojstrsko izluščiti jedrce. Toda nimajo vsi mandeljni trdi lupin, ena vrsta ima tenke lupine, da jih kar stisnemo s prsti in lupina poči. Tam kjer rastejo mandeljni, pa si bruske dolgočepka svoje zobe ob trdi mandeljnovi lupini. Že od nekdaj je znano, kako znajo brez klavida ali pa pripravljene opice mojstrsko izluščiti jedrce. Toda nimajo vsi mandeljni trdi lupin, ena vrsta ima tenke lupine, da jih kar stisnemo s prsti in lupina poči. Tam kjer rastejo mandeljni, pa si bruske dolgočepka svoje zobe ob trdi mandeljnovi lupini. Že od nekdaj je znano, kako znajo brez klavida ali pa pripravljene opice mojstrsko izluščiti jedrce. Toda nimajo vsi mandeljni trdi lupin, ena vrsta ima tenke lupine, da jih kar stisnemo s prsti in lupina poči. Tam kjer rastejo mandeljni, pa si bruske dolgočepka svoje zobe ob trdi mandeljnovi lupini. Že od nekdaj je znano, kako znajo brez klavida ali pa pripravljene opice mojstrsko izluščiti jedrce. Toda nimajo vsi mandeljni trdi lupin, ena vrsta ima tenke lupine, da jih kar stisnemo s prsti in lupina poči. Tam kjer rastejo mandeljni, pa si bruske dolgočepka svoje zobe ob trdi mandeljnovi lupini. Že od nekdaj je znano, kako znajo brez klavida ali pa pripravljene opice mojstrsko izluščiti jedrce. Toda nimajo vsi mandeljni trdi lupin, ena vrsta ima tenke lupine, da jih kar stisnemo s prsti in lupina poči. Tam kjer rastejo mandeljni, pa si bruske dolgočepka svoje zobe ob trdi mandeljnovi lupini. Že od nekdaj je znano, kako znajo brez klavida ali pa pripravljene opice mojstrsko izluščiti jedrce. Toda nimajo vsi mandeljni trdi lupin, ena vrsta ima tenke lupine, da jih kar stisnemo s prsti in lupina poči. Tam kjer rastejo mandeljni, pa si bruske dolgočepka svoje zobe ob trdi mandeljnovi lupini. Že od nekdaj je znano, kako znajo brez klavida ali pa pripravljene opice mojstrsko izluščiti jedrce. Toda nimajo vsi mandeljni trdi lupin, ena vrsta ima tenke lupine, da jih kar stisnemo s prsti in lupina poči. Tam kjer rastejo mandeljni, pa si bruske dolgočepka svoje zobe ob trdi mandeljnovi lupini. Že od nekdaj je znano, kako znajo brez klavida ali pa pripravljene opice mojstrsko izluščiti jedrce. Toda nimajo vsi mandeljni trdi lupin, ena vrsta ima tenke lupine, da jih kar stisnemo s prsti in lupina poči. Tam kjer rastejo mandeljni, pa si bruske dolgočepka svoje zobe ob trdi mandeljnovi lupini. Že od nekdaj je znano, kako znajo brez klavida ali pa pripravljene opice mojstrsko izluščiti jedrce. Toda nimajo vsi mandeljni trdi lupin, ena vrsta ima tenke lupine, da jih kar stisnemo s prsti in lupina poči. Tam kjer rastejo mandeljni, pa si bruske dolgočepka svoje zobe ob trdi mandeljnovi lupini. Že od nekdaj je znano, kako znajo brez klavida ali pa pripravljene opice mojstrsko izluščiti jedrce. Toda nimajo vsi mandeljni trdi lupin, ena vrsta ima tenke lupine, da jih kar stisnemo s prsti in lupina poči. Tam kjer rastejo mandeljni, pa si bruske dolgočepka svoje zobe ob trdi mandeljnovi lupini. Že od nekdaj je znano, kako znajo brez klavida ali pa pripravljene opice mojstrsko izluščiti jedrce. Toda nimajo vsi mandeljni trdi lupin, ena vrsta ima tenke lupine, da jih kar stisnemo s prsti in lupina poči. Tam kjer rastejo mandeljni, pa si bruske dolgočepka svoje zobe ob trdi mandeljnovi lupini. Že od nekdaj je znano, kako znajo brez klavida ali pa pripravljene opice mojstrsko izluščiti jedrce. Toda nimajo vsi mandeljni trdi lupin, ena vrsta ima tenke lupine, da jih kar stisnemo s prsti in lupina po

ZDRAVNIK:
ŽIVCNOST

Ljudje govore danes mnogo o živčnosti in uporabljajo ta bolezenski izraz, da opravičijo morda utrujenost, nejevoljo do dela in udobje. Današnja doba zahteva od človeka mnogo, neizmerno mnogo in poklicna preobremenjenost z vsakdanjimi skrbmi gotovo ni brez posledic za naše telo in dušo; ker pa pojem živčnosti po navadi uporabljamo za vse bolezenske znake, ki jim ni mogoče najti vzroka, bomo nekoliko razčistili vprašanje živčnosti.

V širšem pomenu besede spadajo k živčnosti vsi naslednji pojavi: potrtost, pomanjkanje volje, slab spomin, duševna in telesna utrujenost, nespečnost, glavobol itd. Marsikdo izmed nas bo pristulnil in dejal, da trpi na podobnih bolezenskih pojavih in bo rekel: Grem k zdravniku, da me ozdravi! Stoj! Tako hitro pa ne gre. Prej moramo vedeti od kod izvira živčnost z vsemi njenimi telesnimi hihami.

Pri živčnosti posamezne funkcije organizma odpovejo. Toda če bi zdravili vsak znak bolezni posebej z različnimi zdravili, bi ne prišli do rezultata. Zakaj ne, ker živčnost ni organska bolezen, pač pa je duševnega izvora. To ugotovitev moramo upoštevati, če se hočemo živčnosti znebiti. Kakor se zrcalita na obrazu žalost in veselje, prav tako se duševni boji odražajo lahko v bolezenskih znakih. Zanimivo je, da se večina živčnih ljudi ne zaveda pravih izvorov svoje bolezni, oziroma jih noče priznati. Bolni gre k zdravniku, da dobi vrsto zdravil in se vrne z njimi vesel domov v upanju, da bo gotovo pregnal svojo bolezen, toda žal da večina pacientov ne dovoli, da bi se zdravnik vmešaval v njihove privatne zadeve in dopušča le, da zdravnik ugotavlja simptome, ne pa bistva pojava bolezni.

Sedaj, ko vemo, da je živčnost psihičnega izvora, bomo tudi vedeli, kje jo bomo začeli zdraviti. Poznamo nekatere primere, da je živčni bolnik ozdravel brez zdravil. Kako? Pred duševnim zdravnikom, naj bo to navadni splošni zdravnik ali specializiran psihiater, ne smemo imeti nobene skrivnosti. Bolni mora najti do svoje živčne bolezni nek pravi odnos: Če ima on bolezen v oblasti in ne bo ležen njega, tedaj je že storjen prvi važni korak, ki vodi k ozdravljenju. Spoznanje, da izvirajo telesne motnje od duševnih konfliktov, ki se jih bolnik zave in v svoji notranjosti odkrije, je že prav za prav zdravljenje. Duševne težave ga sicer še nadalje spremljajo v življenju, toda usodna zveza med njimi in telesno reakcijo je pretrgana. Kdor pa na ta način sam s seboj ne more opraviti, ker so morda skrbi preduge, ta naj gre k zaupnemu zdravniku, ki mu bo pomagal in ga rešil zlobnega duha.

Kako se znebimo neke duševne muke, je odvisno od posebnih okoliščin. Zelo važno zdravilo je, če se pacient odkrito pogovori z zdravnikom; povedati mu mora vse, kar misli in kar mu pride na misel. Tudi bolnikove sanje nudijo zdravniku važen vpogled v bolno duševno življenje. Če izkoplje zdravnik vse duševne borbe, zablude, razne duševne komplekse iz globine bolnikove podzavesti in poišče zvezo s fizičnimi bolečinami, tedaj že lahko govorimo o zdravljenju, ki ne bo brez uspeha.

Kdor torej trpi v navedenem smislu zaradi živčnosti, naj brez obotavljanja gre k zdravniku, še najbolje k psihiatru. Zapomnimo si: pri živčnosti si moramo prej zdraviti dušo, potem šele telo, v kolikor bo to sploh še potrebno.

Koristno je, da veš...

da lahko napraviš dober lim, če deniš v pol kozarca vrele vode 2 žlici škroba, 2 žlici pšenične moke in žlico boraksa.

da ne kuhamo zelenjave v aluminijastih posodah, če hočemo, da bo ohranila zeleno barvo.

da se olivno olje ne pokvari, če mu dodamo malo soli.

da preženeš utrujenost z oči, če si jih umivaš s surovim mlekom, s kamilicnim čajem ali d polagata nanje zdaj mrzle zdaj tople obloge.

MODA

Vzgojna posvetovalnica
za matere

Pust je sicer že za nami, a mislim, da vendarle ne bo škodilo, če povem svoje misli nekaterim materam, ki naj jih same pretrsejo in se potem po zaključkih, ki so jih same napravile, tudi v bodoče ravnajo.

Pust je čas, v katerem naj se vsakdo zabava, kolikor ga je volja, in seveda predvsem, kolikor mu mošnja kaže. Da v tem času kdo malo globlje pogleda v kozarec in da si natakne pisano čepico na glavo, to prav gotovo ni nič čudnega in posebnega. Čudno in nepravilno pa je, da vozijo odrasli zvečer tudi svoje otroke našemljene iz lokala v lokal ter jim dajajo vina in likerjev ter jim pijačo celo vsiljujejo.

Ce napravimo na pustne dni svoje otroke v pisano oblečko, če jim damo na obraz masko in jih pošljemo popoldne k sosedovim ali na kakšno otroško zabavo, je to vse prav in v redu. Tudi otroci se morajo zabavati in naravnost naša dolžnost je, da jim ne kažemo žiljenja le polnega žalosti, skrbi in dela, temveč tudi vedrega. Naravnost nedopustno pa je, če vlačimo otroke zvečer po gostilnah, da tam poslušajo neslane, večkrat umazane pogovore, ki si jih — matere, bodite prepričane — točno zapomnijo, mnogo bolj od vaših pridig in dobrih nasvetov.

Zdravju škodljivo je, če otroci ne ležejo v postelji v zgodnjih večernih urah, posebno pa če, če pijejo alkoholne pijače.

V času vojne, ko so bili otroci slabo hranjeni, so zdravniki celo pripisali otrokom požirek vina — toda poudarjam, dobesedno en požirek pri jedi in ne kozarec ali celo več!

Zene naj vedo, da vsak pameten in resen človek obsoja tako mater. Tista, ki nima komu pustiti otro-

ka, naj raje ostane še sama doma. Če že imamo otroke, maramo zanje živeti in se zanje žrtvovati.

To, kar sem v teh vrsticah povedala, naj matere dobro premislijo. Pust je sicer mimo, pa naj to velja za drugo leto in druge prilike. Materi mora biti otrok; svetinja in njemu mora živeti!

***

KAMILICA

To pa prav vsakdo pozna, pa če ne pozna prav nobene druge rože. Prvič zato, ker je kamilica pri nas skoro od vseh rastlin ena najbolj pogostih, drugič pa, ker je kamilica prvo med vsemi domačimi zdravili. Prvo zdravilo, ki ga dobe naši otroci, je v večini primerov kamilicni čaj, ki spremlja ubogega zemljana skoraj tja do njegove zadnje bolezni na tem svetu.

Kamilica je prav za prav plevel. Po vsej Evropi jo je dosti, vse tja gor na sever, in v Skandinavijo gre, po vsej Aziji, po Ameriki, v Avstralijo so jo baje zanesli z žitom. Doma pa pravijo, da je iz južne in jugovzhodne Evrope in Srednje Azije in, da se je od tam razlezla vse povsod tja, kjer zdaj raste.

Raste po obdelanem in neobdelanem svetu. Mestoma jo je vse polno, mestoma je bolj redka. Tudi med žito se spravi in deteljo. Kmet jo seveda nič kaj prijazno ne gleda, posebno med žitom, kjer mu dušaj žitne bilke.

Za domače zdravilo je najboljša ona iz neobdelane zemlje. Cvete od maja do jeseni. Za zdravilo nabirajo le cvete, oziroma glavice, ki še niso prav dobro odprte in to le ob suhih vremenih. Z roko odtržejo glavice in čim manj pečlja. Sušiti je treba te glavice naglo, da se ne ugrejejo. Sušijo jih v senci na zraku ali pa v posebnih sušilnicah.

Kamilica ima prijeten vonj. V cvetu je nešteto spojin — olj, kislin, smol, soli, ki ugodno vplivajo na človeško telo. Predvsem na živce zelo blažljivo vpliva, pa naj bo to živec v zobu ali pa v nogi, ki li vnet povzroča nerodni išijas. To ne samo, da miri živce, tudi na prebavila imajo nad vse blagodejen vpliv in na dihalo. Posebno ženske in otroci se k njej kaj radi zatekajo. Za dober kamilicni čaj, je treba dati vsaj žlico cvetja. Tudi obkladki so zelo v rabi, kjer te kaj trga ali nadleguje, bodisi v koži ali pod kožo. Nekateri tudi priporočajo kamilične kopeli, drugi si zopet v kamilici perejo lase in glavo, pa tudi oči si izpirajo z njimi.

Škodi ti kamilica ne, glavno je le, da si nabral pravo, če si jo sam nabiral. Toliko ima sorodnikov, da je treba pri nabiranju paziti. Se najbolj zanesljivo veš, da si nabral pravo, če prerežeš na glavici plodišče, to je tisti del cveta, kjer so vsajeni mnogostevilni dišeči cveti. Ko si prerežeš to plodišče mora biti votlo. Če ni votlo, pusti tisto kamilico in poišči tako z votlim plodiščem.

Plodišče je najprej ploščato, potem se pa vedno bolj podaljšuje v stožec. Na robu tega plodišča stoji beli listki, ki so tudi cveti. Dokler je plodišče ploščato, stoji ti beli listki pokoncu; bolj ko se plodišče širi navzdol, bolj ti listki ležejo navzdol, en čas stoji vodoravno, pozneje pa vise navzdol.

***

Vedi, da...

...palnam presuh zrak škoduje; če torej ne uspejajo in rjave, jim postavimo na stojala posode z vodo; tudi je dobro, da jim večkrat poskropimo liste z mlačno vodo in osušene dele odstranimo.

o o o

se ti črnilo ne bo v peresu strjevalo, če mu dodaš kapljico glicerina.

o o o

linolej lepo osnažimo s parketno mazilo ali pa tudi z oljnim oljem.

o o o

bo sočivje imelo boljši ožus, če dodaš vodo, v kateri se je kuhalo, malo bikarbonatne sode.

KAKO NAJ SEDIMO?
IDEALNI AKERBLOMOV DELOVNI STOL

Svedski kirurg dr. Bengt Akerblom je 25 let proučeval problem sedenja in nato izdelal stol, ki bo marsikoga obvaroval skrivljene hrbtenice, bolečin v križu, ledjih itd in ki bo verjetno sprožil v industriji povišava revolucijo. Svoje ugotovitve je objavil v 200 strani dolgi doktorski disertaciji. Redkokdaj je kaka disertacija vzbudila tak živahen odmev v javnosti kakor Akerblomova knjiga «Stol brez napake», ki je utemeljena s praktičnimi anatomskimi in fiziološkimi preizkusi in študijami.

Pravilno sedeti, in sicer tako, da se ne utrudimo in da ne dobimo krčev, ni lahko. In v svetu je danes nešteto milijonov ljudi, ki mora pretežni del dneva presedati po pisarnah. Od svoje rane mladosti smo prav za prav obsojeni, da sedimo in nihče ne bo zanimal, da niso šolske klopi najidealnejše za sedenje. Malo je ljudi, ki se ne bi po večurnem delu, ko vstanejo s svojega stola, utrujeni pretegovali in se pritoževali, da jim je zapala noga ali da jih boli hrbet.

Čim nižji je stol
tem udobnejši je

Naj bo jed še tako okusna, vedno si že po prvem obroku kosila, še bolj pa po kosilu zaželimo, da bi sedel v udoben stol. Trdi, neudobni stoli nam grenijo lahko vse življenje in vendar se do danes nobenemu arhitektu še ni posrečilo rešiti problema sedenja.

V muzeju v Kairu je kip, ki predstavlja kralja Chaschemsa, sedečega na tronu: kolena nižja kot sedež in vsa teža je na stegnih, hrbet je brez opore. Sedež je vodoraven in gladek tako da bi zdrknili naprej, če bi se hoteli nasloniti. Stol izhaja iz dobe 2900 let pred Kristusom in je torej prav tako visok in napačno grajen kakor naši novodobni stoli; torej že tisočletja iste napake.

Jaz pa sedim že štiri ure na Akerblomovem stolu in ne čutim nobene utrujenosti, ki sem jo čutil na drugem

stolu, kjer sem sedel prav toliko časa. Ker je Akerblomov stol nizek, sem postavil tudi pisalni stroj nekoliko nižje in prvič se mi je zgodilo, da nisem po dolgem pisanju čutil običajnih bolečin v spodnjem delu roke in v hrbtu. Toda ne samo jaz, na tisoče stockholmskih strojevisk, inženirjev, slikarjev, uradnic ter več strokovnjakov v anatomiji in fiziologiji je to potrdilo.

Sedimo previsoko

Ko je nek stockholmski arhitekt hotel Akerblomov princip praktično izvesti, se mu je mizar smejal, češ da so ti stoli prenizki. «Zato pa smo napravili tudi nižje mize,» sta odgovorila arhitekt in Akerblom.

Akerblomov stol je le 40 cm visok, 5 cm nižji od običajnih stolov. Sedež nj vodoraven, temveč nagnjen nazaj (kot avtomobilski sedeži), naslonjalo

ni navpično, temveč je v spodnji tretjini vzbočeno na noter, kar nudi veliko oporo spodnjemu delu hrbtenice in obenem ramenom.

Dr. Akerblom trdi, da sedimo v njegovem stolu udobno lahko v vseh treh osnovnih legah: 1. pri pisalnem stroju, če smo nagnjeni naprej, ker so sproščena ramena in prsni koš, 2.

če sedimo ravno, ker imamo oporo ob ledjih, 3. če smo naslonjeni nazaj, ker imamo oporo v ledjih kakor tudi v hrbtu.

Na Akerblomovem stolu se lahko prijetno odpočijemo, medtem ko izgubimo na navadnem stolu zdaj tu zdaj tam oporo in se na njem obračamo, da bi našli ugodnejšo lego.

Dolžina, višina in kot sedeža nudijo udobje, ne da bi čutili pritiska v stegnih. Elektromiografski poskusi so dokazali, da daje nazaj nagnjeno naslonjalo več možnosti, da si odpočijemo mišice kot navpično naslonjalo.

Znanstvena priznanja

Akerblom tudi ugotavlja, da so današnji pisarniški stoli še najbolj udobni, kar jih premore tehnika sedenja, medtem ko zanemarjajo stoli po privatnih stanovanjih anatomске zahteve. Tako se mu zde n.p. naslanjači premehki in njih sedež predolg, vendar se je Akerblom predvsem omejil na delovni stol.

Akerblomu se je posrečilo, da je točno ugotovil smer težišnice glede na človeško ogrodje; začel je preučevati stoječo lego in prešel k sedeči. Dognal je tudi, da je spodnji del noge pri ženi približno 40 cm dolg in da ima le malo mož daljši spodnji del noge kot je običajna višina stolov (45 cm). Zato je svojemu stolu odmeril le 40 cm višine. Razdalja med stolom in mizo znaša le 30 cm; torej mora biti tudi miza 5 cm nižja, da je primerna za njegov stol.

Akerblomova raziskovanja imajo različne avtoritete za svojevrstna, kajti doslej ni še nihče vprašanja kakšni naj bodo stoli, tako znanstveno utemeljeni. In najboljše spričevalo so stockholmski profesorji dali Akerblomu s tem, da so za nove predavalnice fiziološkega in anatomskega inštituta nabavili Akerblomove stole. Posamezni tipi Akerblomovega stola so na ogled ljudem, živahno pa je za novimi tipi stola povpraševanje v Ameriki.

U. S.

STRAN NAŠIH KMETOVALCEV

ŽIVINOZDRAVNIK:

ČE OBTIČI ŽIVINI TRD PREDMET V POŽIRALNIKU

Požiralnik se imenuje cev, po kateri odhaja hrana iz ust v želodec in pri prežvekovanju spet iz vampa v gobec na prežvekovanje. Bolezni požiralnika torej otežkočajo ali pa ustavljajo prehod hrane.

Največkrat obtičijo v požiralniku pri govedu (in tudi pri prašiču) razni trdi, ostrí ali preveliki predmeti, ki jih je žival hote ali nehoté požrla (žica kosti, repa, krompir itd.). Posledice so vnetja, rane, razširitev, zožitev ali pretrganje požiralnika.

Znaki. Žival naenkrat preneha žreti. Požiranje je deloma ali popolnoma ustavljeno; iz ust in nosa se zeča slina, od časa do časa zakašlja ter ji pri požiranju hrana in slina ahajata v sapnik namesto v želodec. Glavo drži stegnjeno, vamp (na levi strani) se napne. Pri močnejšem napenjanju se žival prične potiti in mehko blati. Če je predmet obtičal v vratnem delu požiralnika, ga lahko najdemo z roko. Iskati ga moramo neposredno nad sapnikom.

Potek bolezni je odvisen od velikosti, kakovosti in oblike predmeta ter od kraja kje je obtičal. Požiralnik v prsnem delu je namreč nekaj ožji kakor v vratnem.

Zdravljenje. Predmet, ki je obtičal, moramo potegniti ven skozi usta ali pa ga poriniti v želodec, kjer se pozneje razkroji.

Gladek predmet ki obtiči v vratnem delu požiralnika, skoraj vedno lahko potisnemo do žrela in sicer tako, da ga z vsako rokonoeni strani vrata počasi potiskamo proti ustom. Ko enkrat dospe v žrelo, odpremo govedu gobec s primernim železnim obročem. Z mastjo ali oljem namažemo roko v taknem skozí železni obroč v žrelo in s prsti zgrabimo predmet. Pri tem mora druga oseba zunaj pritiskati predmet v požiralniku proti roki. Navadno predmet lahko primemo in potegnemo iz gobca. Paziti moramo, da ne pride roka med zobovje živali.

Če je predmet zelo nizko, oziroma če ga ne moremo potisniti proti gobcu, ga moramo spraviti v želodec. Za to opravilo so v prodaji posebne cevi, ampak v silí je vedno najbolj pri roki trda gumijeva cev. Namažemo jo dobro z oljem in počasi potisnemo živali v požiralnik. Ko pride cevdo predmeta, občutimo odpor. S cevjo polagoma pritiskamo na predmet, dokler ta ne pade v želodec, kar takoj občutimo, ker preneha odpor. Nikdar ne smemo uporabljati namesto prožnih cevi kako trdo palico (drvo ali železo) ker z njo ranimo ali pretržemo požiralnik. Če obtičanega predmeta ne moremo premakniti, je najbolje, da počakamo en dan ker v tem času preneha krč v požiralniku, ki trdo stiska predmet, in potem poskusimo odstraniti na prejšnji način.

Ce predmeta ne moremo premakniti, preostane samo še operacija, kar pa je vedno v zvezi z nevarnostjo.

Ce se pa požiralnik popolnoma zapre, se žival močno napne ter ji moramo priskočiti na pomoč, tako da ji s trokarjem izpustimo v vampu nabrane pline, ker sicer pogine.

Pri vseh teh operacijah požiralnik lahko ranimo ali pretržemo, zaradi česar nastopi vnetje, krvavenje ali tudi zastrupljenje. Najbolje je, da vlijemo živali, potem ko smo ji odstranili predmet, malo slane vode ki služi kot razkužilo. Hrana mora biti nekaj dni tekoča.

Ce obtiči živini kak predmet v požiralniku, nastopi mnogokrat pljučnica; zamazana slina ali deli

krme zaidejo v pljuča in povzročijo vnetje.

Pretrganja, zožitev ali razširitev požiralnika ozdravijo le redkokdaj, zato je najbolje, da žival pravočasno zakoljemo.

Dr. M. LEGISA

Izbira in položaj zemljišča za nove sadne nasade

V vojnem in povojnem času izginjajo ponekod iz sadovnjakov sadna drevesa, ne sadijo pa novih. Vzrokov je več, primanjkuje nam stebelca, obenem je še precej nemarnosti in oportunistična vmes. Marsikdo pravi, kaj bi sadil sadno drevje, ki bo obrodlilo šele čez nekaj let. Če bi naši predniki tako mislili, bi gotovo ne bi

lo sadnega drevja pri nas. Druga stvar, kateri posvečamo premalo pozornosti, je izbira zemljišča, ko se odločimo saditi sadno drevje. Zdi se nam zelo koristno, da damo našim kmetovalcem nekaj nasvetov glede lege zemljišča in talnih razmer za posamezne sadne vrste:

Mandeljnov in breskev ne smemo saditi v vlažno zemljišče. To drevje ljubi bolj rahlo in apnenno zemljo.

Sliva (češplja) ne ljubi vlažnega zemljišča. V teh legah je podvržena smoljkavosti in listnim ušem. Slivi najbolj ugaja suha lega ter rahla in apnenca zemlja.

Cešnja ni tako izbirčna, ali vendar ji ne ugaja suho ali preveč vlažno zemljišče.

Jabolko se zadovolji z vsakim zemljiščem, le presuhega ne ljubi, v nizinskih legah uspeva zelo dobro, če ni preveč vlažno.

Hruška najbolj uspeva v globoki peščeni - ilovnati zemlji. Uspeva pa tudi v težki apneni ali glinasti zemlji, če ni prevlažna.

V krajih izpostavljenih vetrovom, posebno pri nas burji, se moramo odločiti, da sadimo visokodebelnato sadje v zavetnih legah, če pa to ni mogoče, tedaj se odločimo za srednjevisoka ali nizka drevesa.

Kmetijski svetovalec odgovarja

T.N. iz Božičev - vpraša: Imam mandeljnovo drevo, ki vsako leto močno cvete ter tudi obrodi, toda več kot polovico plodov je praznih, ker se seme v njih ni razvilo. Kaj je temu vzrok? Je temu mogoče odpomoč?

Odgovor: Vzrok je bolezen, ki dravost, (Exoascus deformans) imenovana, kj napada tudi češplje in povzroča, da se češplje napihnejo in rožičijo. Najboljše sredstvo proti tej bolezni je tako imenovana kalifornijska brozga. To napravimo takole: Vzamemo tri kg živega apna, isto količino žvepla v prahu in 20 litrov vode. Zlijmo nato v železno posodo približno 5 litrov vode in segrejo jo, da postane mlačna. Potem denimo v to vodo živo apno in pustimo, da zavre. Ko voda zavre, dosipajmo polagoma žveplo in mešajmo. Nato dolijmo še ostalo vodo in pustimo, da vse skupaj vre eno uro. Tekočino hranimo v pletenicah, a na vrh tekočine zlijmo nekoliko olja. Za škropljenje vzamemo tri litre tekočine na sedem litrov vode.

G.L. iz Praprota vpraša: V mojem vinogradu so 30 letne trte že popolnoma opešale. Ker nimam drugega bolj spočitega zemljišča, bi to zemljišče ponovno zasadi s trtami. Rad bi vedel, če uspevajo trte na takem nespočitem zemljišču in če ga moram prav tako globoko rigolati kakor drugo zemljišče?

Odgovor: Če nimate drugega zemljišča, ki bi bilo ugodno za trte, obnovite vinograd na istem zemljišču. Če so trte že dolgo časa slabe in če niso opešale zaradi zemlje, se je zemlja prav za prav že odpočila, kar oslabele trte je niso mogle v zadnjih letih izrpati. Pri rigolanju, ki ga morate izvršiti vsaj 80 cm globoko, odstranite vse stare korenike izkopanih trt iz zemlje, da ne bi mogoče okužila novih trt s plesnijo in gnilobo.

***

Krmilna pesa

Razstava Gospodarske delavnosti v Kopru nam je prikazala kako pomembno je, da gojimo nekatere krmilne rastline, med katerimi je vzbudila največje zanimanje ravno krmilna pesa. Videli smo krasne vzorce do 10 kg težke, te za nas tako važne krmilne rastline. Problem krme je bil in bo ostal še vedno eden najbolj perečih problemov našega kmetijstva. Kmetje so to spoznali in iskali ter našli izhod. Začeli so sejati več stročnice (detelje, lucerna) in korenja. Med korenjem pa je za naše razmere najbolj donosna krmilna pesa.

Redko katera krmilna rastlina da toliko pridelka na hektar kot ravno pesa. Ni pa vsako zemljišče primerno za to rastlino. Zemljišče namenjeno pesi, mora biti pravočasno globoko preorano in pognojeno. Glavna hranilna snov pese je sladkor. Količina tega pa je odvisna predvsem od pravične obdelave zemlje in od gnojenja. Od gnojil je za peso najboljši naraven hlevski gnoj. Na ha ga lahko uporabimo do 300 g. Od umetnih gnojil uporabimo na ha 6 q superfosfata, 2 q kalijeve soli in 2 q amonij sulfata.

Najbolj priporočljive vrste so: Mammut in Eckendorf.

Peso sejemo spomladi, kakor hitro se zemlja dovolj ogreje. Sejemo jo pri nas navadno v vrste samo ali med druge rastline (n-pr. koruzo). Če jo sejemo v vrste v jamice, zadostuje ne ha približno 10 kg semena. Peso moramo ves čas razvoja zelo negovati, moramo jo večkrat okopati in opleti. Prvič jo oplevemo, ko se toliko obrase, da jo dobro razlikujemo. Ko jo že lahko presajamo, jo je treba drugič okopati in razredčiti. Listje hrani korenje, zato moramo obrirati le tisto, ki se samo naomi ali na drug način poškoduje. S pravilno nego, gnojenjem in pletjen lahko občutno omolimo pri pesi škodljivi vpliv suše. Pridetek na hektar je odvisen od več faktorjev. Če ni suše, je lahko pridelamo do 300-400 q na ha.

Dr. Juriševič

Pogozdovanje s setvijo

Pogozdovanje s setvijo se razlikuje od pogozdovanja s sajenjem v tem, da sejemo seme gozdnega drevja naravnost na gozdna tla, ne da bi bilo treba vzgajati sadik v drevesnicah, in jih od tam presajati na stalna mesta. Jasno je, da prihranimo na ta način mnogo dela in tudi denarnih sredstev; odpade namreč izdatna gojitve drevesnic, kopanje jamic, prevažanje sadik itd. Kljub pravkar omenjenim prednostim se ni pri nas pogozdovanje s setvijo dostej uveljavilo. Svar je odvisna verjetno od morebitnih začetnih neuspehov pa tudi od tradicij, ki se dokaj rade ukoreninijo pri kmečkih in gozdnih opravilih. To pa ni razlog, da bi pogozdovanje s setvijo ne uvedli tudi na našem ozemlju, v kolikor to dopuščajo tukajšnji naravni pogoji.

Poizkusi, ki v l. 1946 v okolici Trsta so dali prav zadovoljive uspehe. Kljub hudi zimi 1946-47 ter naslednjim zelo suhim poletjem se je n-pr. setev alepskega bora v tržaškem oboketu dobro obnesla, medtem ko so bili uspehi s saditvijo zelo pičli. Ni nam znano, zakaj se ti poizkusi niso nadaljevali še v večjem obsegu. Kakor izvemo, bodo poizkuse s pogozdovanjem s setvijo prvič pričeli izvajati spomladi na istrskem področju STO-ja: izkušnje, ki jih bodo ob tej priliki pridobili, pa bodo služile za obširnejšo pogozdovno akcijo v naslednjih sezonah. Ker je, kakor vidimo, to vprašanje postalo aktualno, ne bo odveč, če bomo tudi našim bralcem zadevo približe pojasnili.

Pripomnili bomo takoj, da niso vse drevesne vrste iz raznih razlogov prikladne za pogozdovanje s setvijo. Nasprotno pa lahko neka-

tere vrste razmnožujemo le s setvijo, ki je, kakor je vsem znano, edini način naravnega razmnoževanja gozdnih vrst. Med te vrste spadajo drevesa, ki že v prvem letu svojega življenja razvijajo svoje koreninice tako, da jih sploh ne moremo presajati z golimi koreninami, kakor je v pogozdovanju s saditvijo običaj. Sem spadajo n-pr. vse vrste hrastov, primorski bor ter deloma tudi alepski bor. So pa tudi vrste (smreka, jelka, robinja itd.), ki jih lahko s enakim uspehom sadimo ali sejemo.

Primeren čas za setev je jesen ali pomlad. Le za nekatere vrste priporočajo strokovnjaki pozno poletno setev, ko seme dozoreva. Seme vzkali v tem primeru po prvem jesenskem deževju; ob pričatku zime so semenke že dovolj razvite, spomladi pa nadaljujejo z rastjo tako, da jim morebitna naslednja poletna suša ne more več škoditi.

Postopek pri pogozdovanju s setvijo je preprost, zato ga lahko opravi tudi nestrokovnjak.

Pred setvijo moramo zemljišče primerno pripraviti. Brez priprav sejemo lahko le na dobra humozna tla. Največkrat pa gre pri nas za plitva in slaba zemljišča, ker moramo vsa ostala nameniti drugim donosnejšim kulturam. V tem primeru moramo semenu ustvariti dobre pogoje za vzkalitev in za razvoj mladega drevesca v prvem obdobju njegovega življenja. Zadoluje, da v ta namen prekopamo zemljo v globini 10-12 cm. Srednje globoko kopanje (kjer je to sploh možno) bi utegnilo le škodovati, ker bi pospeševalo izhlapevanje vode iz spodnjih plasti. Globokega kopanja, četudi bi bilo zelo korist-

no, iz jasnih razlogov ne moremo upoštevati.

Zemljišče, ki smo ga namenili pogozdovanju, lahko obdelamo na omenjeni način na vsej površini ali pa tudi pasovih ali ploščah s 50-60 cm premerom. S tem bomo prihranili na delu in na količini potrebnega semena. V skalovitih zemljiščih sejemo, kjer pač najdemo zemljo. Pasovi naj bodo od 60 do 80 cm široki; med enim in drugim pasom pustimo vmesni 1-1,50 m širok neobdelan pas. Na strminah morajo pasovi potekati vodoravno, ker s tem preprečimo, da bi voda odnašala zemljo.

Ko smo zemljo primerno pripravili, preidemo k sami setvi. Sejemo lahko iz roke vse povprek ali pa tudi v vrstah in v skupinah. S setvijo v vrstah zamudimo nekaj več časa, vendar prihranimo mnogo semena. Količina potrebnega semena je odvisna seveda od vrste drevja. Tako porabimo za vsak hektar in s polno setvijo n-pr. 20 kg alepskega, primorskega in črnega bora 25 kg robinije, 70 kg jelke, 15 kg smreke, 60 kg javorja, 50 kg jesena, 700 kg hrasta. S setvijo v pasovih in v vrstah je potrebna količina semena kakor rečeno sorazmerno manjša.

Po setvi moramo seme pokriti. Železne grablje so za ta opravilo najbolj primerne. Lahko pa se poslužujemo primitivnih bran, kakor vejevja itd. Srednje velika semena (n-pr. bore) lahko sejemo še pred obdelovanjem zemlje. Seme bomo pokrili s površnim prekopaanjem. Razumljivo je, da bomo ta sistem uporabili, le pri rahlih zemljiščih, kjer zadostuje površno zrahljanje prsti. Seme ne sme biti zakopano pregloboko, ker bi mlada rastlina sicer ne mogla iz globine. Zato pa je že najbolje uporabljati grablje, s katerimi lahko istočasno seme ustrezno pokrijemo in prst primerno zdrabimo.

Seme je v zemlji podvrženo raznim škodljivcem, kakor mišim in pticam. Gosta setev nam reši pred škodljivci vsaj del semena. Če je večja nevarnost, se lahko poslužujemo strupov. Za srednje velika semena rabimo lahko svinčeno razičico, ki pa je učinkovita le proti pticam. Arzeniat in fosfor so učinkoviti proti vsem škodljivcem; fluorosilikat uničuje miši in ptice, proti katerim pa lahko uporabljamo strahila.

To bi bila glavna, če ne izčrpna navodila za pogozdovanje s setvijo. Primeren bi bilo, da bi se tega načina pogozdovanja pričeli posluževati tudi posamezni kmetovalci na lastno pobudo in z lastnimi sredstvi. Nešteto zapuščenih in praktično nedonosnih količkov, ki jih lahko najdemo v vsakem gospodarstvu, bi prišlo na ta način brez večjih žrtvev do mnogo večje veljave.

dr. O. S.

Za boljšo sadno letino

V tem mesecu lahko še marsikaj naredimo v sadovnjaku. Nepravilna rast vrhov v kroni nas vabi, da odstranimo, kar je nepotrebnega in škodljivega, pa tudi najrazličnejši živalski škodljivci nas silijo, da se jih ubranimo.

V kroni dreves s pet in večletno krono se tu pa tam upognejo vrhi drug čez drugega ali pa zrastejo vmes drugi vrhovi. Tam zaradi drevo malo in še to je malo vredno, ker se ne more razviti zaradi pomanjkanja zraka in svetlobe.

Z dobro drevesno žagico izreži vse slabše in nepotrebne vrhe, ki naj ostanejo v primerni razdalji. To delo imenujemo zračenje krone, ki na žalost še mnogokje zanemarjajo.

Sedaj, ko so drevesa gola, so vidni mesečki gosenci glogovega belina; pobel mešičke in jih sežgi kakor tudi zalego drugih metuljev, ako jih najdeš. Največ škodljivcev na sadnem

drevju se skriva pod staro razpokano skorjo dreves in kolov ter pod mahovjem in lišaji. Kdor ni že jeseni ostrgal te nesnage s strguljo ali žično ščetko, naj to nemudoma stori. Pod debela je treba prej položiti stare odelje ali podobno in odpadke nato sežeš. Pa tudi ti odpadki bi povzročili škodljivo plesen, ako bi prišli v zemljo.

Ko je drevo ostrgano, namaži deblo in debelejšje dele vej z 10 odstotnim karbolinejem, ki ga prodajajo tudi pod imenom neodendrin, arborin ali antiparasit, vrhe in tanjše poganjke pa poskropi s trtno škroplnico. Pri nas namažejo nekateri debela zlasti jablan in hrušk z apnenim beležem, kar pa ima le delen učinek. Bolje je, ako za to uporabljamo 10 do 15 odst. zeleno galico.

Novo vsajenim in tudi starejšim sadnim drevesom, ki imajo šibko deblo, je treba postaviti kole, in sicer

na tisto stran, od koder piha najjačji veter. Stare kole je treba premenjati; ako so pa še dobri, prenovimo vezi; da se pa vez ne zaje v les, podloži pod njo krog debela blazinico iz vrečevine, stare klobučevine ali slame. Vse prejšnje blazinice pa spravi in lakoj zažgi, ker so se vanjo zatekli mnogi sadni škodljivci.

Preden se začne popje napenjati in kadar cvete, je zelo koristno, da drevesa otresamo škodljivega mrčesa, zlasti jabolčnega in hruškovega cvetodera. Jabolčni razjeda največkrat cvetje, ko je že v razvoju, hruškov pa uničuje zlasti cvetno popje, ko napenja, t. j. preden cvete. Otresaj pa v jutranjih urah in vselej na prestrala, da golazen uničiš. Ako si pa pozimi namazal z drevesnim karbolinejem, bodo cveto-deri le redka prikazen.

Ako tako očistimo drevesa in že v zgodnji jeseni nastavimo na debela teplina pasove, je sadna letina zagotovljena, mora nam jo uničiti ob cvetju deževno vreme, proti kateremu smo pa brez moči. Drugi sadni škodljivci ne vplivajo toliko na pridelek sadja, ker so redkejši,

MARIE MAJEROVA

ROMAN

Najlepši svet

Enotno čutenje je plavalo v ozračju dvorane, posamezni vzkliki so prehajali v skupno bučanje, ki se je vedno ponavljalo po stavkih kakor grozče butanje naraščajoče povodnji. In ko je prišla od ženskega ponižanja k usodi vsega razreda, tedaj je bilo vse jasno:

Kar ona tu pripoveduje, je zraslo v notranjosti vseh, enako z enakimi pogoji surovega podnebja in skope zemlje, enako v sadovih, katerih besede padajo tu v usta. Govornica in poslušalci si niso več v svesti resničnosti in prostora. Na krilih upanja letijo v drugi svet, v raj svojih predstav, kjer vlada pravica, v deželo brez sužnjev in gospodov, kjer bo vsem dobro, tudi tistim, ki so doslej poznali samo gorje, ki so bili lačni in raztrgani, ki so se ljubili v kotih, imeli porode v nesnagi in so umirali v bedi, ki so njih pobude tlele pod pepelom in je njihove težnje uničil tuj pohlep po dobičku. Tam v najlepšem svetu ne bo človeka, ki bi živel brez dela v blagostanju, ne bo v bedi rojenih otrok ne od glada umirajočih staršev, ne bo bolnih, trpečih v nesnagi in mrčesu, ne bo ubijanja na povelje, za tuje koristi, celo ne bo meja ne lastnine ne razredov, bo samo svoboden človek med svobodnim ljudstvom!

Lenka se je v tem hipu zavedala, da je odtrgana od vseh vezi in spon, od rojakov, staršev, sorodnikov in imetja. Bila je sama in vendar je imela toliko tovarišev! Le velika skupnost jo je objemala, skupnost revnih.

Dvorana je plamtela. Občutki posameznikov so se medsebojno uničevali in izginjali. Silni plamen jih je zbrisal. Napeta pozornost je združila misli vseh poslušalcev, v zraku so plavali burni stavki, vžletali in padali, se vračali in znova planili kvišku, a podtalno bučanje nejevolje je spet in spet pregrebalo žerjavico, da bi se očiščujoči element ognja razširil v vse kote. Burna napetost se je sprostila s ploskanjem, ki je Lenko najrej zmedlo, nato pa jo zbudilo v resničnost ter jo zalilo s krvavo rdečico, ker je izpovedala tu pred toliko ljudmi stvari, ki jih je nosila doslej samo v sebi.

Zdaj se je tresla po vsem životu ter se izčrpana in zlomljena spustila na stol.

Toda hoteli so jo videti, hoteli so se še enkrat prepričati, je li to zares ona povedala, ta slabotna deklica s takim vratom, nežnim telesom in s splašenimi očmi. Odhajala je po sredi dvorane in žene so iztegovale k njej zgarane roke, možje, zbrani v glasnih, živo se pogovarjajočih gručah, so pretrgivali govor in se odkrivali. Pri vходу jo je ustavil deček, star morda dvanaest let, odkritega pogleda, ji ponudil desnico kakor mož in rekel z jasnim, deškim glasom:

»Tovarišica, rekla si, da bo svet naš?«

Uspeh shoda je bil sporočen sekretariatu delavske stranke in ker je Lenko priporočil Borek, so jo pošiljali odslej na plenarne sestanke in javno shode. Marija se je zelo začudila, ko je našla v knjigi letak:

Pridite vsi na žensko zborovanje, na katerem bo govorila tovarišica Magdalena Bilanska!

»Zaprli te bodo Lenka!«

»Naj me zapro! Hočem si odkupiti pravico, da smem oznanjati svoje mišljenje!«

»Delaj, kakor veš«, je rekla vdano Marija,

Lenka je začela zahajati zdaj v podeželska mesta. Poznala je češkomoravsko višavje z domačo industrijo, ki zapira neimovite gorjane kakor črve v koče, ki so podobne brlogom, in nalaga štiritletnim otrokom izdelovanje tankih sit, neguje jeklo tkalcev, sesa luč iz oči vezljev. Prehodila je male vasi steklarjev, kjer stoji možje pri peči, vdičujejo steklu obliko in brusijo vanj mavrično lepoto, žrtvujoč drobovje razkošju gosposkih omizij. Njihove žene previdno umivajo in polirajo to lepoto, otroci pa, namesto da bi hodili v šolo in bili razposajeni, nosijo na dolgih letah steklo v ohla-

jevalne peči. Šla je za delovnimi ženami v čistilnice petroleja, v tovarne marmelade, v pralnice volne in bombaža, kjer so tekale za angleškimi stroji štiri korake naprej, štiri korake nazaj, naglo, nenehno, od jutra do večera, in so na tisočero iglah zasledovale predenje, da bi pravočasno navezale pretrgano nit. Tako so tekale štirinajstletne, ki so imele še otroška telesa in starikave obraze, tako so tekale noseče, tako so tekale s šestimi križi na hrbtu. Obiskala je delavnice v velikanskih dvoranah, kjer režejo tobak in je tovarna znotraj podobna škatlici tobaka za nosljanje, kadar z njo potreseš. Pogledala je v naglici v družinske izbe in prizidke na veleposestvih, ki niso tako urejeni in zdravi kakor hlevi. Žene deputatnikov nimajo dovolj čiste slame, kamor bi položile svoja deteta, ki jih morajo pustiti ves dan sama doma, in morajo to slamo ukrasti, ker je ne dobijo, a mezda ne zadostuje, da bi si jo kupile. Ustavila se je pri strežnicah bolnikov, ki izvršujejo ves dan požrtvalno delo, zvečer pa ležejo spat v kopalnico ali v klet, ker drugje v hramu zdravstva ni prostora zanje. Prebdela je noči z ekspeditorkami časopisov, z raznašalkami, opolnoči je govorila kuharicam gostiln in služkinjam, natakarcam gostiln in zabavišč. Seznanila se je z mladimi postrežnicami, ki so ji kazale od pranja v mrzli vodi prste, noge s pretrganimi žilami. Sprijateljila se je z ženami malih obrtnikov, ki so bile zaklete za vse življenje v temne branjarije.

Vse žene, ki jih je spoznala, so bile eno množeno bitje z njo; kar koli je delala, kar koli govorila, ni delala zase, ampak zanje, za vse. Žene so ji vračale s svojo dovtetnostjo, ki jo je vojna naredila še bolj občutljivo; sledile so ji, soglašale z njo, jo klicale, kadar so se zbrale, jo postavile sebi na čelo, kadar so nameravale obiskati urade, ki so jih delale odgovorne za draginjo in odiranje.

Z velikanske manifestacije gospodinj na Valclavskem trgu je Lenka vodila deputacijo na namestništvo in je stala iz obličje v obličje pred možem, čigar ženi se je še nedavno izogibala v lazaretu. Kadar koli se je v predmestju kaj zgodilo, so prišle žene ponjo, da bi jim govorila. Marsikateri oderuh je znižal cene življenjskim potrebščinam, kadar so mu žene zagrozile, da bodo poklicale Lenko Bilansko na ljudski tabor, ki se je vršil v bližini branjarije.

Hodila je od manifestacije do manifestacije s svojo glavo, obteženo s črnimi kitami, s krasnimi plamtečimi očmi. Tekala je po deželi z gorečo plamenico upora in kjer se je ustavila, tam je postalo svetlo.

Pri tem je imela zadoščanje, njeno življenje je bilo izpolnjeno in ni imela časa, da bi zahrepenela po svoji mali osebni sreči.

V trenutkih ko je utrujena od napore vožnje v prenapoljenih vlakih in izčrpana počivala doma na divanu, je poslušala Marijo, ki se je vadila v petju. Marija si je poskrbela razne pesmarice in navodila in ker je imela podlago od doma, kjer jo je gospod učitelj, ki je bil pevovodja, naučil peti po notah, je pela s šolanim glasom.

Sestri sta skupaj uživali trenutke tihega veselja, ko je bila Lenka poslušalka, hvaležna ali nezadovoljna, in se je Marija postavljala, kakor bi bila pred dvorano polno občinstva. Zaprli sta okna, zakaj pesmi, ki jih je Marija pela, niso bila za vsa ušesa tiste dobe, ko ni bilo svobodne besede, Lenka pa je prav te pesmi imela najraje.

Marija jo je strašila v šali:

»Obe zapro.«

»Ne boj se,« je odgovorila Lenka. »Prisegla bom, da si pela Wacht am Rhein.«

Nekoč se je zgodilo, da je nekdo prav po takšnem pogovoru močno potrkal. Marija je poskočila.

»Kaj je to?«

Boječ se je ozrla na Lenko.

»Naj odprem?«

Lenka, ki si je pridobila z javnim nastopanjem jeklen pogum in samozavest, se je zasmejala:

»Le odpri, neumnica. Saj veš, da te ne dam.«

Marija je odprla in na pragu je stal Hladik.

Jurij Hladik v vojni uniformi, zagorel, postaven in še nekoliko višji, je stal na pozor z roko ob čepici:

»Stanuje tu gospodična Bilanska?«

Sestri sta mu odgovorili z glasnim smehom. Razposajeni Lenkin glas je spremljal tanki in visoki Marijin glas.

Hladik je osupnil. Ko pa je pogledal zdaj prvo, zdaj drugo, se je tudi zasmeljal in je bil očitno vesel, da sta ga tako sprejeli in ne drugače.

»Dobrodošli, vstopite,« ga je povabila Marija, medtem ko se je Lenka smejala dalje. »To je obisk!«

»Mislili sva, da je prišel orožnik po naju, da bi naju aretiral in odvedel zaradi petja veleizdajniških in državi nevarnih pesmi,« se je smejala Lenka.

»Ste prišli na dopust? Prochazka bržkone tudi pride. Da bi se le srečno vrnil!« je rekla sočutno Marija.

»Prvič v treh letih,« je rekel Hladik in sedel na Marijino povabilo, ki je odšla takoj v kuhinjo, da bi kaj pripravila za gosta.

Komaj so se zaprla vrata, se je v Lenki zbudilo staro sovraštvo, izzivalno je pogledala Hladika in rekla ujedljivo:

»No, kaj ste nam prinesli, gospod veleposestnik?«

Hladik je zardel, poskočil, a se je premagal.

»Tri leta nisem bil doma, gospodična Bilanska. Nisem vedel, kaj se tu dogaja. Nisem vedel o... o vsem tem pomanjkanju, skratka, da tu v mestu ni moke in nič. Pravili so, da ste v Pragi, baje v bolnici. In prišel sem, da vam ponudim... brez ovinkov...«

Lenka ga je gledala zaničljivo izpod dolgih obrvi. Kako mu je bila všeč. Bila je lepša ko prej! Njena lepota je dozorela, poteze so se ustalile; požiral je in vpil vase njeno resnično podobo, ker se je moral tako dolgo zadovoljiti s podobo iz spomina. In prav zaradi surovih in divjih vojnih let je potreboval takšno vedro misel na dom in na nekaj ljubkega, čistega in svetlega. Svojo prevzetnost je podedoval po svojih prednikih svobodnjakih, po očetu, ki je bil župan in prvi v občini in je hlepel po tem, da bi bil prvi v vsem.

Jurij pa je bil že manj vreden potomec rodu; od kmetskega napuha je ostala v njem vihravost, od samozavesti svobodnega državljana, ki se je dvignil iz tlačanstva, je bilo v njem samo bahaštvo. S tovariši je stavil, da bo dobil Lenko, in hotel je stavo dobiti za vsako ceno, čeprav so mu vsi rekli, naj to raje pusti.

»Dosegel sem že vse drugačne reči, pa da ne bi bil kos dekletu!« je odgovoril domišljavo.

Tovariši so vedeli, kako je bilo s to rečjo. Po ustnem izročilu so nastale iz tega posrečene enakdote. Ko je bil Hladik enoletni prostovoljec, je presenetil tovariše s stavo, da bo pri generalovem pregledu izrazil željo, ki mu je ni še nihče izpolnil. Novinci so se najprej krohotali, ga ploskali po ramenih, suvali pod rebra, da je tako v lastnih očeh zrasel v znamenitega fanta. To mu je šlo v glavo in se je zarekel, da bo zares naredil, kakor je stavil. Rogali so se mu. Avstrijska disciplina jim je tičala v hrbtenici in strah jim je mešal razum. Naposled so ga sami prosili, naj tega ne stori. Toda tega sklepa mu ni mogel nihče izbiti iz glave.

Prišel je dan pregleda. Mladi vojaki so stali ko sveče, častniki so bili zelo dostojanstveni, naredniki gromovniki, četovodje kot Peruni.

»Imate kakšno željo, vojaki? Kdo se javil? Vsakdo ima po predpisih pravico se pritožiti ali povedati željo.«

Vojaki, kakor iz lepenke, trdi. Hladik je stopil iz vrste. General je vprašal.

»Pokorno javljam, gospod general, da me prijazno...«

Gróm in peklo, božja strela! Zaprite ga, zvežite, premlatite!

Posledice so bile: izguba pravice do enoletnega prostovoljstva in prošnje za pomilostitev. Matič je vse uredila s tarnanjem in z denarjem. V vojno pa je Hladik šel kot navaden vojak. Smešna igra usode: za take in druge neumne domisleke je bil na fronti odlikovan in povišan; zdaj seveda ni imel pred seboj generala, ampak samo srbske in ruske analfabete.

UMETNOST · PROSVETA

Dva prizora iz Galsworthyjeve komedije: Srebrna tobačnica. Brezposelni Jones in njegova žena imata težko življenje, a bogata Barthwickova premišljuje, kako bi prikrila pustolovščine svojega razvajenega sina.

Peta premiera SNG-a v Trstu

Slovensko narodno gledališče v Trstu nam je v svoji četrti sezoni pripravilo zopet novo premiero «Srebrna tobačnica», ki jo je napisal angleški pisatelj John Galsworthy (1867-1933).

Komedija «Srebrna tobačnica» nam slika angleško družbo in velika nasprotstva v njej. Na eni strani je dom Johna Barthwicka, člana parlamenta, liberalca, ki trepeta pred javnim mnenjem, pokrije in poravnava vse, kar koli neprijetnega napravi njegov sin Jack, ki vesolja, čí in popiva ter zapravlja visoke vsote. Temu daje potuho njegova mati, ki opravičuje sinovo početje, istočasno pa se zgraža nad svojo revno postrežnico, ki je imela pred poroko otroka.

Na drugi strani pa je ponižna, trpljenja vajena postrežnica gospa Jones, ki skrbi za svoje tri otroke ter moža in ki vdano prenaša njegovo razumljivo nejevoljnost in včasih tudi surovost, ki izvira iz obupa, ker ne more najti zaposl. Ize tega velikega naspotstva se razvije tudi konflikt, ki ga pisatelj reši po miselnosti takratne družbe. Sin bogatega parlamentarca si prisvoji denarnico neznane gospodične, v družbi katere je prepijan čil noč, a ga ugled in denar očetov rešita vseh neprilik, medtem ko je brezposelni, siromašni Jones, ki je vzel pijanemu Jacku denarnico in srebrno tobačnico — saj mu je Jack dejal: «Vzemite si vse, kar hočete» — obsojen.

Svoje delo zaključí pisatelj negativno: krivica zmaga. Vendar pa je potek igre tak, da gledalec ob predstavi obsodi krivice, ki se dogajajo. Tako je delo izpolnilo svoj etični smisel.

Rado Nakerst je postavil na oči starega parlamentarca Barthwicka kot svoj letošnji najboljši lik. Ponavljanje besed, prekinjanje, prijemanje predmetov in zopet odlaganje, drobno gestikuliranje — vse to je poudarilo breznačelnost starega liberalca, ki ob vsaki priliki govori o načelnosti. Nada Gabrielovičičeva je odlično podala damo iz boljše družbe, ki so ji dobra čustva le na jeziku, a je egocentrična in zaslepljena mati pokvarjenega sina. Silvij Kobač je igral njunega zapravljivega in razvajenega sina Jacka še dovolj sproščeno in se je dobro vključil v krog svojih roditeljev.

Brezposelnega delavca Jonesa je igral Joško Lukeš, ki je s svojo prepričljivo igro dosegel popoln uspeh in dokazal svoje velike igralske sposobnosti. Prizor v domači, siromašni kuhinji, Jonesovo modrovanje in končni izpad je bil najmočnejši v celi predstavi. K veli-

kemu uspehu tega dejanja je pripomogla tudi Ema Starčeva, ki je ustvarila potrpežljivo in ponižno snažilko, kakršne so take, v življenju toliko bičane žene, a kljub temu poštene. Prav zato je njen izbruh obupa, ko najde ukradene predmete, toliko bolj naraven in utemeljen.

K uspehu Galsworthyjeve «Srebrne tobačnice» so pripomogli tudi vsi ostali igralci: v vlogi neznane gospodične je nastopila Berta Ukmarjeva, ki se je kot začetnica dobro vključila v celoto, prav tako je Srečko Košir livriranega slugo predstavljal umerjeno, kakor zahtevajo krogi, katerim je služil. Milan Košič je predstavljal odvetnika — zaščitnika privilegiranih krogov, Stane Rastresen sodnika, tipičnega birokrata, Anton Požar sodnega uradnika, Belizar Sancin

pa stremuškega detektiva. Dalje je nastopila Angela Rakarjeva kot hišna gospodinja Jonesovih, Josip Fišer kot oče mladih deklic, Ernest Zega kot uradnik za socialno skrbstvo, kot policaja pa Božo Podkrajšek in Julij Gustin.

Režijo Galsworthyjeve komedije je vodil Milan Košič. Njegova zaslug je, da so scene, čeprav je bilo med njimi tolikšno nasprotstvo, potekale neprislusno ter so ne le dramatični prizori, temveč tudi konverzijski, gledalce prepričali. Z režijo v skladu je bila tudi inscenacija Jožeta Cesarja, ki je še bolj poudarila razliko med dvema svetovoma.

S peto premiero v letošnji sezoni so igralci SNG dokazali, da kljub vsem oviram stalno dvigajo umetniško raven slovenske kulture v Trstu. N. M.

“Sonetni venec”

Dr. France Prešeren - L. M. Škerjanc

Med priveditvami ob stoletnici Prešernove smrti smo slišali v Ljubljani tudi Prešernov «Sonetni venec», tokrat ne iz ust deklamatorja, temveč kot kantato, ki nam jo je zapela Slovenska filharmonija s svojim orkestrom, zborom in s solisti in ki jo je skomponiral L. M. Škerjanc. To je bil velik dogodek, ne le v kroniki našega koncertnega življenja temveč tudi v našem glasbenem slovstvu.

Javna kritika do danes še ni podala svoje ocene; bilo je pač v vseh časih tako, da so si prišla strokovna mnenja med seboj navzkriž vselej, kadar se je na glasbenem področju pojavilo novo prominentnejše delo. Tudi tokrat ne moremo pričakovati, da bodo mnenja med seboj enaka. Brez dvoma pa je znanen del občinstva pozdravil Škerjančev «Sonetni venec» z odkritim veseljem in ga poslušal z velikim užitkom.

Skladba je v vseh podrobnostih polna lepote in zanimivosti, ki jih lahko napiše le mojster s prvojenim finim umetniškim čutom, temeljitim znanjensiroko razgledanostjo v glasbeni stroki. Po svoji tematiki in oblikovni zgrajenosti zasluži obširnega študija in analize v kratkem poročilu pa naj bodo omenjene te-le glavne poteze: Skladatelj se je naslonil na Prešerna v vsem poteku pesnitve po vsebini, občutju in tudi po zunanji obliki. Namizanih je v pravi venec vse pol-

no glasbenih krasot in zanimivosti, in kakor so pesnikove temeljne misli na koncu strnjene v «Magistralen», tako se tudi skladateljeve glavne teme na koncu strnejo v veličastno in logično povezano celoto. Ustvarjena je kantata po obliki sonetnega venca, ki jo dozdaž še nismo poznali in pomeni novo pridobitev v glasbenem oblikoslovju. Iz Škerjančeve glasbe odmeva domovina soneta, posebno pevcem solistom je dano mnogo prilike, da se uveljavijo v blesteči kantileni.

Način skladanja v skupinskem vokalnem delu skladbe pa je nov in ni lahek ne za izvajalca ne za neprilavljeno uho poslušalca. Hitra zaporednost po sorodstvu oddaljenih akordov — v politonalni homofoniji — ne pusti dovolj časa za intonacijsko točno izravnanje glasov («Opevanje»), zato pri neprilavljem poslušalcu lahko nastane vtis nejasno podanih fraz, ki pa se pri Škerjancu vedno končajo v prijetno zvenečih harmonijah.

Skladatelj Škerjanc, ki je pravkar v inozemstvu častno uveljavil našo glasbeno kulturo s svojimi skladbami, je zdaj s to skladbo dal še nov dragocen prispevek k naši glasbeni literaturi, za kar zasluži vse naše priznanje. L. Z.

Druga številka „Razgledov“

Prejeli smo drugo številko «Razgledov», v kateri nadaljuje Miroslav Ravbar študijo o antičnih elementih v Prešernovem pesništvu. Dušan Hreščak razpravlja o problemu slovenskega narodnega vprašanja na Tržaškem ozemlju in o osnovah protimperialistične fronte; Lojze Berce pa je prispeval članek «Odpor proti enojednim izkaznicam plebiscit za svobodo STO-ja». Vladimir Bartol je objavil prvi del svoje novele «Manglilupi in ženske».

Med poročili je kritika premiere mladinske igre «Dedek Mrza», zapiski o «Tržaški bibliografiji». O slikarski razstavi Alberta Sirkarja

Ob uprizoritvi “Prodane neveste” v Verdiju

Tudi Slovenci imamo pravico do kulturnih stikov v matičnim narodom

Trst nima, kot večina mest v Italiji, svoje stalne opere; temveč gostuje v našem mestu v času sezone različne operne družine, ki pa so vse iz Italije. Italijani v Trstu hočejo biti povezani s svojo matično kulturo. To je tudi edino pravilno, kajti čeprav Trst ne pripada več Italiji, ostane italijansko prebivalstvo mesta vendarle nesporno in nerazdružno vezano na svoj matični narod po svoji kulturi. Če bi Italijani prekinili v Trstu svoje kulturne vezi z ostalimi v Italiji, bi začeli kulturno odmirati.

V Trstu pa ne žive le Italijani, temveč žive tudi Slovenci, ki prav tako kot oni nočejo kulturno odmirati, temveč se dvigati, posebno, ker so bili toliko let žrtve fašističnega narodnostnega zatiranja. Tudi oni hočejo imeti vezi s kulturno matičnih narodov Jugoslavije prav zato, da bi tudi oni rasli v napredni kulturi.

Ena izmed takih vezi so gledališka gostovanja. Tržaški Slovenci imajo sicer v Trstu svoje stalno dramsko gledališče, ki se pa zato, ker njegovo delo ovirajo merodajni faktorji, ki so nam dobro znani, ne more razvijati tako, kakor bi zaslužilo po svojem delu in prizadevanju. Se manj bi se v takih okoliščinah razvijala opera in zato bi bilo nujno, da slovenskemu delu tržaškega prebivalstva prirejajo gostovanja opere iz matične države.

Kakor imajo Italijani pravico do kulturne povezave s svojo državo, prav tako jo imamo mi Slovenci. To bi morala upoštevati mestna ob-

čina, upoštevati bi morali lastniki dvoran in Vojaška uprava. Prepričani so lahko, da bi taka gostovanja niti malo ne okrnjevala italijanske dvatisočletne kulture, temveč jo le izpopolnjevala, kakor bi italijanska izpopolnjevala slovensko.

V dvajsetem stoletju smo imeli v Trstu dve pomembnejši gostovanji jugoslovanskih oper. Prvo je bilo daljše gostovanje zagrebske opere ob koncu prve svetovne vojne, drugo pa ljubljanske, ki je gostovala v gledališču Rossetti leta 1939, torej celo takrat, ko je bil fazizem na višku svoje moči.

Danes, ko smo si Slovenci priborili enakopravnost in katero nam priznava tudi mirovna pogodba, pa so taka gostovanja onemogočena. Mi Slovenci na Tržaškem ozemlju vztrajamo na tem, da nam morajo biti dostopne vse panoge umetnosti in kulture, ker se bomo le tako lahko enakovredno z drugimi in vzporedno s svojim matičnim narodom duhovno razvijali.

Kulturne drobtine

Po sklepih svetovnega kongresa izobražencev v Wrocławu je bil ustanovljen tudi v Jugoslaviji komite izobražencev Jugoslavije za obrambo miru. V komiteju so akademik Ivo An-

Skupina članov SNG, ki je izvajala na proslavi 8. marca odlomke iz Smetanove opere «Prodana nevesta».

„ZAŠČITNIKI“ - RAZBIJAČI

SHPZ se je z razstavami hotela oddolžiti spominu pokojnega slikarja morja umetniku Albertu Sirkarju obenem pa omogočiti, da bi njegovo umetnost spoznalo tudi ljudstvo, ki živi na Tržaškem ozemlju. Zato je priredila razstave v umetnikovem rojstnem kraju Sv. križu ter v galeriji Scorpione v mestu. V nedeljo pa jo je nameravala prirediti v Boljuncu, da bi tudi v tistih vaseh imeli priliko spoznati dela tržaškega slikarja.

Toda odbor krajevnega prosvetnega društva, ki dela po navodilih «zaščitnikov» slovenske kulture ni hotel dati SHPZ dvorane za to čisto umetniško prireditev ter je bila zato Prosvetna zveza prisiljena, da je prenesla razstavo v Boršt. Toda tudi tu so hoteli Vidalijevi hlapci - «zaščitniki» in njih pomagači zmanjšati uspeh te razstave, trgli so plakate ter izvajali propagando za bojkot.

Kljub vsemu pa je razstava dosegla svoj namen. Slike pokojnega Alberta Sirkarja si je prišlo ogledat mnogo ljudi iz Boršta in okolice. S tem so dokazali, da so željni resnične kulture in prosvete, da pa nikakor ne morejo odobravati oviranja in preprečevanja kulturnih manifestacij, posebno če to počenja tisti, ki si nadevajo krinke «zaščitnikov» slovenske kulture.

drič, Krešimir Baranovič, skladatelj in dirigent beogradske opere, Vladimir Dedjer, direktor urada za informacije, Aleksander Belič, predsednik Srbske akademije znanosti, France Kidrič, predsednik Slovenske akademije znanosti v Ljubljani, Miroslav Krleža, podpredsednik Jugoslovanske akademije znanosti in umetnosti, Cedimir Minđerovič, generalni sekretar Zveze književnikov Jugoslavije, Milo Milunovič, slikar-akademik, Pavel Savič, vseučiliški profesor v Beogradu in Oton Zupančič, književnik, Blaže Koneski, vseučiliški profesor Skoplju.

Poljsko državno nagrado za književnost je prejel Lucijan Rudnicki (500.000 zlotov, t. j. 700.000 lir) za knjigo «Staro in novo», ki obravnava zgodovino poljskega delavskega rreda od konca 19. stoletja do danes.

Po desetih letih je ponovno izšel Vatikanski indeks prepovedanih knjig in obsega 508 strani. Med prepovedanimi avtorji so še vedno Voltaire, Savonarola, Kant, Stendhal itd. Kopernika, ki je postavil tezo, da se zemlja vrti okrog sonca, so pa črtali iz indeksa. Končno so le tudi v Vatikanu občutili vrtenje zemlje! Med črtanimi je tudi Dante.

Čitajte nove knjige!

- Ivan Potrč: «Svet na kajzarju», polplatno : : : 130.— lir
- Anton Ingolič: «Pot po nasipu», polplatno : : : 420.— »
- Copič: «Sveti osej in druge zgodbe», broširano : : : 70.— »
- Josip Ribičič: «Še pomnite, tovariši», polplatno : : : 410.— »
- Ivo Andrič: «Travniška kronika», polplatno . . . 420.— »
- Charles de Coster: «Till Uhlenspiegel», polplatno . . . 320.— »
- Andersen-Nexo: «V božji deželi», polplatno . . . 270.— »

Dobite jih v slovenskih knjigarnah v TRSTU in GORICI.

MIKROVALOVI v službi moderne tehnike

TEHNIČNE ZANIMIVOSTI

Ko je leta 1886 fizik H. Hertz odkril posebno valovanje ni slutil, da bo njegova iznajdba kasneje odločila eno največjih vojnih zmag zgodovine. Pota znanstvenega in tehničnega napredka so marsikdaj čudovita, tako posebno pota Popova Tesle, in Marconija, ki so nadaljevali Hertzova odkritja ter položili temelje radiotehniki, v kateri so imeli doigo časa glavno vlogo kratki, srednji in dolgi valovi. Zapleteno vprašanje elektromagnetnega valovanja so nam znanstveniki našega stoletja tako ponostavili, da zadostuje, da zasuka mo dva gumba na sprejemnem aparatu in že slišimo ves svet.

Na ta razna valovanja in valove so ljudje pozabili in le malo se jih je zanimalo na njih lastnosti, ki so se na splošno zdele nepraktične. Zanimal pa se zanje češki profesor Začek, ki je leta 1923 sestavil tako imenovani magnetronov oscilator, eno tistih najvažnejših sestavin, brez katere ne bi bili izpopolnili radarja, te prevratne iznajdbe druge svetovne vojne.

Zivahnije in bolj intenzivno zanimanje za najkrajše elektromagnetne valove je izzvala predvsem televizija, v kateri so se silajno obnesli krajši valovi od doslej znanih najkrajših in po zaslugi genialnega dela prednikov niso najkrajši valovi danes več tuja. V bližnji bodočnosti pa se bodo milijoni ljudi čudili temu znanstvenemu in tehničnemu uspehu 20. stoletja.

Ce hočemo biti odkritosrčni, moramo priznati, da radar je ni tako dobesedno epohalen pojav prvih vojnih let. Ze v letih 35-38 so poznali naprave, ki je ugotavljala sovražna letala in merila oddaljenost kraja od fronte. Vojna tehnika v Združenih državah, v Angliji, Sovjetskih zvezah kakor tudi v Nemčiji in na Japonskem pa je pospešila razvoj in ga izpopolnila, kakor ne poznamo v zgodovini primerov.

Za izpopolnitev ameriškega radarja je istočasno delalo 3800 znanstvenikov, ki so dali letalcu in lopničarju ter mornarju tako prilopno, ki je na oddaljenost 200 km ločno ugotavljala sovražnika v morju in zraku. Pri napadu na sovražna industrijska mesta se je radar zelo dobro obnesel. Kot na dar zelo dobro obnesel. Kot na dlan je imel pilot pokrajino pred seboj ponoči, v megli, dežju, sploh v neugodnem vremenu, ko je bila orientacija z drugimi aparati nemogoča.

Posadke protiletalskih baterij so streljale na nemška letala kar na slepo, kajti radar jim je pravilno usmerjal izstrelke.

Radarjeve priprave slone na principu tako imenovanega elektromagnetnega odneva. Najkrajši valovi ne slede ukrivljeni zemeljski površini, ampak se premikajo premočrtno, kakor n. pr. svetloba, do ovire od katere se odbija. Iz smeri, iz katere se valovi vračajo v delcu sekunde in iz časa, ki poteče med oddajo in vrnitvijo določamo razdaljo.

TELEFON BODOCNOSTI

Mikrovalovi so koristni tudi na drugih področjih tehnike. Zlasti velik razvoj se jim obeta pri telefonih. Prva zveza z mikrovalovi je bila dosežena že leta 1931. preko kanala La Manche, a danes je že cela vrsta telefonskih linij z najkrajšimi valovi v najrazličnejših delih sveta.

Mikrovalovna linija je ozek snop valov, ki gre preko tako imenovane sprestrzne postaje na visokih hribih, če je treba po vsej zemlji brez kablov in žic. Med New Yorkom in Filadelfijo deluje že dlje časa taka linija, ki je 180 km dolga, 310 km pa je dolga linija med New Yorkom in Bostoncu in z mikrovalovi je mogoče prenašati istočasno velike množine telegrafskih in zvočnih sporočil (do 1300).

Nas predvsem zanimajo radiote-

lefon, ki so jih uspešno preizkusili tudi že v Evropi. Tako so nedavno preizkusili telefonski razgovor iz dirjučega avtomobila in nekim stalnim mestom v Pragi. Ko bo zgrajena dovolj gosta mreža, bomo s katerega koli kraja komur koli lahko telefonirali, kdor bo imel telefon ali radiotelefon. Oddajna postaja deluje z zelo kratkimi valovi, tako da bo vsakdo imel svojo valovno dolžino namesto številke.

Neugodno pri televizijski oddaji je to, da jo lahko sprejemamo le na majhne razdalje. Visoke hiše in vrhovi ovirajo širjenje valov in njih jakost.

Pri prenosu od ene postaje do druge igrajo važno vlogo ravno najkrajši elektromagnetni valovi, ki imajo veliko bodočnost tudi pri prenosu na daljavo s pomočjo tako

imenovanega ultrafaksa. To je priprava, s katero je mogoče v minuti sporočiti milijon besed in to na osnovi televizijske tehnike. Omenjeno število besed odgovarja številu besed, ki jih vsebuje približno 20 romanov. Ultrafaks prenaša cele strani novic, časopisov, knjig, dopisov itd. Prva zveza se je posrečila med New Yorkom in San Franciskom.

***

To niso edine možnosti, ki jih imajo najkrajši elektromagnetni valovi v svetu. Z njim bomo kmalu vodili letala in ladje in porabo radarja bomo lahko razširili tudi na druga področja tehnike, opremili bomo z njim železnice, letališča, a mikrovalove uporabljale tudi v poštni, telegrafski in telefonski službi.

Slika iz češkoslovaškega filma «Sirenas», ki ga je režiral Karel Steklý, najboljši tolmač socialnega realizma v filmu.

film

BREZ USMILJENJA

Film «Brez usmiljenja», ki so ga prvič predvajali na filmskem festivalu v Benetkah, smo ga v Trstu imeli priliko gledati že dvakrat. Film ni na festivalu dosegel priznanj, ki bi ga zaslužil, ker morda preveč razgalja resnico...

Film hoče prikazati, kako velika nesreča za človeštvo je vojna; vojna nič ne izboljša, nič ne reši, temveč daje ljudem samo še pobudo za nova zla. To žalostno resnico nam dokazuje film z zgodbo italijanskega dekleta Angele in vojaka črnca Jerryja. Podli ljudje, ki jim vojni čas najbolj dovoljuje, da izživljajo svoje najnižje strasti, zagrenijo mlademu dekletu in črncu življenje in ju poženejo tudi v smrt. Izredno, realistično je prikazano trpljenje dekleta in črnca, ki ju sredi ljudi brez usmiljenja združuje globoka nesebična usmiljena bratovska ljubezen. Učinkoviti so zlasti prizori v zabavišču, v taborišču, ter beg z vsemi posledicami kakor tudi njuno poslednje srečanje in njuna vožnja v smrt.

Mračne nočne slike poudarjajo pravi značaj filma. Nežna iskrena vez med belim dekletom in črncem dokazuje, da veljajo glede ljubez-

ni za vse ljudi kakršne koli rase ista pravila. Človeka moramo torej soditi po srcu, ne pa po barvi kože.

Filmska KRONIKA

Podjetje za proizvodnjo filmov LRS «Triglav film» bo izdelalo v letu 1949 šest dokumentarnih filmov: dolgometažni film Hidrotehnični inštitut; dalje dolgometažni dokumentarni film «Prekmurje», film rasti socialističnega sektorja na vasi in o življenju Prekmurcev; kratkometažni film Skrb za delavca, ki bo prikazoval, kakšne ugodnosti nudi ljudska oblast našemu delavcu; kratkometažni film «Nova Gorica», ki bo obdelal temo gradnje Nove Gorice in delo ter življenje prostovoljnih mladinskih delovnih brigad. Zimsko športni film nam bo prikazal vse zimске športe in igre, poleg tega pa lepo to naših planin v snegu ter znane turistične kraje, kakor Planica itd. «Glasbeni film» nam bo posnel

vzgojo mladih glasbenih kadrov v Sloveniji, opero, akademijo za glasbo itd.

***

Filmsko podjetje LR Srbije «Avala film» je v januarju pričelo snemati umetniški film «Velike žrtve», poleg tega pripravlja tudi snemanje umetniškega filma «Ujetniki».

***

Podjetje za proizvodnjo filmov LR Bosne in Hercegovine «Bosna film» snema dokumentarni film «Na Vranici», ki prikazuje razvoj živinoreje v Bosni in Hercegovini.

***

Filmsko podjetje LR Makedonije «Vardar film» je proslavilo prvo obletnico obstoja. Kljub pomanjkanju tehničnih sredstev in umetniškega kadra je «Vardar film» izdelal 6 mesečnih filmskih pregledov, 6 kratkometažnih dokumentarnih filmov in en dolgometažni dokumentarni film. Vsi do sedaj izdelani filmski pregledi in dokumentarni filmi zajemajo s svojo vsebino obnovo in izgradnjo LR Makedonije ter večje politične manifestacije, niso pa pozabili na kulturno življenje in njegov razvoj, kar so dokazali v filmu «Predoktobrski festivali».

***

Predstavniki češkoslovaškega filma, ki so se mudili v Moskvi so imeli priliko, da spoznajo najjo-

vejši sovjetski film v barvah v Mičurinu, genialnem učenjaku biologu. Film o Mičurinu je prvi sovjetski film, sneman na osnovi nove sovjetske tehnike za snemanje filmov v barvah, ki je nekaj povsem novega. Ta novi sovjetski sistem daleč prekaša vse dosedanje sisteme v barvah.

***

Poročali smo že o velikem uspehu, ki ga je imel v Sovjetski zvezi sovjetski film «Mlada garda». V prvem mesecu je film gledalo okrog 30 milijonov ljudi. V Moskvi je v 30. dneih gledalo prvo serijo filma več od 2 milijona ljudi, drugo serijo pa v 15 dneh več kot 1 milijon in pol ljudi. V Moskvi so igrali ta film v 200 kinematografih, klubih, domovih kulture in tovarniških kinematografih.

Kijevski študio je začel dubirati prvo serijo filma «Mlada garda» na ukrajinski jezik, študio v Stalinabadu je priredil film v tadžikskem jeziku, študio Alma Ati pa je izdelal film «Mlada garda» v kazahskem jeziku. V Minskem pa pripravljajo dubiranje tega filma na beloruski jezik.

***

Češkoslovaški minister za informacije in prosveto Vaclav Kopecky je potrdil statut IV. mednarodnega filmskega festivala, ki bo v zapadnoevropskem zdraviliškem mestu Marianske Lázně od 23. julija do 7. avgusta 1949.

Namen IV. festivala je oceniti in presoditi vse najboljše filme iz vsega sveta, ki po svoji vsebini prispevajo za zgraditev novega in boljega človeka in s tem tudi za težnje po kar najbolj dovršenem človeštvu. V to tekmovanje bodo sprejeli vsi oni filmi, ki jih na Češkoslovaškem še niso predvajali. Filme bo ocenila posebna komisija, sestavljena iz umetnikov, novinarjev in kulturnih delavcev. Film, ki jih bodo predvajali na IV. festivalu lahko dobe tri glavne nagrade: veliko nagrado za celovečerni film, nagrado miru za film, ki bo najlepše izrazil idejo miru in nagrado dela za film, ki bo najbolj izrazil idejo dela. Poleg tega bodo podelili še več nagrad za posamezne kategorije filmov. Tu ti letošnji IV. mednarodni filmski festival v Marianskih Láznih bo med največjimi prireditvami svoje vrste na svetu.

***

V Wilanowu pri Varšavi bodo Poljaki v letih 1950 do 1953 zgradili filmsko mesto, kjer bodo na leto izdelali okrog 25 umetniških filmov.

***

V Budimpešti igrajo nov madžarski umetniški film «Ogenj». Osnovna tematika filma je boj s sovražniki nove Madžarske.

V Angliji se je ustanovila družba za proizvodnjo in izdelovanje filmov za televizijo.

V sovjetski zvezi grade nove televizijske postaje v Kijevu in Sverdlovu, ki se bodo pridružile postajam v Moskvi in Leningradu, ki že redno delujejo.

Svedsko kinematografsko industrijo spravljajo v nevarnost davki. Za leto 1949 imajo v načrtu le 25 do 30 filmov; doslej je švedska vlada odrekla kinematografski proizvodnji vsakršno pomoč.

V Indiji bodo ustanovili komisijo za izboljšanje kinematografske proizvodnje tako v kulturnem kot v tehničnem pogledu.

ŠAH SLOVANSKA OBRAMBA

Slovanska obramba	
Beli: Gligorič	Črni: Horvat
1. d2-d4	d7-d5
2. c2-c4	e7-c6
3. Sg1-f3	e7-e6
4. e2-c3	Sg8-f6
5. Lf1-d3	Sb8-d7
6. 0-0	Lf8-e7
7. Sb1-c3	d5-c4
8. Ld3-e4	Sd7-b6?

Ce se je črni že odločil, da v sedmi potezi vzame na c4, bi bila pač sedaj naravna poteza b7-b5, da bi na ta način ovrnil belega pri nameravane napadu z e kmetom v središče. Obenem pa bi še razvil črnega lovca, ki sedaj ostane popolnoma zaprt.

Črni mora skrbeti za svojega lovca na c8.

13. e4-e5 S16-d5
Mnogo bolje bi bilo Se8, kjer bi konj mogel braniti kraljevo kriho pred napadom belih figur.

14. c3-c4 Sd5-c7
15. De2-e4 f7-f5

Po Lb7 bi dobil beli izredno močan napad z Lc2 g6 17. Lh6 itd. Črni je s to potezo pripravil lepo past, kate-

ro pa je beli videl.

16. e5-f6:	
Seveda ne Dc6, ker bi črni s ponavljanjem potez Ld7 Db7 Lc8 mogel remizirati.	
16. —	Le7-f6:
17. Lb3-c2	g7-g6
18. Lc1-h6	Tf8-e8
19. Sf3-e5	Lf6-e5:
Grožnja skakača Sc6: je bila premočna in črni mora vzeti.	
20. De4-e5:	Dd8-e7
21. h2-h4	

Beli pričinja odločilni napad s krajnim kmetom z namenom, da razbije kmete pred kraljem. Beli s svojimi figurami popolnoma nadvladuje šahovnico, medtem ko ima črni še težave z razvojem figur. Črni skakač stoji izredno nerodno prav tako tudi lovec. Črna pozicija je vsekakor brezupna.

21. —	Lc8-a6
Črni lovec prihaja prekasno na dan.	
22. h4-h5	
Beli se ne zmeni za črnega lovca in vrši kar naprej napad na kralja.	
22. —	De7-f7
23. h5-g6:	h7-g6:
24. Tf1-e1!	
Nova figura posega v boj.	
24. —	Tc8-f8

Črni že žrtvuje kvaliteto, da bi si olajšal svoj težek položaj.

25. De5-g3	Kg8-h7
26. Lh6-g8:	Ta8-f8:
27. Te1-e4	Df7-g7

Partija je izgubljena. Beli vodi napad brezhibno.

28. Te4-h4+	Kh7-g8
29. Th4-g4	Tf8-f6
30. Lc2-g6:	Kg8-f8
31. Lg6-h5	Dg7-h7
32. Dg3-d6+	Črni se vda, ker na De7 sledi 33. Tg8+ z izgubo dame.

Gligorič je partijo močno igral in lepo izkoristil otvoritvene napake svojega nasprotnika.

***

Puc in Simonovič zmogovalca na turnirju v Sarajevu

V Sarajevu se je končal propagandni šahovski turnir, ki se ga je udeležilo več jugoslovanskih mojstrov in amaterjev. Končna razvrstitev je naslednja: Prvi in drugi Puc in Simonovič 14,5, 3. Kostić 12, 4. Andrić 11, 5. in 6. Božić in Djaja 10,5, 7. Kozomara 10, 8. Bogdanović 9,5, 9. in 10. Kalahar in Milnar 9, 11. Janošević 8 in pol, 12. Marković 7, 13. Avirovič 6, 14. in 15. Ungar in Kobljar 5, 16. in 17. Kolak in Meštrovčič 4 in 18. Fidler 3 točke.

Konec meseca marca bo v Zagrebu meddržavni šahovski dvoboj med reprezentancama Avstrije in Jugoslavije. V mesecu aprilu pa v Ljubljani med Svico in Jugoslavijo.

PRI SREČANJU REPREZENTANC Z REPREZENTANČAMA CONE B

Ena dobljena in ena neodločena igra

Kot predtekma k srečanju med najboljšimi igralci cone A in B našega ozemlja, ki igrajo v prvem razredu za prvenstvo SFO-ja je bilo v nedeljo v Kopru srečanje med reprezentanca, katerih člani igrajo v conskem prvenstvu. Tekma je bila zanimiva, lepa in hitra. Tržaški igralci so res pokazali boljšo tehniko, toda prav nič dosti niso za njimi zaostajali Istrani z hitro igro, polno akcij.

Dokler se niso igralci od mraza malo ogreli, nista imela vratarja niti na eni na drugi strani prav nobenega dela. V 31. minuti je napad Tržačanov uspel po Pontarju ter tako zabeležil prvi gol v svojo korist.

V drugem polčasu so pričeli Istrani vztrajneje napadati, da dosežejo vsaj neodločen rezultat kar jim je uspelo v 11. minuti, ko je Giraldi streljal v levi del gola in s tem zabeležil 1:1. Istrani niso popustili po tem голу in pričeli s še hitrejšo igro. Pričeli so

stalni napadi na gol in Giraldi je bil stalno v akciji. Drugi gol je padel s prostim streliom zaradi roke. Zadnji gol, to pot je bila vrsta na Tržačanih, je pa padel 4 minute pred koncem. Zanimiva tekma se je končala z neodločenim rezultatom 2:2.

Potem je prišla vrsta na igralce iz pokrajinskega prvenstva. V tej tekmi so v prvem polčasu Tržačani visoko prevladovali, v drugem pa Istrani. Tržačani so imeli v prvem polčasu več sreče in so zabil preden so se Istrani znašli kar štiri gole proti enemu, v drugem pa so zopet Istrani pokazali, kaj znajo in dvakrat potresli mrežo Tržačanov.

Tudi ta tekma je bila lepa in, množica ljudi, ki se je zbrala ob igrišču je bila v deliriju ves drugi polčas. Če precejnjemo obe moštvi, tedaj bi skoro rekli, da bi Istrani prav zaradi volje, ki so jo vložili v tekmo zaslužili, da bi se korčala neodločeno.

Istrani so zgubili tekmo, ker so bili v prvem trenutku presenečeni zaradi napada Tržačanov v toliki meri, da so izgubili glavo. Če bi tega ne bilo, bi bil verjetno rezultat tekme drugačen.

Prvi gol je padel že v tretji minuti po Brežanu. Deset minut pozneje prevzame Pascoli žogo z glavo v bližini gola, se obrne in že beležijo Tržačani dva gola v svojo korist. Sledila sta še Mosconi v 23 minuti Padovan v 32. Tedaj so se Istrani znašli in eno minuto in pa zadjem prejetem голу zabije Zetta prvi gol zanje. V drugem polčasu so Istrani rahlo prevladovali na igrišču in zabili v 22 minuti drugi gol po Grigiju. Šest minut kasneje pa je Schiavon z lepim strelom z glavo zabil še tretji gol za Istro. Sledili so še napadi z obeh strani ki so pa končali s koncem tekmo, brez kakšnega koli vpliva na rezultat.

Vratar tržaškega moštva je rešil situacijo pred golom

Sedaj je že odločeno; mreža istrske conske reprezentance se je drugič stresla

Lep uspeh Polde na Norveškem

Jugoslovanski smučarski skakalec, ki je dosegel na tekmah na Norveškem krasne uspehe. Tekmovalo je 138 skakalcev iz Norveške, Švedske, Svice, Finske in Jugoslavije. Prvih pet mest so zasedli najboljši Norvežani s prvakom Schilderupom, šesto mesto pa je kot prvi inozemec zasedel Jugoslovčan Janez Poldaj, za njim pa vsi ostali Norvežani, Švicarji, Švedji in Finci. Poldaj je dosegel boljše mesto od lanskoletnega rekordarja Fritza Tschannena, ki je skočil lanj v Planici 120 m.

Tudi Pribojšek in Klančnik sta z mesti 46 oz. 48 dosegla lep uspeh.

KARL MARX in njegov "Kapital"

(Nadaljevanje z 8-9 strani)

protje med delom in kapitalom ter anarhičnost kapitalističnega gospodarstva silita proletariata, da pojača svojo revolucionarno akcijo in na neki točki zgradi ob podpori vsega delovnega ljudstva svojo oblast ter ustvari novo, socialistično gospodarstvo.

OBSEZNOST MARKSOVEGA «KAPITALA»

Dotaknili smo se le bežno nekaterih vprašanj, ki jih Marks v svojem «Kapitalu» analizira do najmanjših podrobnosti. Poleg gospodarskih problemov analizira Marks v svojem «Kapitalu» še najrazličnejša druga vprašanja, ki so izredno važna za študij gospodarskega razvoja družbe na splošno. Vse to jasno dokazuje, kako trdno je Marks obvladal znanost in kako velik doprinos pomeni za človeško družbo njegov «Kapital».

POTOVANJE u megli

(Nadaljevanje z 8-9 strani)

Nato je slišal besede, po katerih mu je odleglo. «Ne maram mrhovine» je slišal. Dež prši. Hofman sede v taksi. Ne po Parizu ni dobro pešačiti.

Doma: Ljudje vedo kje je resnica kje laž

Naslednje jutro leti proti domu. In nenadoma se mu zazdi, da ga Evropa spremlja z utrujenim, izmučenim pogledom. Obutek tega pogleda je tako stvaren, da se ozira. Ne, zdaj ni ničesar razen zrcalnega okna. Marshallizirana Evropa je zakrita očem. Siva megla je zakrila celino.

Nekam tesno mu postaja. Je že skoraj leto, odkar potuje iz Zedinjenih držav Amerike v zapadno Evropo in obratno. In uspehi? Nobenih. V Zedinjenih državah se bliža kriza... Marshallov plan gre k vrugu. Treba je delati bolj odločno in bolj energično. Pognati v teh oboroževanju, trgovati z orožjem!

Po mikrofonsu kliče krmarja. To pa je drug krmar, čeprav salutira tudi po vojaški navadi.

«Moji stari krmar je ostal v Evropi?» vpraša Hofman.

«Ostaj brez dela in se tam zapil,» je bil odgovor. «Kaj pa naj bi delal, sir? Koeln in Hamburg je bombardiral, po vojni pa ne more toliko zaslužiti, da bi vzdrževal družino.»

Mister Hofman molči. Potem se je spomnil, čemu je poklical krmarja, in vpraša:

«Na kateri strani je Rusija?» «Tam,» odgovori krmar in oči se mu zasvetijo: «Tam je Sovjetska zvezda.»

Ta veteran se nič ne razlikuje od prejšnjega. Vsi gledajo v tisto stran. In ko govorijo o Sovjetski zvezi, jim postanejo oči drugačne.

Krmar je odšel. Paul Grey Hofman gleda na ocean. Kakor prej plovejo v Evropo alibertyja in lajnari. Potem, ko bo podpisal Severnoatlantski pakt, bodo alibertyja vozili namesto tobaka in zvečilnega gumija tanke in topove, strojne puške in granate.

Koga pa homo oborožili s temi topovi in strojnimi?

Preveč je ljudi na svetu, ki vedo, kje je resnica, kje laž, čigava je prihodnost in komu so volje potrebne.

Prev. I. Vouk

„PLANIŠKI TEDEN“ PRESTAVLJEN NA 20. MAREC

ZANIMIVI PODATKI o mamutski skakalnici

Letošnja zima se je prav temeljito poigrala s športnimi kolektarji. Medtem ko so morali v Planici preložiti smučarske tekme za en teden — v upanju, da bo muhasta zima naklonila vsaj še nekaj snega — so morali v Bariju, prav na jugu Italije, odpovedati to nedeljo nogometno tekmo z Lazio — ker je igrišče tako zameđito, da snega z najboljšo voljo niso mogli odkidati.

Z letošnjimi skakalnimi tekmami bo Planica praznovala 10. leto tekem na njenih skakalnicah. Obenem bo pa preteklo 17 let, odkar so zasadili prve lopate za graditev skakalnice. Takrat so morali premetati približno 6.000 kub. m zemlje, za leseno konstrukcijo so porabili 17 vagonov lesa. Delalo je 200 delavcev. Za dela so porabili 60.000 delovnih ur.

Načrte je izdelal znani ing. Bloudek, ki še sedaj stalno skrbi za skakalnico. Letos je zgradil poleg 125 metrske tudi 60 metrske.

Pri skakalnici znaša višinska razdalja od starta do izteka 154 m. Zalet je 5 m. Mostiček je lesen in je visok je 20-25 m. Sam iztek, to je prostor, kjer se skakalec ustavi, ko skoči 4 m. Siroka spodnjega dela skakalnice je dolg 100 m in širok 50 m. Strmina pobočja je okrog 30 stopinj, tako, da skakalec laže doskoči.

Skakalec doseže preden odskoči brzino 105 km na uro. Do starta bodo zgradili žičnico, da ne bo treba skakalcu z vsakim skokom tudi narediti 500 stopnje, preko katerih mora, preden pride z doline na vrh.

Prvo tekmovanje v Planici je bilo leta 1934. Vsega skupaj so tekmovali devetkrat in s skoki porušili 13krat svetovni rekord. Rušenje svetovnih rekordov je pripadalo: Birger Ruudu (Norveška) leta 1934 s skokom 92 metrov; naslednje leto je bil zopet Norvežan, to pot Reidar Andersen, ki je skočil 99 m; leta 1936 Avstrijec Jožef Bradl 101 m; 1938 isti skakalec 107 m; ter leta 1941 Rudi Goehring (Avstrija) 118 m. Po osvoboditvi niso prvo leto postavili nobenega novega rekorda, lani pa je Švicar Tschannen dosegel 120 m. Prav isto razdaljo je dosegel tudi Janez Poldaj, le da se je pri doskoku rahlo podrsal z rokami, tako da je njegov skok neveljavet.

Skakalci so se približali največji razdalji, ki jo lahko dosežejo v Planici, ki je po izjavi ing. Bloudka 130 m.

Razvoj jugoslovanskega rekorda v skokih je sledeč:

Pred 28 leti je Pogačar skočil na 15 metrski skakalnici v Bohinju 9 m. Albin Novšak je postavil v Planici leta 1934 rezultat 66 m, Bogo Sramel naslednje leto 72 m, leta 1936 pa je bil novi rekorder zopet Albin Novšak z 89,5 m. Leta 1941 je Rudi Flinžgar popravil rezultat na 103 metre, lani pa je Janez Poldaj postavil nov, službeni rekord 109 m.

V Planici je skočilo 6 domačih skakalcev preko 100 m.

In kakor še nadalje vidimo iz sedanjega tekmovanja najboljših evropskih skakalcev na Norveškem, je bila Planica dobra šola za Jugoslovane, ki so poleg Norvežanov za sedaj med najboljšimi skakalci v Evropi.

Tržaška športna nedelja

Košarka

V nedeljo so se srečali za tržaško prvenstvo Arzenal in dijaki ter Tomažič in Tovarna strojev. Prva tekma je končala s testnim 25:21. Ta rezultat še enkrat dokazuje, da so dijaki od lanskega leta veliko napredovali in dobivajo počasi dinamiko igre v kril.

Tomažič je po drugi strani v tekmi s Tovarno strojev še enkrat pokazal, da je med njim, kot prvoplasiranim in

Z nedeljske tekme dijakov z Arzenalom

Tovarno strojev, ki je na tretjem mestu skoraj za cel razred različne. Morda je bila kriva visokemu porazu (47-25) Tovarne strojev tudi nepovezanost njenih vrst zlasti med obrambo in napadom ter dosti slabša igra kot smo je vajeni. Tomažič je igral mirno, ugajala sta zlasti Micol in Ptazec.

Consko prvenstvo

Tomažič B — Barjera 30-19, Ačegat — Dijaki B 36-38, DSZ Skedenj 32 — 21, ECA — Rinaldi 28-18.

Pokal Arzenala

Arzenal je v nedeljo priredil kolesarsko tekmo na progi iz Cedasa preko Sv. Križa, Devina, Ronk in nazaj. Zmagal je Javornik Juri, ki je rabil za 80 km dolgo progo dve uri, je bil Sosti R, Optiče, 3. Fontanot R., Frauzin, 4. Piazza F., 5. Donadel, 6. Vizintin, 7. Rebula, itd.

Prihodnjo nedeljo tekma v hoji

ZDTV bo organizirala prihodnjo nedeljo že tretjič tekmo v hoji, katere se bodo po prijavah sledeč udeležili najboljši v tej panogi. Zlasti bo zanimiva tekma med Vidalijem in Siniscalchijem iz Pirana ter med petimi zastopniki Rdeče zvezde z Ankarana, ki jih vodi znani Sabadin.

Govorcin prvi v crosu „okrog sv. Ivana“

Pri Sv. Ivanu je nastopilo v nedeljo 25 tekačev v teku okrog Sv. Ivana. Prvi je bil Govorcin, ki je porabil za progo dolgo približno 3 km 8:9 minut; takoj za njim je prišel na cilj njegov stari rival Lisica iz Nabrežine. Naslednji dve mesti sta zasedla Pagliaro in Zomaro iz Pirana. Peti je bil Koren in šele šesti Sedmak.

V tekmovalju za državno prvenstvo na Jahorini je zmagal v klasični kombinaciji Jože Knific, ki je zasedel v teku drugo mesto, v skokih pa prvo. Tone Pogačnik, ki je bil prvi v teku se je v skupni oceni plasiral na tretje mesto. Drugo mesto v klasični kombinaciji pa je zasedel Tone Razinger. Med mladinci si je osvojil prvenstvo v klasični kombinaciji Gregorij.

ZA BISTRE GLAVE

Vstavite črna mesta

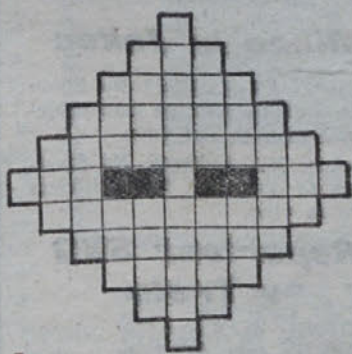
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2									
3									
4									
5									
6									
7									
8									
9									
10									

Vodoravno: 1. umetniška struja; 2. služabnik templja, potreba; 3. žensko ime; 4. pokrajina v Avstriji; otroško moško ime; 5. žensko ime; obdelana majhna zemljišča; 6. zaimek; žensko ime; vzklík bofečine; 7. mraz; žensko ime; 8. igra s kartami; meta v poljedelstvu; 9. zaključek; 10. potreben po jedi;

Navpično: 1. Oborožen pustolovec v srednjem veku; 2. kraj v Idrijskih hribih; gora na Elipinskem otočju; 3. knjižgovodski izraz (ital.); zemeljska oblika; 4. štramba za poljedelske pri-

delke; tako imenujemo pri nas tepēka; 5. star prebivalec Italije; pomanjkanje; 6. angleško moško ime; del grama; 7. pokrajina v južni Aziji; 8. pripadniki francoskih kolonialnih čet; prebivalec Arabije; 9. vzklík; žensko ime; 10. kaznuje po osveti.

KRIŽANKA

Vodoravno: 2. zlo; 3. moško ime; 4. slaba pot; 5. vernik; 6. zelenjava; podoba; 7. prevozno sredstvo; 8. poroka v svaštvo pri Izraelcih; 9. pastir koza; 10. odnev glasu.

Navpično: 2. število predmetov (kratica); 3. moško ime; 4. cesta; pa-

noga športa; 5. bodica; zavitek; 6. vera; 7. judovsko ime; Azijska država; 8. kraj v Istri; veznik; 9. pogon; 10. velika reka.

Besednica

Iz črk A A A A B E E G I I K K L L O O O P R R R R S S U Z sestavi devet besed, ki pomenijo: 1. dvojico, 2. jarem, 3. drevesni ploh, 4. žensko ime, 5. pristanišče v Crni gori, 6. telesni organ, 7. poslanca, 8. časovno enoto, 9. ptica. Vsaki besedi dodaj po eno črko, tako da dobiš nove besede, katerih končne črke povedo pregovor.

Rešitev križanke

Vodoravno: 1. Gotard; 2. mlinar; 3. ograda; 4. prosveta, komunizem; 5. slava, ko, Atila; 6. dr. aga, krna, ako, ol; 7. Roč, Fredel, oda; 8. eden, preparat, Obir; 9. pik, kaos opat, ah; 10. Frank, par, nem, Ajaks; 11. Luc, tata, krok, Azo; 12. otoklina, Aral, ime; 13. ref, star, patriot; 14. Enos, unik, sila, mare; 15. Sinaj, Ana, tja, petak; 16. laz, Ares, igra, sin; 17. Vlak, preparod, Dori; 18. ATM, ploska, mat; 19. Da, cel, avla, meč, NN; 20. okret, Ra, sirup; 21. rubidnica, ovrtnik; 22. Raleče; 23. apetit; 24. nakana.

Navpično: A. Flores; B. Rušeni; C. acetan; C. podrepnik, Salvador; D.

Kupon št. 102 za nagradno tekmovanje Ljudskega tednika

LJUDSKI TEDNIK

Odgovorni urednik KA VS FRANC

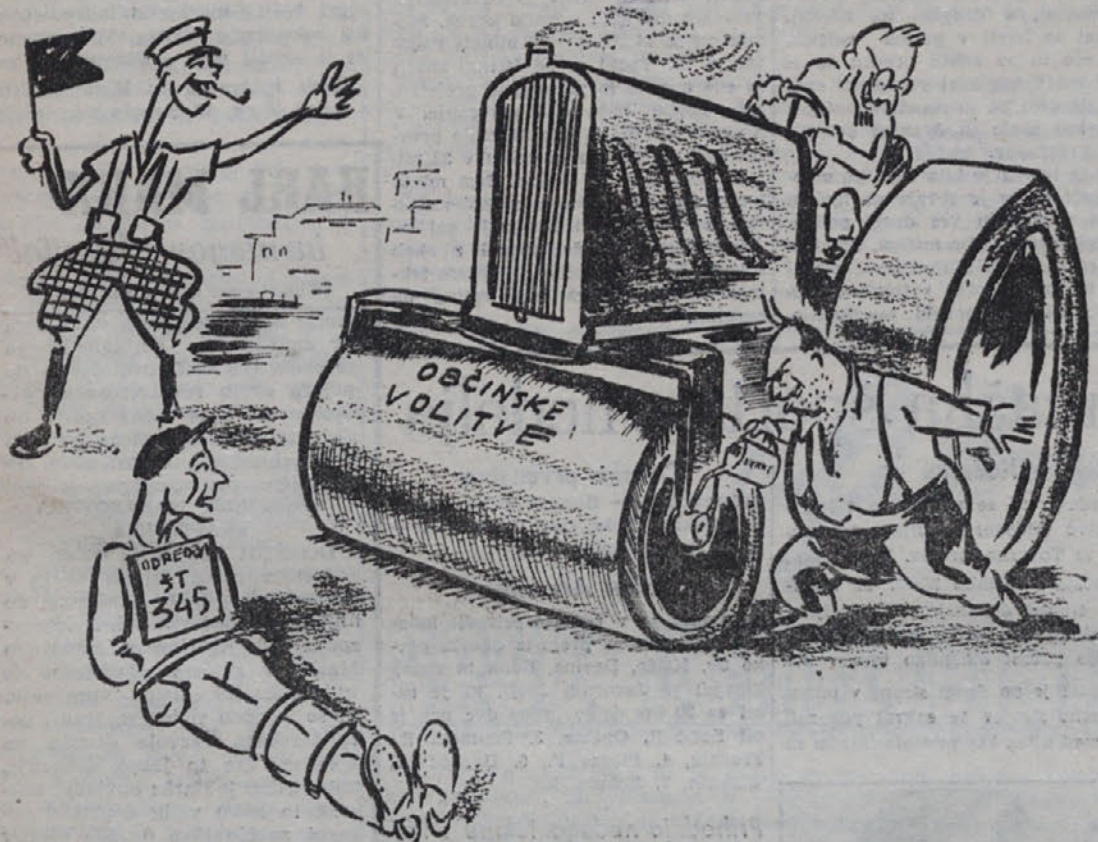
Tiska z dovoljenjem AIS-a Tržaški tiskarski zavod v Trstu, ulica Montecchi 6

Rokopisi se ne vračajo

Volitve kot si jih želi Vidali

In sanje so resnica postale ali pobožne želje Lavoratorejevih urednikov

Vsak list, pa naj bo že tak ali tak, mora imeti svoj uredniški kader. To je stara stvar. Ali uredniški kadri niso vsi enaki, nasprotno, celo zelo različni so. Tudi to je stara stvar.

Danes si oglejmo uredniški kader lista «Il Lavoratore», to je tistega lista, ki naslov svojega časopisa uravnava po višini naklade. Prej, ko je bila naklada večja, je imel večji naslov, zdaj, ko se je naklada zmanjšala, si je omislil temu primerno manjši naslov. Če bi pa uravnaval naslov lista po lažeh, ki jih priobča, bi ga moral sedaj krasiti zelo velik naslov, skoraj preko cele prve strani.

No, pa začnimo že z uredniškim kadrom! Zjutraj se je zbral ta kader v pisarni; vsi so bili prisotni od prvega do poslednjega urednika. In pogovor se je zasukal na sanje. Nekako takole je bilo:

Prvi urednik: Nocoj se mi je sanjalo, da so voditelji nove Jugoslavije izdali komunizem in se prodali kapitalistom.

Drugi urednik: Zelo zanimive sanje!

Tretji urednik: Sanje pomenijo resnico.

Četrty urednik: Že moja stara mama je verjela v sanje.

Prvi urednik: In čisto razločno se mi je sanjalo tako, kot sem vam povedal.

Drugi urednik: Ali se lahko spomniš tudi vseh poedinosti?

Prvi urednik: Seveda, točno se jih spominjam.

Tretji urednik: Torej, napiši. Z vsa fantazijo, kolikor jo imaš, napiši to!

Prvi urednik: A kako naj napišem? V obliki podlistka, z naslovom «Urednikove sanje?».

Četrty urednik: Norec! O sanjah ničesar ne omenjaj. Napiši uvodnik! Napiši to kot čisto resnico, ki je prišla iz najzanesljivejšega vira.

Tretji urednik: Pohiti, ta stvar mora že jutri iziti.

Prvi urednik: Se bo zgodilo. Takoj se lotim uvodnega članka.

In izšel je v listu «Il Lavoratore» članek o izdajstvu voditeljev nove Jugoslavije in njihove

vem paktiranju s kapitalisti. Napisal ga je prvi urednik točno tako, kakor se mu je sanjalo. Ko je nato naslednjega dne prebral svoj članek, lepo natisnjem na časopisnem papirju, je z zgražanjem pripomnil, da so voditelji nove Jugoslavije resnično izdajali. Niti na um pa mu ni prišlo, da je vse to, kar je napisal, gola laž.

Pa to ni nič čudnega! Od prvega do zadnjega urednika pri listu «Il Lavoratore» se tako lažejo, da

sploh ne vidijo več razlike med sanjami, lažjo in resnico.

A ljudstvo to razliko vidi! Nekateri jo opazijo hitreje, nekateri kasneje, o opazijo jo! Zato je tudi naklada lista padla.

Morda se bo prvemu uredniku jutri sanjalo, da je naklada poskočila. In bo to tudi napisal. Celotno verjel bo v to. Toda ljudstvo mu tega ne bo verjelo, pa naj «Il Lavoratore» izhaja zjutraj, opoldne, zvečer ali pa opolnoči.

Bivši in sedanji simbol radijskega napovedovalca Radia Trst II.

Glavo je menjal

Miče: Poglej, pogledaj Lavoratore je glavo menjal.

Vane: Dobro bi bilo ko bi si jih še njegovi uredniki.

Časi se menjajo

Kakor poročajo listi, so Zedinjene države poslale Svedski notno, s katero jo pozivajo, naj omeji svoj izvoz v Sovjetsko zvezo. Politični krogi so mnjenja, da Amerika nerada gleda izvoz švedskega jekla in drugih rud, ki bi baje lahko služile Sovjetom za oboroževanje.

Ni izključeno, da so se te dni izmenjale tele brzojavke:

«Dragi Truman! Kaj naj pomeni ta prepoved? Ali je to tista toliko opevana ameriška svoboda? Kralj Gustav Svedski.»

«Dragi Gustav! Ali si ti edini tujec v Jeruzalemu? Ali nisi že razumel, da hočemo potisniti ves svet v ameriški okvir? V tem okviru pa se lahko vsakdo svobodno giblje, kakor mu je drago. Živela svoboda!! Trumana.»

JUCA PIŠE PEPI

Draga Pepa!

Osmi marec, praznik žene tudi v Trstu se praznuje, s tem se boj za ženska prava venomer bolj utrjuje.

A Vidali razbijaško v žensko borbo, rad se meša, njemu bi bilo bolj všeči, če to utrjevanje opeša. In na škeđenjsko proslavo svoje škvadre dirigira, da bi v prireditve vnesle čim več zmede in nemira. Par njegovih je pristašic sline zbiralo ves teden, da «dostojno» popljuje bi za osmi marec škeđenj. Zapeljani pretepači kot sestradani šakali, skriti v temi, iz zasede na občinstvo so prežali. A poštenega občinstva ni to čisto nič motilo, prav do zadnjega kotička

Med vrstami

Parlamentarno delo. V poslanski zbornici v Idahu (Zedinjene države) se je dne 2. t. m. oglašil k besedi poslanec Eugene Snow. Po običajnih uvodnih stavkih je dvignil svoj glas in v toplih besedah očrnil svojo ljubezen tovarišici parlamentarki Edith Miller, češ, da brez nje ne more živeti; ter jo prosil za roko. Se preden je utegnil končati, mu je Edith Miller odgovorila z glasnim, navdušenim «da». Zbornica je enodušno ploskala.

Med vrstami. Volivci poslance Snowa se bodo najbrže prijemali za glave in vpraševali: «Zakaj smo ga poslali v parlament.» — Cez nekaj let pa se bo poslanec Snow prijemal za glavo in klical: «Ah, zakaj ste me poslali v parlament.»

Reci, da ti ne porečejo. Iz New Orleansa (USA) javljajo listi pod (t.m.: Policija je svoječasno aretirala nekoga zločinca pod sumom, da je izvršil napad v škodo milijonarja Jamesa Mahonay-a. Zločinca je trgovatno tajil. Toda s pomočjo «eseruma resnice» je uspelo dovesti zločinca do popolnega priznanja.

Med vrstami. Aha! Zdaj je jasno, zakaj je bil tak krik ob procesu proti kardinalu Mindsenty-ju in sokrivcem: Reci, da ti ne porečejo!

Živela svoboda

Sam Busyman je bil nekdanje zanosen mladenič, poln idealov. Clovek ne bi skoraj verjel, da se je rodil v Ameriki. Prišel je tedaj tudi v New York, dvignil oči proti ogromnemu kipu Svobode in zaklical:

«Svoboda zlata, neprecenljiva! Dvigaj svojo baklo, dvigaj jo vedno više, da z njo posvetiš po vsem svetu, človeštvu v srečo in moji domovini v večno slavo!»

Leta so minevala, mladi Sam Busyman je pogumno skočil v valove ameriškega življenja ter zaplaval s krepkimi mišicami. Kot petdesetletnik, dobro trebusast in z debelo cigaro v ustih je prišel spet v New York in se ustavi pod kipom Svobode. Spet je dvignil svoje oči in dejal:

«Kolosalen je ta kip. Toda preživel se je in zrel je za staro železo. Kakšna imenitna kupčija bi se lahko napravila z njim!»

Ciciban in dvorana

Odgovori, Ciciban ali openska dvorana last je društva za prosveto, ali last je Malalana? Ciciban debelo gleda in na to takole reče: «Če se Malalana meša, naj k zdravniku se zateče!»

Mihec in Jakec

Mihec: Ali si slišal? Na Spanškem je taka suša, da zamenjujejo soč vna za sod vode.

Jakec: Nič čudnega. Na Spanškem že dolgo let točijo ljudem vodo za vino.

Repertoar SNG v Trstu

POT DO ZLOČINA je privedla SKOPUHA tako daleč, da je ukradel SREBRNO TOBACNICO. V svoj zagovor je navedel, da so mu HLAPECI rekli: Vzemite si, KAR HOCETE. Otroci pa so poklicali DEDKA MRAZA, ki je SKOPUHA kaznoval s tem, da mu je preprečil nameravano ZENITEV.

je dvorano napolnilo. In spored lepo je tekel, vsi smo bili ga veseli, še Vidalija pristaši so v dvorani onemeli. Se Vidali zopet enkrat je zelo zakalkuliral, prav nerodno je propadel tam, kjer rad bi triumfiral. Tiste ženske, ki ta dan so s pljuvanjem se udeleževale menda že prihodnjič rajši bodo kar doma ostale. A zaenkrat naj Vidali kupi jim steklenko vina, da se revicam nabrala spet bo v ustih nova slina. Če ta dan sovjetske žene bi slučajno v škeđenju bile, bi Vidalijevih žensčin se nič kaj ne veselile. In bi ruskim ženam bilo prav zelo težko pri duši, ko bi videli, kako se tukaj ženska skupnost ruši. Me pa bomo se borile še naprej za svojo zmago, pa če to vidalijevcem zaprno je ali drago. In prišla bo tista doba, ko bo naša krepka vrsta zopet svoj dan proslavljala v dvorani sredi Trsta. Takrat ubogi bo Vidali v zapečku kje sameval in jezil se, ker za njega nihče več ne bo se ogreval. Družbo morda mu bo delale še Malalanov Riko. Zdaj je konec tega pisma in napravim le še piko.

Te pozdravlja Tvoja Juca

Nekaj volivnih pripodob

Razpada stari sod in sok izgublja roža zatoraj naj volivna vez ta sod okrog in krog obkroža.

Ponovi čudež mi Santin naredi mi iz treh drobtin volivcev za en sam mandat pa ti podarim prstan zlat,

Vidali ptičice lovi so ptičke sami ezuli jim lepi pesmi poje od Rima, Trsta in Savoje,